

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNİN NESİLLERARASI ETKİ
BOYUTUNUN ALGILANMASI: ALANYA ÖRNEĞİ**

Caner ÇALIŞKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Cevat TOSUN

HATAY/ 2011

ONAY

CANER ÇALIŞKAN tarafından hazırlanan “*SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNİN NESİLLERARASI ETKİ BOYUTUNUN ALGILANMASI: ALANYA ÖRNEĞİ*” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile *TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ* olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	İmza
Başkan: Prof.Dr. Cevat TOSUN	
Üye : Yrd. Doç.Dr. A. Kadir ÇORBACI	
Üye : Yrd. Doç.Dr. Necdet BİLGİN	

Onay

Caner ÇALIŞKAN Tarafından Hazırlanan “*Sürdürülebilir Turizm Gelişiminin Nesillerarası Etki Boyutunun Algılanması: Alanya Örneği*” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

.....

Enstitü Müdürü

Kuzey'e...

ÖNSÖZ

Sürdürülebilir turizm gelişiminin nesillerarası etki boyutu, sosyolojik derinliği olan ve araştırmanın her aşamasında farklı disiplinlerden yararlanmayı gerekli kılan bir konu olmuştur. Bu bağlamda çalışma süresince konuya çeşitli literatürlerin bakışı incelenmiş ve alanında uzman kişilerin görüşleri analiz edilerek ortak paydada bir yaklaşım benimsenmiştir.

Bu çalışma süresince desteklerini esirgemeyen ve olguların bilimsel olarak yorumlanmasında bana önemli bir bakış açısı kazandıran danışmanım Sayın Prof. Dr. Cevat TOSUN'a, araştırmaya yön veren görüşleri için Dr.Yasin BİLİM'e, Dr. Rahman TEMİZKAN'a, Öğr. Gör. Fikret GÖKÇE'ye, manevi desteğiyle Öğr. Gör. Kazım KOCABOZDOĞAN'a, yapıcı fikir ve telkinleriyle her daim yanımda olan Arş. Gör. Ayhan Varol BAYER'e ve göstermiş olduğu özveri için değerli arkadaşım Bekir Bora DEDEOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla,

Caner ÇALIŞKAN

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNİN NESİLLERARASI ETKİ BOYUTUNUN ALGILANMASI: ALANYA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi, Caner ÇALIŞKAN

Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans

Danışman: Prof. Dr. Cevat TOSUN

ÖZET

Bir destinasyondaki turizm yapısının niteliği bir anlamda o bölgenin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan geleceğini de belirlemektedir. Söz konusu bu yapının farklı boyutlarda ele alınması ise turizm faaliyetlerinin gelecek nesiller açısından yorumlanmasında ve stratejik planlamaların oluşturulmasında önemli bir öngörü sağlayabilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; sürdürülebilir turizm gelişimi çerçevesinde Alanya'daki turizm gelişimini farklı boyutlarda değerlendirmek ve bu gelişimin nesillerarası süreci nasıl etkilediği noktasında paydaşların algılamasını ölçmektir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ile Alanya'da yerel halk, STK'lar (sivil toplum kuruluşları) ve yerel yönetimlerin turizm gelişiminin bugün ve gelecek nesil üzerindeki etkilerini nasıl algıladıkları ölçülmüş ve mevcut turizm yapısı üzerinden gelecek yönlü bir yaklaşım ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilir Turizm Gelişimi, Nesillerarası Etki, Paydaşlar

**PERCEPTION OF INTERGENERATIONAL IMPACT DIMENSIONS OF
THE SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT: THE CASE OF
ALANYA**

Caner ÇALIŞKAN

Tourism and Hospitality Management Department, Master of Science

Supervisor: Professor Cevat TOSUN, PhD

ABSTRACT

The composition of the tourism formation in a destination, in a sense, determines its economic, social and environmental future. Approaching this formation from different dimensions may provide important insight for elucidation of the tourism activities by future generations and development of strategic plans. In this context, the objective of this study is to assess tourism development in Alanya with different dimensions within the framework of sustainable tourism and to measure perception of stakeholders on the effect of this development in term of intergenerational process.

With the data obtained as result of this research, the perceptions of local community, NGOs (nongovernmental organizations), and local governments on the impact of tourism development on today's and future generations were measured and a futuristic approach from current tourism structure was put forth for consideration.

Key Words: Sustainable Tourism Development, Intergenerational Impact, Stakeholders

**SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNİN NESİLLERARASI ETKİ
BOYUTUNUN ALGILANMASI: ALANYA ÖRNEĞİ**

Caner ÇALIŞKAN

İÇİNDEKİLER

Dış Kapak	
İç Kapak	
Jüri Onay Sayfası	
Önsöz	iv
Özet	v
Abstract	vi
İçindekiler	vii
Tablolar Dizini	xii
Şekiller ve Grafik Dizini	xiii
Çizelgeler Dizini	xiv
Kısaltmalar Dizini	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. TEZİN ÖNEMİ VE AMACI.....	2
1.1. Tezin önemi.....	2
1.2. Tezin Amacı.....	4
1.2.1. Yaygın Etki	7
1.3. Yöntem.....	8
1.3.1. Anket Uygulaması.....	10
1.3.1.1. Örneklem Seçimi.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	13
2.1. Nesil Olgusu.....	13
2.1.1. Toplumsal Paradigma: Bugün ve Gelecek.....	13
2.1.2. Geleceğin Vesayeti.....	14
2.1.3. Bütünsel Yaklaşım	16
2.2. Kalkınma Nedir?	16
2.2.1. Kalkınma Paradoksu	18
2.2.1.1. Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı.....	19
2.2.1.2. İnsan Odaklı Kalkınma Yaklaşımı	20
2.2.1.3. Sosyal Kalkınma Yaklaşımı.....	21
2.3. Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı.....	22
2.3.1. Sürdürülebilir Kalkınma Zemini ve İlkeler.....	24
2.3.1.1. Ekonomik Açık	26
2.3.1.2. Çevresel açık	26
2.3.1.3. Sosyal Açık	30
2.4. Kalkınma ve Turizmin Denge Rolü	30
2.4.1. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi.....	32
2.4.1.1. Literatür Perspektifi	33

2.4.1.2. İlkeler ve Hedefler.....	37
2.4.1.3.Boyutlar.....	42
2.4.1.3.1.Çevre Gerçeği.....	42
2.4.1.3.2.Toplumsal Yapı.....	46
2.4.1.3.3. Ekonomik Denge.....	46
2.4.1.3.4. Kültürel Uyum	47
2.5. Stratejik Yaklaşım.....	47
2.5.1. Turistik Ürün ve Pazar Çeşitlendirmesi	48
2.5.2. Bölgesel Turizm Gelişme Sürecine Toplumsal Katılım	50
2.5.3. Turizm Gelişiminin Kamu İdaresinde Yerelleşme	51
2.5.4. Büyük Çaplı Çevresel Bilinç ve Koruma.....	51
2.5.5. Toplumsal Odaklı Destinasyon Pazarlama Felsefesi	52
2.5.6. Güncel Planlama Yaklaşımı.....	52
2.5.7. Nesil Odaklılık	52
2.6. Destinasyonlarda Sürdürülebilir Turizm Gelişimi	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİ VE NESİL GERÇEĞİ

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİ VE NESİL GERÇEĞİ	55
3.1. Sürdürülebilir Nesil Anlayışı	55
3.2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Nesil ilişkisi.....	56
3.3. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi: Nesil Vurgusu	58
3.3.1. Turizmin Temel Unsurları ve Gelecek İlişkisi.....	59
3.4. Turizm Hareketlerinin Etki Boyutu ve Nesillerarası İlişki	60
3.4.1. Ekonomik Etki İlişkisi.....	61
3.4.2. Sosyal Etkisi İlişkisi.....	61
3.4.3. Çevresel Etki İlişkisi	62
3.4.3.1. Çevresel Kaynak Tüketiminin Gelecek Nesillere Etkisi.....	62
3.5. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi ve Paydaş İlişkisi.....	64
3.5.1. Paydaşların Algılamaları	68
3.5.2. Turizm ve Bölge Halkı İlişkisi	68
3.6. Turistik Bir Destinasyon Olarak Alanya.....	69

3.6.1. Coğrafya.....	70
3.6.2. Nüfus	70
3.6.3. Turizm Hareketlerinin Boyutu	71
3.6.3.1. Turizm Arzı ve Turizm Faaliyetlerinin Nitelikleri.....	72
3.6.4. Turizmin Bölge Ekonomisine Etkisi	78
3.6.5. Turizmin Çevresel Etkisi.....	79
3.6.6. Turizmin Sosyal Etkisi	83
3.7. Alanya'nın Mevcut Turizm Yapısı ve SWOT Analizi	83
3.7.1. Alanya'nın Turistik Yönden Güçlü Yönleri	84
3.7.2. Alanya'nın Turistik Yönden Zayıf Yönleri	84
3.7.3. Alanya'nın Turizm Fırsatları.....	85
3.7.4. Alanya Turizminde Tehdit Unsurları	85

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	88
4.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri	88
4.2. Paydaşların Boyutlara Göre Cevap Dağılımları.....	90
4.2.1. Çevre Boyutu	90
4.2.2. Sosyal Boyutu	92
4.2.3. Ekonomik Boyutu	93
4.2.4. Uzun Dönemli Planlama Boyutu	94
4.2.5. Genel Etki Boyutu.....	95
4.2.6. Paydaşların Turizme Katılım Boyutu.....	96
4.3. Paydaşlar Arasında Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	97
4.3.1. Paydaşlar Arasında Çevresel Boyutun Algılanma Farklılıkları	98
4.3.2. Paydaşlar Arasında Sosyal Boyutun Algılanma Farklılıkları	99
4.3.3. Paydaşlar Arasında Ekonomik Boyutun Algılanma Farklılıkları	99
4.3.4. Paydaşlar Arasında Uzun Dönemli Planlama Boyutunun Algılanma Farklılıkları.....	100
4.3.5. Paydaşlar Arasında Genel Etki Boyutunun Algılanma Farklılıkları.....	101
4.3.6. Paydaşların Katılım Boyutunun Algılanma Farklılıkları	102

4.4. Paydaşların Demografik Değişkenlere Göre Boyutları Algılama	
Farklılıkları.....	102
4.4.1. Cinsiyete Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	102
4.4.2. Gelir Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları	103
4.4.3. Mezuniyet Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları	105
4.4.4. Meslek Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	106
4.4.5. Turizmde Çalışan Bir Yakını Olanların Boyutları Algılama	
Farklılıkları.....	107
4.4.6. Yaş Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları	108
4.5. Paydaşların Demografik Faktörlerle Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki	
İlişki	110
4.5.1. Paydaşların Gelir Aralıklarına Göre Boyutları Algılama Yönleri	
Arasındaki İlişki	110
4.5.2. Paydaşların İkamet Süresine Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki	
İlişki	110
4.5.3. Paydaşların Mezuniyet Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri	
Arasındaki İlişki	111
4.5.4. Paydaşların Yaş Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki	
İlişki	112
4.6. Mülakat ve Katılımcı Gözlem Yolu İle Elde Edilen Bulgular.....	113
4.7. Hipotez Sonuçları.....	120
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	121
KAYNAKÇA	128

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çevre Temalı Uluslararası Konferans ve Müzakereler	28
Tablo 2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm Kapsamında Yer Alan Bazı Görüş ve Tanımlamalar	34
Tablo 3. Ürün ve Pazar Çeşitlendirmesi & Turizm Gelişimini Yeniden Konumlandırmak.....	49
Tablo 4. Paydaşların Roller ve Sorumlulukları	65
Tablo 5. Alanya'nın Yıllara Göre Nüfusu	71
Tablo 6. Alanya Cinsiyete Göre Dağılımı	71
Tablo 7. Alanya'nın Yıllara Göre Gelen Yabancı Turist Sayısı	74
Tablo 8. Alanya'da Faaliyet Gösteren Seyahat Acentelerinin Gruplarına Göre Dağılımı	75
Tablo 9. Kültür ve Turizm Bakanlığında Turizm İşletmesi ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Bazı İlçeler Bazında Dağılımı	77
Tablo 10. Alanya'nın 2001–2009 Yılları Arasındaki Turizm Geliri	78
Tablo 11. Alanya'da Aylara ve Yıllara Göre Katı Atık Miktarı	79
Tablo 12. Alanya'nın Çevresel Durumu	81
Tablo 13. Alanya'da Kullanım Alanlarına Göre Su Tüketim Miktarları	82
Tablo 14. Alanya'nın SWOT (Güçlü-Zayıf Yönler-Fırsat ve Tehditler) Analizi .	86

ŞEKİLLER VE GRAFİK DİZİNİ

Şekil 1. Turizm-Çevre İlişkisi.....	45
Şekil 2. Enerji Kaynak Kullanımı, Çevresel Etki ve Sürdürülebilirlik Dönüşümü ...	63
Grafik 1. Alanya’da Turizm Gelişimi İle ilgili Şikâyetçi Olunan Konular	73

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri	88
Çizelge 2. Paydaşların Turizm Gelişiminin Gelecek Üzerindeki Çevresel Etkilerini Algılamaları.....	90
Çizelge 3. Paydaşların Turizm Gelişiminin Sosyal Olarak Gelecek Üzerindeki Etkilerini Algılamaları.....	92
Çizelge 4. Paydaşların Turizm Gelişimini Ekonomik Olarak Gelecek Yönlü Algılamaları.....	93
Çizelge 5. Paydaşların Turizm Gelişiminin Uzun Dönemli Planlama Olarak Algılamaları.....	95
Çizelge 6. Paydaşların Turizm Gelişiminin Genel Etkiler Açısından Algılamaları.....	96
Çizelge 7. Paydaşların Turizme Katılımı Açısından Gelecek Yönlü Algılamaları....	97
Çizelge 8. Çevresel Boyutun Algılanma Farklılıkları.....	98
Çizelge 9. Sosyal Boyutun Algılanma Farklılıkları.....	99
Çizelge 10. Ekonomik Boyutun Algılanma Farklılıkları.....	100
Çizelge 11. Uzun Dönemli Planlama Boyutunun Algılanma Farklılıkları.....	101
Çizelge 12. Genel Etki Boyutunun Algılanma Farklılıkları.....	101
Çizelge 13. Paydaşların Katılımı Boyutunun Algılanma Farklılıkları.....	102
Çizelge 14. Cinsiyete Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	103
Çizelge 15. Gelir Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	104

Çizelge 16. Mezuniyet Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	105
Çizelge 17. Meslek Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	107
Çizelge 18. Turizmde Çalışan Bir Yakını Olanların Boyutları Algılama Farklılıkları.....	108
Çizelge 19. Yaş Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları.....	109
Çizelge 20. Gelir Aralıklarına Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki.....	110
Çizelge 21. İkamet Süresine Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki.....	111
Çizelge 22. Mezuniyet Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki.....	112
Çizelge 23. Yaş Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki.....	112
Çizelge 24. Hipotez Tablosu.....	120

KISALTMALAR DİZİNİ

STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
GÜ	: Gelişmiş Ülkeler
GOÜ	: Gelişmekte Olan Ülkeler
STG	: Sürdürülebilir Turizm Gelişimi
EU	: European Union
UN	: United Nations
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNDP	: United Nations Development Programme
UNIDO	: The United Nations Industrial Development Organization
UNEP	: The United Nations Environment Programme
ILO	: The International Labour Organization
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
WTO	: World Trade Organization
WB	: World Bank
Bkz	: Bakınız

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz küresel dünya düzeninde, plansız kalkınma nedenli deformasyonun doğaya kök saldığı ve kaynakların tüketim açısından kritik eşiğe yaklaştığı gözlemlenmektedir.

Çevresel tahribatın artışı, sosyal eşitsizliğinin yaygınlaşması ve ekonomik çıkmazların dikkat çekici boyutlara ulaşmasıyla beraber, *sürdürülebilir kalkınma* üzerinde önemle durulan bir kavram olmaya başlamıştır. Özellikle çevresel alanda ihtiyaç duyulan yeni yaklaşımlar ve oluşturulan çok çeşitli etki göstergeleri konunun derinliği hakkında bir fikir vermektedir. Otoritelerce dikte edilen yaklaşım ise sürdürülebilirliğin her boyutuyla analiz edilmesi ve çevre temelinde uygulanma zemininin sağlanabilmesi olmaktadır.

Diğer yandan *sürdürülebilirlik ve kalkınma* mekanizmasının önemli bir türevi olan turizm, sahip olduğu dinamiklerle, gelişme bariyerlerini zorlayan bir sektör konumuna gelmektedir.

Bu parantezde turizm, yaşamı temellendiren unsurların sürekli etkileşimde bulunduğu sosyal bir ağ olarak nitelendirilebilir. Burada bahsi geçen yaşamı temellendiren unsurlar ise söz konusu *insani yaşam kaynaklarını* işaret etmektedir. Dolayısıyla turizmin gerek sürdürülebilirlik gerekse kalkınma kavramlarıyla olan yapısal bağı bütünsel bir nitelik taşımaktadır.

Konuyla ilgili psikolojik açı ise sosyal borç kavramının nesillerarası seyri olmaktadır. Günümüz mirasının etkin kullanımının yanı sıra gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde devredilebilmesi temel bir zorunluluk haline gelmektedir. Başka bir deyişle, birçok açıdan prensip kabul edilen nesillerarası eşitlik, gelecek kuşağa ödenmesi beklenen ve bir bakıma borç addedilen durumun anlamsal ağırlığını işaret etmektedir. Bugünü inşa etmek ve geleceği tasarlamak, kalkınmanın üzerinde temellendiği değerlerin ahlaki boyutunu daha anlamlı kılacaktır. Öyle ki, turizmin sürdürülebilir kaynaklara sahip olabilmesi ve kendi kendini pazarlayabilen bir endüstri haline gelebilmesi, bu alanda atılacak adımlara bağlı olacaktır.

1. TEZİN ÖNEMİ VE AMACI

1.1. Tezin Önemi

Turizmin sürdürülebilirliği noktasında, kullanılan tüm kaynaklara duyarlı ve nitelikli bir yönetim felsefenin benimsenmesi gerektiği savunulabilir. Bu felsefe ayrıca planlı bir gelişim anlayışını da kapsmalıdır (Kozak Akoğlan ve Bahçe, 2009: 94). Bu noktada STG her şeyden önce kaynakların nesiller boyu etkin kullanılmasının yanında turizm gelişiminin sonraki kuşaklar üzerindeki olumsuz etkilerini kontrol altına alabilmelidir. Daha açık bir ifade ile günümüz nesli sahip olduğu mirası etkin kullanarak gelecek nesillere sürdürülebilir nitelikte kaynaklar bırakabilmelidir (www.unescap.org).

Buna bağlı olarak turizm çatısı altında günümüzdeki sosyal, ekonomik ve çevresel faaliyetlerin etkileri birçok kez ele alınmış (örn: Gilbert ve Clark, 1997; Ryan, Scotland ve Montgomery, 1998; Andereck ve Vogt, 2000; Teye, Sönmez ve Sirakaya, 2001; Williams ve Lawson, 2002; Andriotis ve Vaughan 2003; Kuvan ve Akan, 2004; Choi ve Sirakaya, 2005; Liu, Ouyang ve Miao, 2010; Cui ve Ryan, 2010); ve söz konusu bu etkiler karşısında toplumun tutum ve algıları da araştırma konuları arasında yer almıştır (örn: Allen, Long, Perdue ve Kieselbach, 1988; Smith ve Krannich, 1998; Tosun, 2001; Gursoy ve Rutherford, 2004; Dyer, Gursoy, Sharma ve Carter, 2007; Nunkoo ve Ramkissoon, 2008; Byrd, Bosley ve Dronberger, 2009; Faulkner ve Tideswell, 2010). Bu etki, tutum ve algılama çalışmalarının yanında turizm gelişiminin gelecek nesilleri gözetmesi gerektiğine de birçok yayında değinilmiştir (örn: Nijkamp, Laschuit ve Soeteman, 1991; Jafari, 1992; Estes, 1993; Buckley, 1996; Tosun, 1997; Tosun, 1998; Neumayer, 1998; Ball, 1999; Tosun, 2000a; Anand ve Sen, 2000; McCool, Moisey ve Nickerson, 2001; İçöz, Var ve İlhan, 2002; Neto, 2003; Tosun, Timothy ve Öztürk, 2003; Piga, 2003; Kim, 2004; Grosskurth ve Rotmans, 2005; Hughes ve Johnston, 2005; Demir ve Çevirgen, 2006; Derviş, 2007; Benzoni, Hernandez, Medvec ve Messick, 2007; Taylor, Govindarajalu, Levin, Meyer ve Ward, 2008; Robinson ve Picard, 2009). Ancak, söz konusu faaliyetlerin gelecek kuşaklar üzerinde ne tür etkiler bırakacağıının algılanması ve gelecek nesillerin gözetilmesi noktasında bunun nasıl gerçekleşeceği ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Özetle, gelecek nesillerin gözetilmesi gerekliliği sıkça vurgulanırken bunun nasıl olması gerektiği ile ilgili sistematik bir yaklaşımın olmadığı görülmektedir. Diğer yandan, araştırmanın çekirdeğini oluşturan *etki boyutlarının nesillerarası düzeyde algılanmasıyla* ilgili kapsamlı bir araştırmanın eksikliği dikkat çekerken konuyla ilgili literatürde ciddi bir boşluğun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, araştırma alanı olan Alanya’da her ne kadar turizm gelişimini farklı açılardan ele alan çalışmalar yapılmış olsa da (örn: Demir ve Çevirgen, 2006) turizm gelişiminin nesillerarası etkisinin algılanmasıyla ilgili bir araştırmanın yapılmadığı bilinmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, bir yöredeki turizmin gelişmesiyle beraber bu gelişmenin sonraki kuşakların yaşamları üzerinde ne tür etkiler bırakacağını çok boyutlu olarak ortaya koymasıyla, literatürde önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Araştırma Soruları

Araştırma konusunda literatür taraması sonucunda çalışmaya yön vermesi açısından şu sorular üzerinde durulmuştur:

- Alanya’daki turizm gelişiminin gelecek nesiller üzerinde bırakacağı etkinin algılanma şekli her yaş düzeyinde farklılık gösteriyor mu?
- Alanya’daki turizm gelişiminin gelecek nesiller üzerinde bırakacağı etkinin algılanma şekli meslek türlerine göre farklılık gösteriyor mu?
- Alanya’daki turizm gelişiminin gelecek nesiller üzerinde bırakacağı etkinin algılanma şekli kazanç aralığına göre farklılık gösteriyor mu?
- Alanya’daki turizm gelişiminin gelecek nesiller üzerinde bırakacağı etkinin ekonomik açıdan algılanma yönü nedir?
- Alanya’daki turizm gelişiminin gelecek nesiller üzerinde bırakacağı etkinin çevresel açıdan algılanma yönü nedir?
- Alanya’daki turizm gelişiminin gelecek nesiller üzerinde bırakacağı etkinin sosyal açıdan algılanma yönü nedir?

Yukarıda yer alan soruların yanında, hipotezler hakkında yeterli düzeyde bir kaynak bulgusu yer almazken konu kapsamınca şu şekillerde belirlenmiştir:

Hipotezler

H1: Alanyalı paydaşlar turizm gelişimi noktasında gelecek nesiller adına sorumlu hissetmektedir.

H2: Alanyalı paydaşlar nesil odaklı ve uzun dönemli bir turizm stratejisine ihtiyaç duymaktadır.

H3: Alanyalı paydaşlar, her kesimin gelecek için turizme destek vermesi gerektiğini düşünmektedir.

H4: Alanyalı paydaşlar bölge geleceğinin turizme bağımlı olduğunu düşünmektedir.

H5: Alanyalı paydaşlar turizmden elde edilen faydaların katlanılan maliyetten fazla olacağını düşünmektedir.

1.2. Tezin Amacı

Sürdürülebilir Turizm Gelişimi, turizmin beslendiği kaynakların etkin olarak kullanılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını amaçlayan bir düşüncedir. Birçok alanda prensip olarak kabul gören nesillerarası ilişki unsuru, gelecek kuşağa ödenmesi beklenen ve bir bakıma borç addedilen konunun anlamsal ağırlığını işaret etmektedir. Bu bağlamda, bir turizm yöresinin sürdürülebilir kaynaklara sahip olabilmesi, uzun dönemli bir refah seviyesine ulaşabilmesi ve kendini gelecekte de pazarlayabilmesi, bu alanda atılacak adımlara bağlı olacaktır. Dolayısıyla günümüz neslinin gelecek nesillere kalacak miras üzerinde nasıl etkiler bırakacağını ve gelecek kuşakların bundan nasıl etkileneceğini ortaya koymak önemli bir kazanım olacaktır.

Ancak nesillerarası etki sürecini değerlendirmek oldukça güçtür. Çünkü bazı görüşlere göre bugünün ve gelecek neslin eğilimlerinin çoğu kez aynı paralelde olmadığı savunulmaktadır (Benzoni vd, 2007: 233). Ancak, temel bazı konularda bütün nesillerin tercihlerinin aynı yönde olacağı da göz ardı edilmemelidir. Örneğin; çevre yönünden temiz hava, temiz su, temiz deniz ya da ekonomik açıdan istihdam ve daha iyi bir gelir seviyesine sahip olma hakkı gibi temel boyutların nesiller boyu aynı önem derecesine sahip olacağı göz önünde tutulması gereken önemli bir gerçekliktir. Bu noktada, literatürde yoğun olarak bahsedilen ‘bugün’ ve ‘gelecek nesil’ olgusunun temel boyutlarıyla ve sistematik olarak işlenmemesinden ötürü soyut bir kavram olarak kaldığı görülmektedir.

Bu paralelde, üzerinde değerlendirme yapılabilen bugüne ait davranışların gelecek üzerinde nasıl bir etki bırakacağıının araştırılması, nesillerarası etki sürecinin açıklanabilmesi için bir çözüm yolu olarak görülebilir.

Dahası, turizm bölgelerindeki faaliyetlerin gelecek yönlü etkilerinin değerlendirilmemesi ve bu etkilerin paydaşlarca algılanmasının ortaya koyulmaması, uzun vadeli ve kalıcı planlamaların yapılmasında büyük bir eksiklik doğuracaktır. Bu bağlamda **tezin amacı**, Alanya'daki turizmin gelişmesiyle beraber bu durumun gelecek kuşakların yaşamı üzerinde ne tür etkiler bırakacağını açıklamak ve bu etkilerin paydaşlarca nasıl algılandığını ortaya koymaktır. Ayrıca paydaşların gelecek algısı, sonraki kuşakların turizm gelişiminden nasıl etkileneceği ile ilgili önemli bir öngörü sağlayacaktır. Bu sayede uzun dönem sürdürülebilirliğe katkı sağlanırken diğer yandan destinasyonların turizme bakış açısına yeni bir boyut kazandırılmış olacaktır.

Problem Durumu

Turizm gelişiminin nesiller üzerinde bırakacağı etkilerin değerlendirilmesi, sürdürülebilirlik açısından kritik bir konudur (Mcminn, 1997). Bu durum ise farklı olarak, turizmi gelecek yönlü bir araştırma alanı haline getirmektedir. Diğer yandan, kalkınma sürecinin tüm boyutlarında sorumlulukların paylaşılmasıyla ilgili gösterilen çaba, küresel ve bölgesel turizmin sürdürülebilirliği açısından gelecek neslin yaşam kalitesine katkı sağlayacaktır (Selin, 2009). Çünkü turizm, bir toplumun daha iyi standartlara gelebilmesi ve ekonomik kazanımlar için bir araç olmakla birlikte planlamacılar, kalkınma dinamikleri, endüstriler, STK'lar ve yerel halk yöredeki turizmin daha verimli olabilmesi adına sorumludurlar (Choi ve Sirakaya, 2005:384).

Bu bağlamda, araştırmanın problemini, turizm gelişiminin nesiller üzerinde bırakacağı etkilerin paydaşlarca nasıl algılandığının analiz edilmesi ve bu durumun sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Her ne kadar STG teorik olarak nesillerarası ilişki üzerine temellense de, bu gelişmenin etkisel olarak "nesiller üzerinde ve bütün boyutlarında algılanması" ile ilgili geçmiş yazında kapsamlı bir çalışma yer almamakta; var olan çalışmalar ise konunun sadece çevresel boyutuyla sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla, gelecek nesillerin refah düzeyinin ne olacağıyla ilgili yeterince düşünülmeyeceği, çıkarlarının yeterince gözetilmediği ve bu

yönde detaylı bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu durum ise turizm ile ilgili gelecek yönlü uzun dönem planlamaların yapılmasını ve bugün üzerinden gelecekle ilgili doğru fotoğrafın çekilmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca başta yerel halk olmak üzere, tüm paydaşların ortak düşüncesinde şekillenen bir stratejinin belirlenmesine de olanak tanımamaktadır.

Çalışma alanı olarak stratejik bir turizm yöresi olan Alanya’da, turizm faaliyetlerinin süreçsel analizi ve “bölgenin olası geleceği” üzerinde durulmuştur. Alanya’nın tercih edilmesinde ve problem konusu olarak belirlenmesindeki temel etmenler şunlardır:

1. Kitlesele turizm hareketlerinin başladığı en eski yörelerden biri olması,
2. Türkiye turizm tarihinde yaşanan her evreye (kriz, depremler, yasal değişimler, diplomatik süreçler vb) tanıklık etmesi ve bu evrelerin çoğunu yaşaması bakımından temsil gücünün yüksek olması,
3. Yörenin çok çeşitli sosyal, coğrafi, ekonomik ve kültürel yapısı,
4. Yörenin farklı kültüre sahip ülkelerden turist çekebilmesi ve gayrimenkul edinmiş 10.000 dolayında yabancı turistin olması (ALTSO Ekonomik Rapor, 2009). Böylesi ciddi bir rakamın yöre halkının sosyolojik yapısında bazı değişimleri meydana getirdiği ve bu durumun gelecek nesil üzerinde çeşitli etkiler bırakacağı düşüncesi,
5. Yörenin eski bir yerleşim yeri olması.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çeşitli nedenlere dayanarak çalışmanın belirli kıstaslar içinde yapılması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır (Karasar, 1994: 32).

Bu bağlamda araştırmanın sınırlılıklarını şu noktalar yoğunlaşmaktadır:

- Araştırmaya konu olan paydaş grupları; yerel halk, idari kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ile sınırlı tutulmuştur.
- Araştırma Alanya’nın merkez bölgesinde yapılmıştır.
- Araştırmanın içeriği ve çok boyutlu olması gereği daha uzun bir çalışma sürecini gerektirmesi ancak zaman kısıtlılıkları nedeniyle bazı temel boyutlarda ele alınması.

1.2.1. Yaygın Etki

Günümüzde sıkça değinilen ancak satır aralarında sadece kısıtlı bir ifade olarak kalan *gelecek nesillerin gözetilmesi gereği* bunun “nasıl?” olacağı sorusuna kapsamlı bir yanıt verememektedir. Görsel ve yazılı medya dahil olmak üzere literatürde yer alan çalışmalarda artan gelecek vurgusu bir anlamda konunun önemi ortaya çıkarmakta buna rağmen kapsamlı bir çalışma yapılmamaktadır. Çünkü var olan çabalar sadece bugün üzerinden elde edilecek karlılığı öne çıkarmakta ve uzun dönemlilik kavramı sadece işletme ya da kurum bazında göz önünde tutulmaktadır. Kaldı ki bugünün en önemli sermayesi (Taylor, 1994) olarak kabul edilen nesil olgusunun, başta pazarlama gibi alanlar olmak üzere diğer önemli disiplinler de temel bir yaklaşım stratejisi olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu noktada, araştırmanın gelecek yönlü ve çok boyutlu olması sadece turizm alanında yapılan araştırmalarda değil, başka çalışmalar açısından da örnek oluşturacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, tasarlanan ölçek farklı alanlarda da kolay uygulanabilir şekilde yapılandırılmıştır.

Diğer bir konu da, var olan çalışmaların çevreyle sınırlı kalması, yasal önlemlerden firma ve destinasyon politikalarına kadar çoğu adımların tek boyutta atılmasına neden olmaktadır. Oysa bir turizm destinasyonunda başta insan sağlığı ve doğal dengeler olmak üzere nesillerarası kaynak mirasının sürdürülebilirliğinin, sosyal ekonomik ve çevresel değerlerin göz önünde tutulmaksızın gerçekleşmeyeceği savunulmaktadır (Hua, 1999; Alanne ve Saari, 2006: 551; Başarır, 2008: 10). Bu bağlamda, seçilen turizm yöresi olan *Alanya’da, turizm gelişiminin temel boyutlarda geleceğe etkisinin paydaşlarca algılanması* analiz edilerek bugün ve gelecek için daha sağlıklı saptamaların yapılabilmesine katkı sağlanması düşünülmüştür.

Araştırmanın; merkezi ve yerel karar vericiler (yerel yönetimler, vb.) ile sektör ve halka şu alanlarda katkı sağlayacağı düşünülmektedir:

Merkezi ve Yerel Karar Vericiler (yerel yönetimler vb.): Buradan elde edilen verilerin karar vericiler (decision-makers) için bir rehber teşkil etmesi ve gelecek kuşakların haklarını koruyucu politikaların oluşturulmasında yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Sektör: Özel sektör temsilcilerine, gelecek nesillerin haklarının korunması yönünde bilinçlenmelerine katkı sağlanması düşünülmektedir. Diğer taraftan, destinasyon bazında sonraki kuşakların çıkarlarının gözetilmesi ve refah düzeylerinin yükseltilmesi konusunda duyarlı bir yaklaşım algısının yerleşmesi ve bunun sonraki çalışmalarda etik bir unsur olarak gözetilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca söz konusu yaklaşımın, sosyal sorumluluk anlayışının bir ilkesi olarak düşünülüp, özel sektörün bu konuda bilinçlendirilmesi ile yönetim-sektör-halk iletişimine bir pencere açmak hedeflenmiştir. Bununla birlikte destinasyonların pazarlanması açısından uzun dönemli stratejilerin oluşturulması ve her şeyden önce Alanya'nın geleceğe duyarlı bir destinasyon olarak imaj kazanmasında bir öngörü oluşturmak çalışmanın amaçlarından biridir.

Yerel Halk: Çalışmada yöre halkının gelecek nesiller adına duyarlı olunması gerektiğine ilişkin yaklaşımlar ortaya koyulmuştur. Bu sayede, yerel halkın karar vericiler ve sektör temsilcileri hakkında bilinç düzeylerini yükselterek daha etkili yaptırım gücü uygulamalarına zemin hazırlamak adına bir perspektif sunmak amaçlanmıştır. Ayrıca sahip olunan çevresel ve kültürel mirasın geleceğe aktarılması ile kaynakların bozulmadan ve korunarak sürdürülebilir nitelikte olabilmesi açısından toplumsal tabanda bir algının benimsenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kısacası halkın bilinç düzeyinin yükseltilmesi, ortak mirasın korunması yönünde birlikte hareket etme ve karar vericiler üzerinde olumlu bir baskı unsurunun oluşturulması tezin temel vurgularını oluşturmaktadır.

1.3. Yöntem

Çalışma, Alanya'daki turizm gelişiminin gelecek kuşaklar üzerindeki olası etkilerinin araştırılarak toplumsal, sektörel ve kamusal alanda gelecek odaklı bir yaklaşımın kazandırılmasını amaçlamıştır. Bu bağlamda veriler, araştırmanın evreni olan Alanya merkezde; yerel halk, sivil toplum kuruluşları (STK), yerel yöneticiler, sektör temsilcileri ve belirli oranda yerel kanaat önderleri üzerinden elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama işlemi iki türde (birincil ve ikincil veriler) gerçekleştirilmiş olup, birincil veriler üç yönlü (anket, mülakat, katılımcı gözlem) elde edilmiştir.

İkincil verileri, araştırma konusuyla bağlantılı olarak literatürde yer alan kaynaklar ile ulusal ve uluslararası kurum- organizasyonlara ait yayınlar (TUİK, Çevre ve

Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNEP, UNESCO, OECD yayınları vb.) oluşturmuştur. Araştırmanın çok boyutlu olması nedeniyle farklı disiplinlerden kaynaklar ve araştırma konusunu ilgilendiren literatür taranarak çalışma desteklenmiştir.

Birincil veriler şu yöntemlerle toplanmıştır:

Mülakat

Alanya'daki yerel yönetim kurumlarının (Kaymakamlık, Belediye Başkanlığı, İlçe Nüfus Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Müftülük, İlçe Tarım Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İlçe Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Merkezi Müdürlüğü, Müze Müdürlüğü, İş Kurumu Alanya Şube Müdürlüğü, İlçe Emniyet Müdürlüğü, Turizm Danışma Bürosu, Sağlık Grup Başkanlığı) başkanları, yardımcıları veya belirli düzey çalışanları ve STK'lar ile yapılmıştır.

Katılımcı Gözlem

Birçok disiplinde başlıca araştırma yöntemi olarak gözlem yapılmakta ve araştırma konusu ile ilgili söz konusu alanda doğal-sosyal olaylar ve insan davranışları gözlem yoluyla izlenebilmektedir (Arıkan, 1995: 83). Ayrıca, araştırılmak istenen konuların kendi doğal ortamı içinde araştırılması, verilerin objektif olarak toplanılmasını sağlamaktadır. Diğer yandan etkili bir gözlem tekniği olan katılımcı gözlemlerde araştırmacı gözlenen durumların nedenlerini daha derin ve daha geçerli biçimlerde öğrenebilmektedir (Karasar, 2009: 157–158). Bu paralelde araştırmacı alan çalışmasına katılarak Alanya hakkında birebir (katılımcı) gözlemlerde bulunmuştur. Katılımcı gözlem yönteminde temel amaç toplanan verilerin yorumlanmasına katkı sağlamak olmuştur. Alan çalışması yapılırken aynı zamanda araştırma alanı olan Alanya'da fiziki ve nesnel gözlemler yapılmıştır. Turizmin faaliyetlerinin yoğunluk olarak farklılık gösterdiği yüksek ve düşük sezonlarda belirli aralıklarla gidilerek gözlemler yapılmıştır. Böylece Alanya turizminin yoğun olduğu dönem ile düşük sezondaki görünümü arasındaki farkların fiziki olarak gözlemlenmesi sağlanmıştır. Gözlemler; nüfus yoğunluğu, trafik yoğunluğu, gürültü kirliliği gibi çevresel unsurların yanında, turist davranışı, yerli halkın turizm faaliyetlerine katılımı, yerli halk-turist ilişkileri gibi sosyal konuları da kapsamıştır. Yapılan bu çalışma ile Alanya'daki mevcut turizm hareketlerinin gözlemsel olarak bir değerlendirilmesi

yapılırken aynı zamanda yerli halkın turizme çevresel ve sosyal uyumu da yorumlanmıştır.

1.3.1. Anket Uygulaması

Anket, araştırmanın konusuyla ilgili farklı yazınlar taranarak oluşturulmuştur. Çalışmanın amacına paralel olarak daha önce uygulanan anketler incelenmiş ve araştırma sorularını temsil edebilecek boyutlar (çevresel, ekonomik, sosyal, ekonomik, genel etkiler, uzun dönem planlama ve paydaşların katılımı) ve sorular seçilerek yeni bir anket tasarlanmıştır. Çünkü mevcut çalışmalar arasında çalışmanın amacına uygun; turizm gelişiminin bugün ve gelecek etkilerini ölçmeye yönelik bir ölçek bulunamamıştır. Soru formunda 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Soruların rakamsal değeri: **1=Kesinlikle Katılmıyorum; 2=Katılmıyorum; 3=Kararsızım; 4=Katılıyorum; 5=Kesinlikle Katılıyorum** şeklinde oluşturulmuştur. Anket sorularını oluşturan her bir soru ya da sorular farklı kaynaklardan türetilmiştir (Örn: Gilbert ve Clark, 1997; Ryan, vd., 1998; Andereck ve Vogt, 2000; Teye vd., Williams ve Lawson, 2001; 2002; Andriotis ve Vaughan 2003; Kuvan ve Akan, 2004; Choi ve Sirakaya, 2005; Liu vd., 2010; Cui ve Ryan, 2010). Diğer yandan, anketlere son şeklinin verilmesi için pilot uygulama yapılmıştır. Bu doğrultuda, anketler güvenilirlik açısından ön test uygulanarak sınanmıştır. Çünkü ön testler problemlerin tanımlanması noktasında görüşmeci ve cevaplayıcılar için oldukça önem taşımaktadır (American Statistical Association, 1997). Ön testler ayrıca başarılı ölçeklerin oluşturulmasında gerekli bir çalışma olurken, bu çalışma ile seçilen yöntemin niteliğinden anketin içerik ve yapısına; sorularının anlaşılabilirliğinden olası sorunlar hakkında bir öngörünün elde edilmesine kadar önemli bir geri bildirim sağlamaktadır (Yüksel ve Yüksel, 2004: 84–85).

Asıl anket uygulamasının yapıldığı Alanya- Merkez Bölgesine gidilerek daha önce belirlenen örneklem sayısının belli bir oranında (en az % 10) anket uygulanarak geri bildirimlerin alınması sağlanmıştır. Analizlerde SPSS 16 sürümü kullanılmıştır. Sorular üzerinde Cronbach's Alpha iç tutarlılık analizi uygulanmış ve bu noktada ölçek içerisinde yer alan her bir faktörün tutarlılık ilişkisi ölçülerek anketin her boyutu ile ölçek genelinin güvenilirliğini olumsuz etkileyen sorular tespit edilmiştir. Bazı sorular anlaşılabilirlik açısından yenilenirken bazı sorular çıkarılmıştır. Bazı soruların ise güvenilirlik seviyesi (kabul edilebilir oranda) düşük çıkmasına rağmen

söz konusu sorular daha önce uygulanmış bir anketten alındığı ve ilgili sorunun önem derecesi nedeniyle değiştirilmemiştir. Alanya merkezde toplamda 550 anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve bunlardan **444** tanesi anlamlı bulunarak analize tabi tutulmuştur. Anketin genel güvenilirlik seviyesi ise **$\alpha=0,841$** olarak bulunmuştur. Analizlerde cevapların yüzdelerle dağılımlarının hesaplanmasında **Frekans Analizi** yapılmıştır. Ankette yer alan bağımsız değişkenler arasındaki cevap farklılıklarının yorumlanmasında **One Way ANOVA Analizi** kullanılmış değişkenlerle verilen cevaplar arasındaki ilişki yönünün ortaya koyulmasında ise **Korelasyon Analizi** uygulanmıştır.

Anketlere ek olarak on-line olarak tasarlanan ölçekler de kullanılmıştır. Elektronik olarak elde edilen anketler (E-Anketler) daha fazla kişi ve kuruma ulaşılmasını ve bu kurumlardan bilgi alınmasını kolaylaştırmıştır. Anketlerden elde edilen bu veriler on-line (web database) olarak depolanmıştır.

1.3.1.1. Örneklem Seçimi

Araştırma sürecinde seçilen örneklem demografi, tutum, davranış vb faktörlerle beraber bütünüyle tanımlanmış ve evreni temsil eder nitelikte olması gerekmektedir (Babbie, 1995: 190). Bu bağlamda Anketler Alanya merkezde bulunan yerli halk ve daha önce bahsedilen yerel yönetim birimleri ile STK'lara uygulanmıştır. Bu noktada Alanya merkez nüfusu (N) 94.316 (TUİK, 2009) olarak kabul edilmiştir. Örneklem büyüklüğü (n) olarak belirtilirken Sosyal Bilimler çerçevesinde yer alan araştırmalarda olduğu gibi % 95 güven düzeyinde Z değeri (standart değer) 1,96 olarak (Yüksel ve Yüksel, 2004: 118) alınmış ve hata payı (B) 0,5 olarak kabul edilmiştir. Yerli halka uygulanacak anketler noktasında örneklem sayısı ise şu formülle (Ryan, 1995) hesaplanmıştır:

$$n = \frac{NPq}{(N-1)B^2 + Pq} + \frac{Pq}{Z^2}$$

N: evren
n: örnekleme büyüklüğü,
P: örneklemin evren içinde bulunma oranı,
q: 1-P
B: hata payı,
z: güven aralığı (% 95 için 1,96/Standart sapma)

N: 94.316; **P:** 0,5; **q:** 1-0,5; **B:** 0,05; **z:** 1,96

$$n = \frac{94.316 (0,5) (0,5)}{(94.316-1) (0,05)^2 + (0,5) (0,5)} + \frac{(0,5) (0,5)}{(1,96)^2} = \underline{\underline{n= 382,6}}$$

Ayrıca, örneklem büyüklüğü www.frekans.com.tr ; <http://www.macorr.com>; sosbil.usak.edu.tr adreslerinde yer alan formül yazılımlarıyla sınanmıştır. Bu bağlamda, ilgili yerel yönetim birimleri ile araştırma konusuyla bağlantılı STK'ların tamamına ulaşılmaya çalışılmış; yerel yönetimlere ise toplamda 50 anket uygulanmıştır. Merkezde yaşayan yerel halktan, basit tesadüfî örnekleme yöntemi (simple random sampling) ile seçilmiş toplam 394 kişiye uygulanmıştır. Yerli halk, Yerel Yönetimler ve STK'lar olmak üzere toplamda 444 anket değerlendirmeye alınmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Nesil Olgusu

Nesil kavramı genel bir ifade ile aynı yaş aralığında bulunan; birbiriyle benzer tutum ve kaygı yapısı taşıyan bireylerin oluşturduğu gruplar şeklinde tanımlanabilir (<http://dictionary.reference.com>; <http://dictionary.cambridge.org>).

Kavram ayrıca, anlamsal olarak farklı yorumlanabilirken, temel çizgide biyolojik ve genetik boyutuyla açıklanabilir. Jaeger'a (1977) göre bir soya (ataya) ait ortalama otuz yılı kapsayan zaman dilimindeki evlilik ve çocuk sahibi olma süreci bir nesli oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, toplumlara göre farklılık göstermekle birlikte (bkz: www.dictionary.com) bireyler arası her otuz yaş aralığı bir nesil olarak kabul edilmektedir.

Nesil olgusu her ne kadar aynı zaman diliminde yaşayan insanları kapsıyor olsa da, hızlı değişimlerin yaşandığı çağımızda aynı kuşak içinde farklı kimliklerin oluştuğu gözlemlenmektedir (<http://wordnetweb.princeton.edu>). Bu durum ise herhangi bir araştırmanın gelecek yönlü ortaya koyulması noktasında çift yönlü (intra-generation ve intergenerational) bir yaklaşımın benimsenmesini gerekli kılmaktadır.

2.1.1. Toplumsal Paradigma: Bugün ve Gelecek

Nesil döngüsü normlar, kurallar ve deneyimlerle şekillenen bir süreç olarak kabul edilebilir. Ancak çoğu ülkelerde aile bağlarının dayanışma, birlik ve ilişki olarak farklılık göstermesi değer yargıları bakımından göreceli bir nesil algısının oluşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda iki nokta öne çıkmaktadır: Birincisi inanç ve değerlerdeki dönüşümlerin aile fertlerinin rollerini etkilemeleri diğeri, sosyo-ekonomik gelişmelerin aile yapısında meydana getirdiği değişimlerdir (UN, World Youth Report, 2003: 400–401). Aile yaşamının bireyler üzerindeki bu etkisi (bkz: Smith ve Hendry, 2007), genel düzeyde bir toplumsal davranış biçimini ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal davranış ise (Rızaoğlu, 2003: 213) bireyin içinde yaşadığı ortamca şekillenirken, aynı toplum içinde farklı davranış özellikleri oluşabilmektedir. Bu noktada, çok çeşitli yaşam formları sunması nedeniyle aile içi davranış veya daha geniş bir açıyla toplumsal tutumların değişkenlik gösterdiği turizm merkezlerindeki

görüntünün incelenmesi önemli bir yaklaşım olarak kabul edilebilir. Kaldı ki turistik yöre insanının bugünü ve geleceği üzerinde oluşan algı, turistlerin ve yerleşik kültürün oluşturduğu yeni yaşam biçiminden de etkilenebilecektir (bkz: Pizam, 1978).

Söz konusu etkilenme süreci içinde gelenekçi toplumsal anlayışın nesillerarası dengeyi sağlayan bir unsur ya da sosyal değerleri koruyan bir güvenlik sistemi olduğu öne sürülebilir. Ancak küreselleşmeyle beraber hızlı kentleşme ve aşırı göç hareketleri sosyal denge üzerinde tehlike yaratmakta ve bu durum kamusal alanda kapsamlı bir çözüm yaklaşımını zorunlu kılmaktadır (Dumreicher ve Kolb, 2008: 322–323). Öyle ki geçmiş on yılda dünya, sosyal davranış ve yaşam biçiminin çarpıcı şekilde dönüşüm geçirdiği bir zamana sahne olmaktadır (Krawczyk ve Slaughter, 2010: 75). Dolayısıyla, toplumsal çerçevede sürdürülebilir gelişimlerin yaşanması ancak ekonomi, sosyoloji ve çevre ekseninde ele alınan bir kalkınma felsefesiyle söz konusu olabilecektir (Sharples, 2010). Bu felsefe ise toplumsal yapılanmanın bugün ve gelecek arasında nasıl bir etki ilişkisi olduğunun araştırılması ile somutluk kazanabilecektir. Nitekim nesillerarası etki ilişkisi sosyal çerçevede (Lloyd, 2008: 4) şu anahtar faktörleri içermesiyle öne çıkmaktadır:

- Sermaye yapılarının toplumlararası aktarımının sağlanabilmesi,
- Kaliteli yaşam tarzının yarına aktarılabilen bir değer olması,
- Sosyal normların, değerlerin ve ahlaki unsurların nesiller boyu aktarılabilmesi
- Kültürel, tarihsel ve kimliğe ait değerlerin pozitif yönde çeşitlenmesi,
- Yaş unsurunun bir önyargı ve ayrımcılık nedeni olmaktan çıkması,
- Nesiller boyu sürecek bir sosyal güven ve uzlaşma ortamının sağlanması,
- Ailevi değerlerin fertler arasında oluşacak güçlü bağ yoluyla korunması.

Özetle, ekonomi yapılardan kaliteli yaşama hakkına; kültürel değerlerden aile sistemine kadar her bir unsurun geleceğe aktarımı söz konusu etki ilişkisi bağlamında sorgulanabilecektir.

2.1.2. Geleceğin Vesayeti

Günümüz neslinin kaliteli yaşam ve umulan refah seviyesine ulaşmasında ihtiyaçlarla ilgili bazı değerler belirleyici olmaktadır. Maddi ve manevi açıdan ele

alınabilecek bu değerlerin sürdürülebilirlik noktasında taşıdığı anlam, sağladığı faydalarla yakın ilişkilidir. Ancak ihtiyaçlar hiyerarşisinin (bkz: Maslow, 1943) temelinde yatan insani unsur belirgin bir orantı yönünün oluşmasında engel teşkil etmektedir. Örneğin, yolcu uçaklarının bıraktığı fosil yakıtların neden olduğu çevresel kirlilik, diğer yandan temel bir hak olan ulaşım özgürlüğüyle çelişebilmektedir. Başka bir ifade ile insanların hangi değer yönünde nasıl bir sorumluluk üstleneceğiyle ilgili kesin bir sınır çizilmesi oldukça güç görünmektedir. Nitekim bugünün toplumu gelecek kuşaklara hak ettiği kaynakları bırakmaya çalışacak ancak bu durumun gerektirdiği maliyetler arttığında kendi çıkarlarını düşünecektir (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003: 323). Dolayısıyla gelecek açısından kalkınma unsurlarının hangi kesim için neleri karşılaması gerektiği öznel bir nitelik taşıyabilmektedir (Arman vd, 2009). Bu noktada bir çözüm yolu olarak nesillerarası dağılım eşitliğinin sağlanması öne sürülebilir. Yani her bir nesilde; yaşam kalitesi ve ortak kaynakların kullanımı gibi temel değerlerin nesiller boyu sürdürülebilir olması gerekmektedir (Baryshnikov ve Chichilnisky, 1999: 100).

Her ne kadar ihtiyaçlar temelinde öznel talepler yoğunluk kazansa da; temiz bir çevrede yaşama hürriyeti, daha kaliteli yaşam alanları, hava-su gibi temel ihtiyaçların bozulmaya uğramadan gelecek kuşaklara devredilebilmesi ikame edilemez bir hak niteliği taşımaktadır. Çünkü gelecek nesil önceki neslin bittiği noktada değil, devam sürecinde oluşmaktadır. Başka bir deyişle, her dakikada bir günümüz nesli içinde bir sonraki kuşağı oluşturan bireyler doğmaktadır. Bu ise gelecek kuşağın bir anlamda bugünün nesli içinde yaşadığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Li, 1994). Kısaca, geleceğe ait vesayet unsurunun bizzat bugüne ait bir sorumluluk anlayışı olduğu vurgulanabilir.

Diğer yandan, literatürde yoğun olarak bahsedilen *bugün ve yarın* algısının *sürdürülebilir turizm gelişimi* bağlamında yeterince işlenmemesi, *gelecek* olgusuna soyut bir sınır çizmektedir. Dolayısıyla, bugünkü edimlerin gelecek üzerindeki olası etkileri önemli bir araştırma alanı olarak görülebilir. Açıkça, gelecek nesli soyut bir topluluk olarak değil nesnel bir süreklilik olarak düşünmek gerekmektedir. Örneğin, geçmiş ve gelecek nesil arasındaki bağ tanımını birden fazla nesli ele alarak yapmak ifade açısından daha kapsamlı olacaktır (Weston, 2008: 11; Yarrow, 2010: 104).

2.1.3. Bütünsel Yaklaşım

Nesillerarası boyutta bir çalışmanın varlığı, doğal olarak disiplinlerarası bir yapıya ve bütünsel bir yaklaşıma dayanarak sağlanabilecektir. Ayrıca, ihtiyaçların farklı yaş gruplarınca ve genel bir tatmin düzeyinde karşılanması kapsamlı bir arka plan çalışmasını gerektirmektedir (UN, 2007). Bu bağlamda sürdürülebilir turizm gelişiminin nesillerarası süreç içinde değerlendirilebilmesi başta kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma olmak üzere farklı kavramsal çerçevelerin incelenmesiyle mümkün olabilecektir. Diğer yandan çevresel, ekonomik ve sosyal kalkınmanın aynı potada ele alınması; insani özgürlük, fırsatlar ve yaşam kalitesinin gelecek yönlü izahı adına önemli bir yaklaşım olacaktır (Dernbach, 2007: 251).

2.2.Kalkınma Nedir?

Kalkınma genel anlamıyla, çoğu ülkenin hedef edindiği amaç ve iktisadi çerçevede yer alan değerlerdeki köklü değişim süreci olarak ifade edilebilir. Kavram ayrıca, çağın sunduğu yenilikler doğrultusunda bireylerin yaşamsal yönlü pozitif tutum, davranış ve dönüşümlerini kapsamaktadır. Bu noktada daha önce değinildiği gibi bütünsel bir yaklaşım olmaksızın hangi ülkenin kalkınmış ya da kalkınmamış olduğunun saptanması oldukça zor görünmektedir. Öyle ki temelleri Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda (1992) atılan Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (2002) ile sonrasında şekillenen Binyıl Kalkınma Hedefleri, küresel boyutta bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır (Çeken, 2008: 294; ICADLA-I, 2009:1-2; The Development Dimensions of the Global Compact Final Report, 2003:2).

Kalkınma ve az gelişmişlik kavramlarının ekonomik ve günlük dile girişi II. Dünya Savaşı sonrasına denk gelmektedir. Genel çizgileriyle 1946 ve 1989 arasına denk düşen (Kelley, Mills ve Cooke, 2006) soğuk savaş döneminde yaygın olarak kullanılmaya başlanan kalkınma, çoğu dünya milletlerinin gelişme sürecini ifade etmede yararlandığı bir kavram haline gelmiştir. Soğuk savaş döneminde özellikle üçüncü dünya ülkelerince amaç edinilen kalkınmanın ekonomik gelişme ekseninde refahı sağlayacağı düşünülmüştür. Yine bu dönemde yaşanan ekonomik buhran tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iktisadi refahın gelişmesi adına kalkınma hareketlerini beraberinde getirmiştir (Çeken, 2008: 294).

Harris'e göre (2000:1), kalkınma kavramının bilinen anlamıyla ortaya çıkışı Yirminci Yüzyılın ilk yarısına rastlamaktadır. 19. ve 20. yüzyılın başlarında dünyada baskın olan imparatorluk rejimleri ve sömürgeci güçler, küresel kalkınma yolunda ekonomik ve sosyal olarak gelişme yarışına girmişlerdir. Bu paralelde esir işçilerin bulunduğu koloni bölgelerinin birincil işlevi ağır sanayinin gelişmesi noktasında imparatorluk hegemonyasını desteklemek olmuştur. Diğer yandan ekonomik büyüme, ilerleme ve modernizasyon gibi ilkeler Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya için amaç edinilirken, eşitlik ve sosyal adalet gibi kıstaslar yeterince gözetilmemiştir. Sonrasında Avrupa ve Amerika'da yaşanan büyük buhran döneminde beliren yoksulluk ve sosyal güven eksikliği bu ülkelerin kalkınma kapsamında uygulanana gelen politik sürecin halk tabanlı olmadığını kanıtlamaktadır. Sonuç olarak bu durum bir anlamda (Angeles, 2006: 1173), günümüz dünya ülkeleri arasında yaşanan eşitsizlikleri ve bu eşitsizlikler arasındaki farklılıkları da açıkça ortaya koymaktadır.

Buna bağlı olarak kalkınma; hedefleri, stratejik süreçleri ve nicel sonuçları zamana, mekâna, sınıfsal statülere, cinsiyete ve etnik yapılara göre dağılım gösteren; nihai anlamda politik seçimlerce belirlenen bir eylem olup, ideolojik olarak toplumsal sınıfların tercihlerini içeren bir düşünce sistemi olarak kabul edilebilir. Ancak kavram, çoğu zaman *yurt içi gayri safi hasıla (GSMH)*, *kapasite kullanım oranı*, *istihdam oranı* veya *yabancı sermaye yatırımları* gibi toplumsal kesim tarafından benimsenmesi zor ifade ve göstergelerle ele alınmaktadır. Bu ifade ve göstergeler ise makro düzeydeki gelişim süreçleriyle ilgili olup, hane düzeyindeki ihtiyaç ve önceliklerle çoğu zaman örtüşmemektedir. Oysa kalkınma temelde insani gelişmeyi işaret eden bir yaklaşımdır. Sonuçta toplumsal tabanda işlemeyen gelişme süreci genel sistemde kurumlar ve toplumsal sınıflar arasında iletişimsizliğe, yabancılaşmaya ve güvensizliğe yol açarak ortak uzlaşma önünde güçlü bir set oluşturacaktır (Pretes, 1997: 1421; Açıkalin ve Saltık, 2007: 7).

Özetle, süreç olarak karmaşık bir yapıda olan kalkınmanın sürdürülebilirlik noktasında anlaşılabilmesi için; ülkelerin ekonomik, politik, kültürel ve çevresel konulara toplumsal temelde bir eğilim göstermesi gerekmektedir (www.youthink.worldbank.org).

2.2.1. Kalkınma Paradoksu

Tarih boyunca ekonominin toplumlar içindeki ağırlığı o toplumun kalkınma terimini algılama ve ifade ediş biçimini de etkilemiştir. Ekonomik ilişkilerin sosyal yaşamdaki boyutlarına göre kalkınma mevcut yapısından farklı anlamlarda kullanılmış ve sosyal yaşamdan ayrı tutularak sadece ekonomik boyutuyla ele alınmıştır. Nitekim kavramın ekonomi dışında başka alanlarla olan yakın ilişkisi, daha geniş bir anlam çerçevesinin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte kalkınma, anlam olarak her ne kadar yakın değerler taşısa da değişim ve büyüme kavramlarından ayrı tutulmalıdır. Başka bir deyişle büyüme, bir ekonominin çıktılarındaki nitel ve nicel artışları ifade ederken, kalkınma bu değişimlerin sınırlarını oluşturmaktadır (Yavilioğlu, 2002: 74–75).

Kalkınma teriminin daha çok gelişmekte olan ölkeler için kullanılmasının bu ölkelerin ekonomik yönlü bir büyüme kaydedememesinden kaynaklandığı ileri sürölmektedir. Oysa kalkınma süreci, bir ölkenin sahip olduğu mevcut ekonomik yapısının yanında toplumsal karakterindeki gelişimleri de kapsamaktadır (Durgun, 2002: 18).

Bir diğer eksik tanımlama ise, kalkınmanın ekonomik büyümenin bir alt öğesi olduğu ve sadece milli gelir artışında yaşanan değişimleri kapsadığı yönünde yapılmaktadır (www.elearning.strathmore.edu).

Acıya göre (2005), kalkınma kavramının ekonomik büyümenin bir parçası olarak değerlendirilmeye başlaması İkinci Dünya Savaşı'yla eş zamanlılık göstermektedir. Ekonomik büyüme ve sürekliliğin esas alındığı bu anlayışta GSMH' daki değişimler dikkate alınırken *büyüme merkezli kalkınma* odak noktası olmuştur. Bu dönemde az gelişmiş ölkelere sağlanan destekler finansal sermaye ve uluslararası kalkınma yardımları ile sınırlı kalırken bu desteklerin bir kısmı da 1950 ve 1960'lı yıllarda faaliyet gösteren STK'lar aracılığıyla sağlanmıştır. Ancak 1990'lardan ve özellikle de SSCB'nin dağılışında sonra, Doğu Avrupa'nın kimliğinde beliren değişimler ve artan ulusal bağımsızlık akımının yarattığı çevresel ve sosyolojik deformasyon *insan merkezli kalkınma* yaklaşımına geçişi hızlandırmıştır.

2.2.1.1. Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı

Ekonomik kalkınma, milli gelirdeki payın fert başına artışını ifade ederken aynı zamanda mevcut ekonominin sosyal ve kültürel bağlamda sağladığı değişimleri de kapsamaktadır. Daha açık bir anlatımla ekonomik kalkınma; finansal gücün refah seviyesinde olduğu kadar sosyal (doğum oranları, kentleşme vb) ve kültürel (okur-yazarlık, sanatsal faaliyetler vb) yapı üzerinde var olan etkilerini de içermektedir (Ünlüönen ve Tayfun, 2005: 285).

20. ve 21. yüzyılda ivme kazanan küreselleşmenin ekonomik kalkınma sürecini hızlandırmasının yanında, yatırım ve yaşam standartlarında da ciddi bir iktisadi dönüşüm sürecini başlatmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin kalkınma ölçütü de bu zeminde değerlendirilmiş, kısaca ulusal gelirden nüfus başına düşen payın artması kalkınma olarak nitelenmiştir. Bu eksik bir yaklaşım olmakla birlikte bahsi geçen ifade, kalkınmayla çokça karıştırılan *büyüme* kavramıyla açıklanabilir. Kaldı ki, bir ulusun toplam geliri toplumsal adaletsizliğe yol açıyor ya da sosyal güvenlik tehlikeye giriyorsa kalkınmanın aksi bir durumdan söz etmek gerekecektir. Bunun yanı sıra kalkınmanın gerçek anlamda bahsi büyük olasılıkla işgücünün arttığı, okur-yazarlığın yükseldiği, istihdamın arttığı ya da sosyal güvenliğin sağlandığı bir zeminde mümkün olacaktır (Kongar, 2010; Mahutga ve Smith, 2010: 2).

Bu bağlamda, tüm boyutlarıyla bütünleşmiş bir ekonomik kalkınmanın daha etkili kaynak kullanımına ve potansiyel olarak daha yüksek bir hayat standardına olanak sağlaması gerekmektedir. Finans dünyasının jargonunda da belirtildiği üzere ekonomik kalkınma, bölgeler ve ülkeler arası kıyas noktasında önemli bir avantaj unsuru taşımaktadır (Button, 2002: 2).

Kalkınma sürecinde ekonomin ağırlığı ve sözü edilen yerleşik algıların aksine her iki kavramın ayırım noktasında şu açıklamalar yapılabilir (www.kalkınma.org):

- Ekonomik kalkınma tek başına değil, aynı zamanda insani değerlerle ilişkilendirilmeli ve çevresel unsurlarla birlikte sürdürülebilir nitelik taşımalıdır.
- Sadece ekonominin değil, sosyal, politik ve kültürel değerlerin de esas alındığı ölçütler benimsenmelidir.

- Bütün toplumların paydaş kabul edildiği, sorumlulukların eşit paylaşıldığı bir anlayış yerleşmeli ve insani değerlerin, doğal kaynakların ve sosyal adaletin var olduğu bir ortam sağlanmalıdır.
- STK'ların yaygınlaşması, yerel yönetimlerin daha fazla sorumluluk üstlenmesi ve kaynak yönetiminin önemi vurgulanmalıdır.

Kısacası, kalkınma çabalarında küresel boyutta bir denge unsuru besleyen iktisadi dinamiklerin insan odaklı kalkınmaya yardımcı olması, kalkınma sürecinin gelecek kuşakları kapsamaması açısından önem taşımaktadır.

2.2.1.2. İnsan Odaklı Kalkınma Yaklaşımı

İnsan odaklı kalkınma, daha nitelikli ve uzun bir yaşam adına bireysel tercihlerde görülen pozitif gelişme olarak tanımlanabilir (Suri, Ranis, Boozer ve Stewart, 2010: 1). İnsanoğlu her gün biraz ekonomik, biraz sosyal, ya da politik konularla ilgili tercihler yapmaktadır. Bu noktada insan merkezli kalkınma anlayışı hem bir süreç hem de bir çıktı olup, bütün seçimlerin geliştiği yaşamsal bir alanla ilgilidir. Diğer yandan, söz konusu seçimlerin olgunlaşması kazanımlarının artması ve fırsatlardan daha çok yararlanılması ile sağlanabilecektir. Bu parantezde insan odaklı kalkınma ilk olarak; sadece kazanım ve fırsatların çizdiği sınırla değil aynı zamanda bu unsurlar arasındaki dengenin garanti altına alınmasıyla ilgilenmektedir. İkincisi; ekonomik büyüme sonuçları her ne kadar önemli de olsa bir araç olarak görülmelidir. Nitekim ekonomi, insan refahında belirleyici de olsa neticede yaşamsal dinamiklerden sadece biridir ve bu paralelde gelirdeki büyümenin gelişme unsurunun son noktası olmadığı savunulabilir. Son olarak insan odaklı kalkınma, tercihler noktasında bireylerin yaşamsal süreçleri üzerindeki etkisini işaret etmektedir. Açık bir ifade ile insanlar gerektiğinde farklı karar alma süreçlerine, bu kararların uygulanmasına, gözlemlenmesine ve çıktılarla ilgili düzenleme süreçlerine katılabilmelidirler (UNDP, 2002; Sanusi, 2008: 385).

Daha önce belirtildiği üzere Milli Gelirdeki artış gelişme için tek başına yeterli bir gösterge sayılmamaktadır. Öyle ki, ekonomik gelişmesini tamamlamış birçok ülkede sosyal sorunların giderilemediğinin anlaşılması ekonomik büyüme ve insan odaklı gelişme arasında daha sistematik bağlar kurulmasını zorunlu kılmıştır

(Demir, 2006:1). Buradan yola çıkarak insan odaklı kalkınma çerçevesi şu maddelerle tanımlanabilir (www.hdr.undp.org):

- Cinsiyet, ırk, etnik köken, ulusal geçmiş ya da din ayrımcılığının olmaması,
- Standartları olan saygın bir yaşam özgürlüğünü güvence altına almak,
- Bireyin kişisel gelişim özgürlüğünü güvence altına almak,
- Keyfi tutuklama, işkence gibi tehdit öğelerinin yaşanmaması,
- Fikir beyan etme ve işbirliğinde bulunma özgürlüğünü güvence altına almak,
- Sömürünün olmadığı saygın bir iş imkânının sağlanması

Yukarda yer alan ilkelere bağlı olarak, kalkınmanın temel dinamiği olan insan ögesi ancak insani ihtiyaçların yeterli oranda karşılandığı takdirde işlevini görecektir ve sosyal kalkınma sürecini hızlandıracaktır.

2.2.1.3. Sosyal Kalkınma Yaklaşımı

Sosyal Kalkınma Yaklaşımı, toplumların sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için gereken yapısal değişimleri ifade etmektedir. Kavramın çerçevesi toplumsal ilerlemeyi, nüfus hareketlerini, sosyal kurumlara adaptasyonu ya da daha ileri bir teknoloji kullanımı gibi öğeleri kapsamaktadır (www.en.wikipedia.org).

Birleşmiş Milletlerin Kopenhag'da (1995) gerçekleşen Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi'nde yayımlanan raporunda üzerinde durulan bazı ilkeler şunlardır (Report of the World Summit for Social Development, 1995):

- a. Gelecek nesiller adına sorumlulukların ve nesillerarası eşitliğin (Padilla, 2002) garanti altına alınması ve çevresel sürdürülebilirliğin bütünsel bir şekilde korunması.
- b. Kalkınma odağında insani değerlerin yer alması ve ekonomilerin insani ihtiyaçlarını (bkz: Alderfer, 1963) etkili bir şekilde karşılayabilmesi için bu faaliyetlere yöneltilmesi,
- c. Gelirler arasında eşit dağılımının (bkz: Sen, 2005) ve bütün kaynaklara aynı oranda erişebilirliğin sağlanması,
- d. Ailenin toplum içinde önemli bir faktör olduğunun göz önünde bulundurulması (bkz: Martinson, 2001) ve bunun sosyal kalkınmada anahtar rol oynadığının kabul edilmesi.

- e. Bütün kamu-özel ve ulusal-uluslararası kurumlarda sorgulanabilir hükümet ve yönetim şeffaflığının (Kopits ve Craig, 1998) önemin vurgulanması,
- f. Gönüllü olarak mülteci etmiş insanların itibarlarına ve orijinlerine karşı olumsuz bir yaklaşımda bulunmaksızın onların yeniden güvenli bir şekilde ülkelerine gönderilmeleri ve oraya yeniden adapte olabilmelerini sağlamak.
- g. Gerçek anlamda bütünsel bir sosyal kalkınma ereğine ulaşma adına bütün savaş esirlerinin, rehinelere ve kayıpların uluslararası mevzuata uygun olarak ailelerine iadelerinin sağlanması.

Söz konusu maddeler doğrultusunda, sosyal kalkınmanın temel hak ve eşitlik üzerinde yoğunlaştığı düşünülebilir. Bu bağlamda, toplumlar isteklerini yerine getirebilmek için daha iyi yollar keşfetme eğiliminde olup, sosyal başarı adına örgütsel mekanizmalar geliştirmektedir. Bu ise toplumsal bilincin uyanması ve sosyal bağın güçlenmesiyle mümkün olabilecektir (Jacobs ve Cleveland, 1999). Başka bir ifade ile sosyal kalkınmanın küresel ölçekte oynadığı rolle beraber politik bir nitelik taşıdığı ve sürdürülebilirlik noktasında temel bir etken olarak görüldüğü söylenebilir.

2.3. Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı

Sürdürülebilir kalkınma, yaşamsal çevreyle beraber hayat standartlarının iyileştirilmesi ve bu standartların sürekli yönde geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilir kalkınma geniş anlam çerçevesi ve karmaşık yapısıyla tartışmaya açık bir kavramdır. Kaldı ki, Brundtland Komisyonu'nda yapılan ilk tanımından bu yana birçok kez ele alınan yapısı ve akademisyenlerin kendi alternatif tanımlarını geliştirme çabaları, kapsamının henüz açık ve sabit bir nitelik kazanmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma kavramının gerek içeriği, gerek esasları gerekse temel noktaları irdelendiğinde sadece analiz edilmesinde değil, aynı zamanda taşıdığı unsurlar arasında da bir bağ kurulmasının güç olduğu görülmektedir (Meppem ve Gill, 1998: 122; Miller, 2001: 361; Demirayak, 2002: 4; Giddings, Hopwood ve O'Brien, 2002: 187; Kates, Parris ve Leiserowitz, 2005: 20; Grosskurth ve Rotmans, 2005: 138). Hunter'a (1997) göre ise sürdürülebilir kalkınma *ekonomik büyümenin rolü, nüfussal değişimler, çevresel büyüme limitleri, doğal sermayenin ikame edilebilirliği* gibi temel konularla ilişkilidir.

Bununla birlikte sürdürülebilir kalkınmayı iki açıdan değerlendirmek mümkündür: Birincisi ihtiyaçlar kavramı; ikincisi ise çevrenin günümüz ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesinin önündeki engellerdir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma başta insan sağlığı ve doğal dengeler olmak üzere nesillerarası kaynak mirasının korunması ve sürekliliğinin sağlanması esasını taşımaktadır. Öyle ki, sürdürülebilir kalkınma yeryüzünü gelecek nesiller için hazırlayıcı bir etki rolünden ziyade geleceğin var olacağı bir yaşam alanı inşa etmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında ekonomik ve sosyal kalkınmanın çevresel faktörlerle bütünleşmesi küresel boyutta sağlanabilmelidir (Alanne ve Saari, 2006: 551; Başarır, 2008: 10).

Her ne kadar *Ortak Geleceğimiz* raporunda, sürdürülebilir kalkınma ile ilgili en güncel tartışmalar gündeme alınmış ve küresel ortaklık doğrultusunda önemli politik kararlar belirlenmiş olsa da, bu ne bir hareket noktasını ne de potansiyel bir gelişme sürecini içermiştir (Mebratu, 1998: 496). Özellikle son yıllarda yürütülen çalışmalara sadece başta Birleşmiş Milletler ve bağlı örgütleri (UNDP, UNEP vb) ile OECD, WTO ve EU gibi oluşumların öncülük ettiği gözlemlenmektedir (Talu, 2007: 17). Bununla birlikte bahsi geçen uluslararası kalkınma aktivitelerinin odak noktası çevre üzerinde yoğunlaşırken sürdürülebilir kalkınma kavramı şu kapsamlarda ele alınmaktadır (Estes, 1993: 3):

1. Ulusal ve Uluslararası Kalkınma için yeni bir vizyon oluşturmak
2. Hassas ekosistemler üzerindeki ağır baskıları azaltmak,
3. Kalkınmakta olan ülkelerin sosyo-ekonomik ihtiyaçlarına çözüm üretmek,
4. Kamu özel sektör arasındaki ilişkiyi güçlendirmek,
5. Gelecek nesillerin ihtiyaç duyacağı kaynakları güvence altına almak.

Özetle, sürdürülebilir kalkınmanın doğal çevre ve sosyo-ekonomik düzeydeki baskılarını azaltmak, bugünün ve gelecek neslin üzerinde oluşabilecek olası etkilerinin kontrol altına alınmasını kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşebilmesi için iki yaklaşımdan söz edilebilir (www.oecd.org):

- Birincisi, küresel anlamda karşı karşıya kalınan sorunların (Yearley, 1996) çözümü ekonomik bakışın yanında sosyal ve çevresel boyutta da üretilmelidir. Çünkü bu üç unsur birbirine temel değerler yönünden bağlılık özelliği göstermektedir. Bu özelliklerin göz ardı edilerek değerlendirme açısından sadece bir boyutunun ele alınması, kalkınmanın sürdürülebilirliği önünde engel teşkil edebilecektir.
- İkincisi, sürdürülebilir kalkınma boyutlarının birbirleri arasındaki bağ, yön belirleme ve karar alma açısından dar kapsamlardan çıkmayı gerektirmektedir. Bunu kurumsal ya da coğrafi açıdan örneklendirecek olursak, olası bir sorunu tek kurum üzerinden ya da sadece yerel yönetim bazında çözme girişimi eksik sonuçlar doğuracaktır. Dolayısıyla izlenecek yol ya da yöntem, toplum içinde yer alan bütün paydaşların işbirliğini zorunlu kılmaktadır (Sautter ve Lesien, 1999; Tosun, 2005: 339).

2.3.1. Sürdürülebilir Kalkınma Zemini ve İlkeler

Kalkınmanın sürdürülebilir olması tekilden çoğula ve yerelden ulusala uzanan bir nitelik taşımaktadır. Bu noktada özellikle bölgesel nitelik taşıyan ve çoğula genelleyebileceğimiz kalkınma ilkeleri şu başlıklar altında sıralanabilir (Berke ve Conroy, 2000: 23):

Doğayla uyum: Sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri ekosistem döngüsünü sağlayabilmeli ve biyo çeşitliliği koruma altında tutabilmelidir.

Yaşanabilir çevrenin inşası: Bölge sakinlerinin beklentileri doğrultusunda ortak alanları halka açarak toplumsal bağlılığın artırılması ve kent yaşamının doğaya adaptasyonu sağlanabilmelidir. Ayrıca toplumsal kimliği yansıtan bir kentin karakteristik yapısı koruma altına alınmalıdır.

Yer temelli ekonomi: Yerel ekonomi doğal sistem limitleri sınırında sürmelidir. Öngörülen ekonomik kalkınma faaliyetleri doğal kaynak yapısında bozulmalara yol açmamalıdır. Başlıca üretim ve tüketim süreçleri, doğanın kendisini yenileyebilme sürecinden daha hızlı işlememelidir. Yerel ekonomi ayrıca bölgesel temelde ihtiyaç ve istekleri karşılayabilen bir çevre inşa etmelidir. Bu paralelde kaynakların her bir bölgeye eşit oranda dağıldığı (Sutton ve Lock, 2000: 549) *coğrafi eşitlik*

çerçevesinde yapılan yatırımlar yerelde eşit dağılmalı ve bölgesel tabanda bir ekonomi inşa edilebilmelidir.

Eşitlik: Sosyal eşitliğin sağlanması ve yoksulluğun azaltılması esas olmalıdır. Bu bağlamda insani değerlerin sürdürülebilirliği öne çıkarken, var oluş noktasından bu yana yaşamsal fonksiyonların işlerliğini sağlayan yiyecek, su, barınak ve güven unsurları eşitlik noktasında temel bir çerçeve kabul edilmelidir (Lubbers ve Koorevaar, 1999: 15).

Kirleten öder: Halka açık kaynaklara zarar verici eylemlerde bulunanların yol açtıkları maliyetleri üstlenmeleri sağlanmalıdır.

Sorumlu bölgecilik: Bireyler menfaatleri doğrultusunda ortak çıkarlara zarar vermemeli, eylemlerinin sonuçlarından sorumlu olmalıdırlar. Ayrıca olası zararı en aza indirmek için yaptırımlarının olması caydırıcı bir etki aracı olarak görülebilir. Bunlara ek olarak destinasyonlarda (Ritche ve Crouch, 2005: 47), kaliteli bir yaşamın gerçekleşmesi adına sosyal, kültürel ve kurumsal sağlık bölgede yaşayanlar için nitelikli bir çevre inşasında yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak sürdürülebilir kalkınma bağlamında belirtilen görüşler, kavramın çevre ve sosyal konular arasındaki bağı açıklamada önemli bir terminoloji olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır (Robinson, 2003: 370). Ancak, yukarıda yer alan ilkelere ek olarak sürdürülebilir kalkınmanın gelecek boyutuyla ilgili adaptasyon ve dönüşüm konularında *Yeni Bir Yaklaşım İhtiyacı* (IUCN, 2006) üzerinde durulması gerekmektedir. Bu yaklaşım ise, bugünün nesli gözetilerek gelecek kuşakların duyacağı ihtiyaçların esas alındığı bir anlayışı kapsamalıdır. Bu noktada, doğal kaynak haricinde reel kaynaklardan birinin de bizzat neslin kendisi olduğu çarpıcı bir şekilde belirmektedir (Taylor, 1994). Nitekim nesiller arası eşitlik konusunun, çevresel boyutta gelecek nesillere uygun iş fırsatları ve yerel toplum yapıları yaratma ihtiyacı ile güçlü bir etkileşimi vardır. Gelecek nesiller için düşük ücretli, güvensiz ve bir iş alanı bırakmak, sürdürülebilirlik oluşumu için bir anlam taşımamaktadır (Haughton, 1998: 873). Başka bir ifade ile sürdürülebilir kalkınma sürecinde (Nijkamp vd., 1991: 8) sadece bugün için değil gelecek kuşaklar adına da toplumsal yapı ile kaynaklar arasında dengenin kurulabilmesi önemlidir. Nitekim bugün gerçekleşecek bir kalkınmanın nesillerarası nitelikte olması gerekmektedir.

2.3.1.1. Ekonomik Açı

Ekonomik kalkınma ve sürdürülebilirlik kavramlarındaki temel husus, sürdürülebilirliğin ve ekonomik gelişmenin idame edilip edilemeyeceği sorusudur. Diğer yandan, sürdürülebilirlik kavramı ile ekonomik kalkınmanın uyumu için uygun zeminin hazır olması önemlidir (Haukioja, 2007: 63). Örneğin, ekonomi içinde yer alan farklı endüstrilerin ve STK'ların belirli bir zaman cetveline dayanılarak rol tanımlarının yapılması gerekmektedir. Özellikle gelecek yönlü alternatiflerin belirlenmesi, politikaların yenilikçi bir çizgide olması, sosyal ve yönetsel düzeyde değişimlerin gerçekleşmesi ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir nitelikte olmasına katkı sağlayacaktır (Jansen, 2003: 232). Ancak, özellikle bölgesel ekonomik kalkınma sürecinde, kamu ve özel sektörün finansal çıkarlar açısından çelişerek halkın kalkınma sürecine karşı bir önyargı oluşturmasına engel olunmalıdır (Bartik, 2003: 4).

2.3.1.2. Çevresel açı

İnsan yaşamının konuştığı doğa, fiziki açıdan belirli bir form ya da gelişmiş bir yaşam alanı olarak meydana gelmemiştir. Var olan doğa toplumsal yaşam tarzınca şekillenmiş veya yön değiştirmiştir. Bu bir anlamda çevrenin evrimi ya da insanların ortak eseri olarak görülmektedir. Nitekim uygarlık tarihinin araştırma konusu temel olarak bu evrimi incelemektedir. Bu sosyal evrim süreci içinde şehirleşmenin yol açtığı fiziki deformasyon, başta doğal ve sosyal çevrenin bozulması olmak üzere birçok soruna neden olmuştur. Özetle var olan sorunun çıkış noktası olarak, insanoğlunun oluşturduğu yaşam alanları ile çevresel koşullar arasındaki ilişki gösterilebilir (Gürpınar, 1990: 60–61). Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma görüşünün kilit noktası olarak çevresel boyut gösterilebilir (Ekinci, 2007: 980).

Kalkınmanın ekonomik unsurlarla sınırlı olmadığı, bunun yanında eğitim, sağlık ve barınma gibi olgularla da yakından ilişkisi düşünüldüğünde sürdürülebilir kalkınma kavramının çevresel faktörlerle olan bağı ortaya çıkmaktadır. Ancak bu bağın izah kapsamı ne yazık ki çoğu kez ekonomik çerçevede ele alınan kalkınmanın çevresel sürdürülebilirlik vurgusunda yetersiz kalmaktadır. Birleşmiş Milletler (UN) World Commission on Environment and Development (WCED) tarafından 1987'de

yayımlanan *Ortak Geleceğimiz* raporunda yer alan *yoksulluk ve eşitsizliğin söz konusu olduğu bir düzende dünya her zaman ekolojik ve benzeri tehlikelere açıktır* ibaresi durumu özetlemektedir (Brundtland, 1987; Torunoğlu, 2004:5; www.en.wikipedia.org).

Sürdürülebilir nitelikte bir kalkınma için doğal çevre üzerindeki baskıların azaltılması temel hedeflerin başında gelmektedir. Hedeflenen bu eylem ve amaçlar sürdürülebilirliğin temel prensiplerinden olan günümüz toplumunun yanında gelecek nesillerin de göz önünde tutulması gerekliliğiyle örtüşmelidir. Bu bağlamda konuya ilişkin şu maddelerin vurgusu yapılabilir (Ekinci, 2007:1005-1006):

- Sürdürülebilir kalkınma anlayışının bir yaşam tarzı olarak kabul edilmesi,
- GÜ otoriteleri, çevre kirliliğine sebep olan üretim birimlerinin GOÜ'lere transfer edilmesine engel olunması,
- Kurumsal Sosyal Sorumluluk gereklerinin tüm ekonomik birimlerce hayata geçirilmesi,
- Üretim sürecinde oluşan çevresel etkilerin uygun teknoloji kullanımıyla en düşük seviyeye indirilmesi

Tablo 1 İncelendiğinde 1987 Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu Raporundan (Ortak Geleceğimiz-Brundtland Raporu) sonra çevre konusuna kapsamlı bir eğilim gerçekleşmiş ve gerek iklim değişikliği, gerek çevre gerekse de biyo-çeşitlilik sorunları ele alınarak irdelenmiştir. Buradaki en önemli husus ise söz konusu tarihten itibaren sorunların *sürdürülebilirlik* anlayışı ve algısıyla ele alınmaya başlamış olmasıdır.

Tablo 1. Çevre Temalı Uluslararası Konferans ve Müzakereler

Yıl	Toplantı/Konferans	Esas konu / çıktı
1972	Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı, Stockholm	Birleşmiş Milletler çevre örgütü tarafından gerçekleştirilen faaliyetler üzerinde durulmuştur.
1982	Stockholm / Nairobi Konferansı	Yeni endüstrileşen ülkeler ve çarpık kentleşme konuları tartışılmıştır.
1985	Viyana, Ozon tabakasını koruma kongresi	Ozon tabakasını incelten maddelerin sistematik olarak gözlem ve izleme süreci ele alınmıştır. Potansiyel risk taşıyan maddelerin kullanılmasının ve zararlı kimyasal üretiminin aşamalı olarak durdurulması üzerine odaklanılmıştır.
1987	Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu raporu: <i>Ortak Geleceğimiz</i> (Brundtland Raporu)	Çevre bağlamında sürdürülebilir gelişme çerçevesi tartışılmıştır.
1989	Kongre: (Basel): Tehlikeli atıkların ulaştığı küresel boyutu kontrol ve denetleme	Ekim 2003 itibariyle, Basel’de düzenlenen ve atık üretiminin konu olduğu kongrede 158 katılımcı ülke yer almıştır.
1992	Rio de Janeiro, Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Yeryüzü Zirvesi)	Rio Çevre ve Kalkınma Bildirisi; Gündem 21, ekonomi ve kalkınma dahilinde çevre sorunlarıyla bütünleşik sürdürülebilir gelişme eylem planı ve ulusal-uluslararası politikalara yön vermek.
1992	Biyolojik çeşitlilik Konferansı (Yeryüzü Zirvesi esas alınarak)	<ul style="list-style-type: none">▪ İhtiyacı olan ülkelere biyo-çeşitliliğin korunması için ulusal stratejilerin formüle edilmesi ve çevresel ve kalkınma politikalara adapte edilmesi.▪ Kalkınmış ülkelerin kalkınmakta olan ülkelere bu stratejilerin uygulanmasında yardımcı olmasını sağlamak..▪ Kongre’nin üç temel amacı: Biyo-çeşitliliğin korunması, çevresel bileşenlerinin sürdürülebilir olarak kullanılması ve ortak kaynaklardan adil ve eşit paylaşılarak faydalanılması.

1992	Birleşmiş Milletler İklim Değişimi Çerçeve Sözleşmesi Yeryüzü Zirvesi esas alınarak	İklim değişikliğinin yeryüzü için ciddi bir problem oluşturduğu ve bu bağlamda atmosfer yapısında görülen bozulmalar üzerinde durulmuştur. İklim sistemi içinde gerçekleşen insan müdahalesinin boyutları incelenmiş ve. İklim değişikliği Kyoto Protokolü (1997) çerçevesi oluşturulmuştur.
1998	Rotterdam Kongresi	Kongre tehlikeli kimyasal ve pestisit kullanımının gözlemlenmesinde ihtiyaç duyulan adımlar üzerine odaklanmıştır. Kongre uluslararası ticarete tehlikeli kimyasal ve pestisit noktasında önceden kabul edilen prosedür ile ilgili zorunlu uygulamalar değerlendirilmiştir.
2001	Stockholm Kongresi	Çevresel koruma metotları çerçevesinde kaynakların kullanım sınırlarını azaltmak, yönetsel tedbirlerle üretimi, kasıtlı üretimi ve kasıtlı tüketimi önleyerek insan sağlığını ve çevreyi üzerinde odaklanmıştır. Endüstrilerin üretim sürecindeki değişimler ve daha temiz üretim sistemlerini üzerinde durulmuştur.
2002	Johannesburg, Dünya Zirvesi, Sürdürülebilirlik	Sürdürülebilir gelişmeyi, yoksulluğun azaltılmasını ve çevresel korumayı vurgulamıştır.
2009	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı	United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) üye ülkelerinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Oluşum aynı zamanda Kyoto Protokolü olarak da bilinmektedir.
2011	Environmental Science and Technology	24 yıldır gerçekleşen organizasyonda kritik çevresel konular (iklim değişikliği, hava kirliliği, atık üretimi vb) ele alınmaktadır.

Kaynak: UNIDO (United Nations Industrial Development Organization) 2008; Public Goods for Economic Development ve www.un.org ve <http://www.gnest.org/cest/>'dan adapte edilmiştir.

Söz konusu çalışmalara ek olarak kaynakların gelecek nesiller tarafından da kullanılabilir olması için teknolojik, ekonomik ve çevresel oluşumları destekleyici yasal çerçeveler geliştirilebilmelidir (Taylor, 1994). Bu noktada, kalkınmanın önemli bir parçası olarak görülen ekonominin çevre kıstasında ikinci planda yer alması gerekmektedir. Çünkü çevre, doğal süreçte yeniden oluşturulamaz bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca, ekonomik yönden gelişmekte olan bir ülkede çevre her zaman belirli bir riski taşımakta ve zarar görmesi halinde etkileri küresel boyutlara ulaşabilmektedir (Clark, 2010: 272).

2.3.1.3. Sosyal Açı

Sosyal kalkınmanın, gelişim algısıyla beraber toplumsal engelleri de göz önünde bulunduran bir yaklaşım ortaya koyduğu söylenebilir. Bu noktada kavram, sabit olmayan ve sürece yönelik bir karakter taşımaktadır (Homfeldt ve Reutlinger, 2008: 383). Başka bir açıdan, kalkınma farklı evrelerde farklı formüller sunarken sosyal kalkınma bireysel gelişimle beraber uzun dönemli bir çözüm yaklaşımını benimsemektedir.

Diğer yandan sosyal odaklı sürdürülebilir kalkınma; beşeri sermaye, eğitim, sağlık ve çalışma koşulları gibi unsurların merkezi rollerini göz önünde tutan bir yapıya sahiptir. Burada insani vasıflar ve etkinlikler, sadece üretim artışında değil aynı zamanda çevresel çabalarda için de önem taşımaktadır. Ancak süreklilik açısından yaşam kalitesinin altı önemle çizilirken, bu unsurun ekseninde yer alması vurgulanabilir. Kısaca, sürdürülebilirliğin ne olduğu yaşamın doğasıyla yakın ilişkili olup, yaşam kalitesinin rolü sosyal odaklı sürdürülebilir kalkınmanın çerçevesini oluşturmaktadır (Anand ve Sen, 2000: 2039–2040).

2.4. Kalkınma ve Turizmin Denge Rolü

Turizm mikro anlamda; seyahat, yeme-içme, dinlenme, eğlence, iş gibi; makro anlamda ise kültürel, ekonomik, sosyal vb nedenlerle bölgeler ve ülkeler arası yapılan faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik getirilerinin kilit değeriyle ve insanlar arası iletişimde etkin bir bağ oluşturmasıyla kalkınma senaryosunda önemli bir rol üstlenmektedir. Günümüzde birçok ülke özellikle 1990'lerden sonra *çevresel dokuya uyumlu* bir turizm gelişimi

için araştırmalar yapmaya ve alternatifler üretmeye başlamıştır. Bu bağlamda turizm endüstrisi, gelişim sürecini ve özellikle denge kurucu niteliğini tek başına kullanamamaktadır. Nitekim bu çaba, kapsamlı ve planlı bir uygulama; sonrasında ise kontrol ve denetim mekanizmalarını gerekli kılmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı-Türkiye Çevre Atlası, 2004; Önen, 2008:1).

Son yirmi yılda dünyada cereyan eden derin ve hızlı değişimlerin turizme de yansıdığı ve sektörün kalkınma ivmesiyle beraber sınırlarını gün geçtikçe genişlettiği görülmektedir. Dolayısıyla küresel boyuttaki politik ve ekonomik yapılanmalar turizmin hem alansal yönde genişlemesi hem de sahip olduğu turist pazarının gelişmesi sonucunu doğurmaktadır. Bütün bu değişimlerin hızlı ve beklenmedik olmasına rağmen turizm, sahip olduğu dinamiklerinin evrensel dönüşüme ayak uydurulabilmesini olanaklı kılmaktadır (Butler, 1999: 7; Scheyvens, 2003:4).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ve bölgeler açısından turizm; ekonomik kalkınma, döviz girdisi, yatırım, istihdam ve kaynak yaratma bakımından önemli bir kalem olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte turizm, söz konusu ülke veya bölge için rekabet avantajı sağlayacak bir güç unsuru da taşımaktadır. Dolayısıyla turizmin herhangi bir toplum üzerinde ekonomik ve sosyolojik olarak yaratacağı etki belki de sektörler üstü bir anlam ve kapsamda olabilmektedir. Kısaca turizm, gelir seviyesine ve yaşam kalitesine katkısıyla beraber kalkınma sürecine ivme kazandıran bir dinamiğe sahiptir (Mathieson ve Wall: 1982: 1; Kabasakal, 2007: 10).

Diğer yandan kalkınmakta olan ülkelerin ve turistik bölgelerin sahip olduğu kaynakları yeterince kullanamamaları temel bir problem konusu olarak öne çıkmaktadır. Bu noktada daha önce bahsi geçen *bölgelerarası gelişmişlik farklılıkları* gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yoğun olarak görülmeye başlanmıştır. Bu düğümün çözüm noktasında ise turizmin bulunduğu söylenebilir. Kaldı ki turizmin doğru hamlelerle yönetilmesi ve etkin kullanımıyla ulusal ve bölgesel kalkınma arasında doğrusal bir ilişki vardır. Kaynakların, potansiyellerin ve planlamaların etkin yönetimi turizmi çözüm üretmede önemli bir araç yapacaktır (Çeken, 2008: 294–295). Bu bağlamda içinde çok yönlü dengeler barındıran ve kalkınmayla yakın bağı olan sürdürülebilirlik kavramı (Liu, 2003) turizmin negatif etki problemlerinin ve uzun dönem yaşam gücünün tanımlanması için önemli bir ifade aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

2.4.1. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi

İngiltere’de 19. yüzyılın sonlarında başlayan Sanayi Devrimi, beraberinde ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik değişimleri getirmiş; sonrasında yaşanan hızlı sanayileşme faaliyetleri ise doğal kaynaklar üzerinde onarılması güç tahribatlar yaratmıştır. 1970’li yıllarda Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar söz konusu tahribatların önüne geçebilmek için girişimlerde bulunarak *sürdürülebilirlik* ve *sürdürülebilir kalkınma* kavramlarını öne çıkarmışlardır. Bu ayrımda sürdürülebilirlik çerçevesi çoğu sektörde olduğu gibi turizm için de çizilerek Dünya Turizm Örgütü ve Birleşmiş Milletler önderliğinde *sürdürülebilir turizmin* haritası oluşturulmuştur (Montagna, 1981: Sarkım, 2008: 3).

Kavramsal olarak sürdürülebilir turizm ifadesinin daha genel kapsam olan sürdürülebilir kalkınmaya dayandırıldığı ve turizmin özel durumunu ifade etmede kullanıldığı görülmektedir (Garrod ve Fyall, 1998). Bu bağlamda; sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir bileşeni olarak görülen *sürdürülebilir turizm gelişimi*, kalkınma hedeflerini izleyen bir yaklaşım sergilemektedir. Başka bir deyişle, *sürdürülebilir turizm gelişimi* dikkate değer yardımlar sağlayan ve bunu gelecek nesillerin gereksinim ve isteklerinden ödün vermeden uygulayan bütünsel bir turizm gelişmesi olarak kabul edilebilir (Tosun, 1998: 596). Kaldı ki sektörel bakış, turizmin sürdürülebilir kalkınma politikalarına adapte edilmeksizin başarısızlığa uğrayacağını ortaya koymaktadır (Budeanu, 2005: 96). Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma zemininde işleyen sektörel bir mekanizmanın varlığı bütün boyutlarda işleyen bir turizm endüstrisinin inşasını mümkün kılacaktır (Ritche ve Crouch, 2005: 47–49). Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta sosyal, ekonomik ve çevresel boyutta hacim kazanan bir turizmin kendi gelişme amacına zarar vermemesi olmalıdır. Bu paralelde gelişmenin bugünün ve gelecek kuşakların yaşamsal öğelerine olumsuz bir etki unsuru taşımaması gerekmektedir (Gündüz, 2004: 60–61; Planning A Sustainable Future For Tourism, 2004: 62). Kısaca, turizm sektörünün sağlıklı gelişebilmesi (Önen, 2000: 107) mevcut ekonomik ve siyasi yapıyla bütünleşmenin yanında, nitelikli turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine de bağlıdır. Ancak bütün bu çalışmaların yaşam seyri bugünün toplumundan başlayıp gelecek nesle uzanan bir yapı içerebilmelidir.

Bu noktada beliren sorun (Butler 1999: 19), turizmdeki çoğu paydaşlarca *sürdürülebilir turizmin* ne ifade ettiğinin tam anlamıyla kavranamamasında yatmaktadır. Bu durum sürdürülebilir turizmin sağlıklı bir çerçevede gelişimini güçleştirirken farklı disiplinlerle işbirliği önünde engel teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla yenilikçi ve optimum düzeyde (Küçükaslan, 2007: 62) gerçekleştirilecek uygulamalara öncelik verilmesi ve turizmin yönetim metodolojisinde yeni yaklaşımları içeren eğitim ve bilincin güçlendirilmesi kritik önem taşımaktadır.

2.4.1.1. Literatür Perspektifi

Sürdürülebilir kalkınma, insan ile doğa arasında denge kurarak gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân verecek şekilde bugünün yaşamını programlama anlamını taşımaktadır. Kavram ayrıca sosyal, ekolojik, ekonomik, mekânsal ve kültürel boyutları olan bir düşünce taşımaktadır (www.gap.gov.tr). Turizm açısından sürdürülebilirlik kavramı ise doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve estetik değerlerin korunup geliştirilmesini ifade etmektedir. Turizmin gelişiminde en önemli faktör korumacılık yaklaşımı olup, Sürdürülebilir turizm gelişimi doğal alanların korunması, yenilenmesi ve ekolojik dengenin sağlanması ile mümkün olabilecektir (Sarkım, 2008). Bu bağlamda, sürdürülebilir turizm gelişimi ekonomik, çevresel ve sosyal boyutuyla bütün paydaşları ilgilendiren bir anlayıştır (www.sustainabletourism.net). Diğer yandan STG sadece kaynak kullanımını kontrol etme ve çevresel korumacılık değil, ayrıca kültürel değerleri korumayı, yerel halka, yasal gereksinimlere ve uygulamalara, firmalarla yerel halk-ziyaretçi arasındaki ilişkiye ve de turizm talebi ile ziyaretçi motivasyonuna gerekli önceliği de vermektir (Ahipaşaoğlu ve Bahçe, 2009).

Yukarıda bahsi geçen tanımlamalar doğrultusunda *sürdürülebilir kalkınma* ve *turizm* kapsamında literatürde farklı yaklaşımlar yer almakla birlikte bu ifadelerden bazılarını Tablo. 2'de yer verilmiştir. Bu noktada sürdürülebilir kalkınma dinamiklerinden biri olan turizm kavramının çevresel, ekonomik ve sosyal unsurlar arasındaki fonksiyonel ilişkisine ve söz konusu ilişkiler ağındaki görüşlere değinilmiştir.

Tablo 2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm Kapsamında Yer Alan Bazı Görüş ve Tanımlamalar

Tanım/Görüş	Kaynak/Yazar	Odak Noktası
Sürdürülebilir kalkınma , gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetinden ödün vermeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılayan gelişmedir. İki kavramı içermektedir: 1. Yoksul halkların ihtiyaçlarının karşılanması 2. Bugünün ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamada çevresel baskıların azaltılması	Brundtland Report (1987)	Bugün ve gelecek nesil arasında denge kuran bir yapı taşıması
Sürdürülebilir kalkınma uluslararası çevre politikaların alınmasında öngörü sağlayan bir araç olup sadece bir düşünce değil aynı zamanda endüstrileşmiş bir sistemdir.	Taylor (1994)	Çevresel politikaların oluşturulmasını sağlayan geniş kapsamlı bir sistem olması
Sürdürülebilir kalkınma ; 1. Uzun dönem-çevreyi koruma ve muhafaza etme stratejisi olarak düşünülebilir. 2. Nesillerarası ve nesiller boyu refahı hedeflemektedir. 3. Gelişmişlik ve sosyo-kültürel düzeyi düşünülmezsizin her ülkede uygulanabileceği varsayılan evrensel bir yöntem olarak nitelenebilir.	Tosun (2000a)	Nesillerarası denge ekseninde çevresel, sosyal ve refah unsurları arasında eşgüdümü sağlayan bir strateji olması
Sürdürülebilir Kalkınma , 1987'de Brundtland Raporuyla yaygınlık kazanan bir kavram olup, anlam olarak basit ancak kapsam olarak derin ve karmaşık öğeler barındıran bir çerçevedir.	Payne ve Raiborn (2001)	Temel hedefler içeren geniş kapsamlı bir sistem olması
Sürdürülebilir kalkınma kavramı, çevresel politikalar ve kalkınma stratejileri ile bütünsellik taşıyarak bütün ülkeler nezdinde gerçekleşen bir süreçtir.	Clarke ve Eisenberg (2007)	Çevre ve kalkınma noktasında küresel düzeyde önem taşıyan bir strateji olması
Sürdürülebilir Kalkınma sosyo-ekonomik, biyolojik ve uzun dönem çevresel sorunlar temelinde çok boyutlu kavramları temellendiren stratejik düşünce amaçlı bir sistemdir.	Kowalski vd. (2009)	Sosyal, ekonomik, biyolojik ve çevresel sorunlar noktasında izlenecek süreçleri tanımlayan bir strateji olması

Sürdürülebilir turizm gelişimi bir bölgede turizm sürecinin bütün dinamikleriyle başarılmasını ifade ederken sürdürülebilir turizm herhangi bir zaman diliminde turizmin sürekliliği anlamına gelmektedir (Butler, 1993).		
Sürdürülebilir Kalkınma , nesillerarası temelde toplumsal refah üzerine odaklanmış bir sistemdir.	Turner (1992)	Nesillerarası süreç ekseninde toplumsal refahı hedeflemesi
Sürdürülebilir turizm anlayışı turizmin sahip olduğu bütün dinamiklerin eşgüdümünü ve nihai hedeflerin başarıya ulaşmasını sağlayan bir disiplindir.	Clarke (1997)	Turizmin sahip olduğu bütün dinamikler arasında denge unsuru olması
Sürdürülebilir turizm , turizmin kapsamlı analiz ve yönetim sürecini kapsayan bir kavramdır.	Farsari ve Prastacos (2002)	Turizm yönetiminin işleyişini ele alan bir kavram olması
Sürdürülebilir turizmin esas noktaları: 1.Sürdürülebilir Turizm Gelişimi için ulusal stratejilerin geliştirilmesi 2.Düzenleyici mekanizmaların geliştirilmesi 3.Endüstrilerin gönüllü öncülük etmesinin desteklenmesi 4.Sürdürülebilir turizmin uluslararası düzeyde geliştirilmesi.	Neto (2002)	Turizm konusunda uluslararası stratejilerin oluşturulmasını sağlayan bir sistem olması
Sürdürülebilir turizm , bu alanda yapılan araştırmaların bilimsel bir düzede gerçekleştirilebilmesi için sistemli bir vizyonu ve disiplinler arası bir yaklaşımı zorunlu kılan bir yapıya sahiptir.	Liu (2003)	Sürdürülebilir turizm alanında yapılacak olan araştırmaların disiplinler arası bir anlayış ve vizyonla yapılmasının zorunlu olması
Sürdürülebilir Kalkınma , vizyon ve fikirlerin pratiğe dökülme noktasında bir eylem yönüdür. Kaldı ki amacı sadece politik kararlar üretmek değil aynı zamanda toplumsal düşünce ve uygulama sürecini şekillendirmektir.	EU Commission (2006)	Alanda türetilen teorilerin pratiğe dökülmesinde sistemli bir yön tayin etmesi
Sürdürülebilir turizm anlayışı, turizmin çevre üzerindeki olumlu etkilerini arttırmayı ve muhtemel olumsuz etkilerini önlemeyi amaçlayan bir sistemdir. Çünkü belirli bir noktadan sonra turizmin çevre üzerinde yaratabileceği tahribatı giderebilmek ya mümkün olmamakta ya da ekonomik maliyeti turizm yatırımlarının hedeflerini aşacak kadar yüksek olmaktadır.	Demir ve Çevirgen (2006)	Olası çevresel baskıların azaltılmasına yardımcı olması
Sürdürülebilir turizm ekolojik döngünün, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamsal fonksiyonların hem yöre halkı hem de ziyaretçiler açısından korunması ile ilgili yönetsel bir süreçtir.	Sezgin ve Kalamam (2008)	Ekolojik, biyolojik çeşitlilik ve yaşamsal fonksiyonların korunmasına yardımcı olması

Sürdürülebilir turizm bir tür olmayıp turizmin kullandığı kaynaklara duyarlı tüm politika ve uygulamaları içeren bir felsefedir.	Kozak ve Bahçe (2009)	Kaynakların korunmasına yardımcı olan geniş kapsamlı bir felsefe olması
Sürdürülebilir turizm , sektörel fırsatları gözetirken diğer yandan ev sahibi bölgenin ve ziyaretçilerinin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır.	UNWTO	Ev sahibi bölge ve ziyaretçilerin turizmden fayda sağlamasına ve olası fırsatların değerlendirilmesine yardımcı olması
Sürdürülebilir turizm gelişimi dikkate değer yardımlar sağlayan ve bunu gelecek nesillerin gereksinim ve isteklerinden ödün vermeden uygulayan bütünsel bir turizm gelişmesi olarak kabul edilebilir.	Tosun (1998)	Toplumların turizmden fayda sağlamasına yardımcı olurken bunu gelecek nesil ekseninde gerçekleştirmesi
Sürdürülebilir turizm gelişimi , sürdürülebilir kalkınmada çerçevesinde turizmin özel uygulamalarını içermektedir.	Garrod ve Fyall (1998)	Turizm sistemini kalkınma çerçevesinde işlemesi
Sürdürülebilir Turizm Gelişiminin tanım ve kapsamı üzerinde gerçek anlamda bir uzlaşma olduğu söylenemezken genel anlamda turizmi güçlendirmek adına gösterilen bütün çaba ve katkılar bütünü olarak değerlendirilebilir	Fortuny, Roger, Canovas ve Sanchez (2007)	Turizm alanında gösterilen her tür çaba ve desteğin oluşturduğu faaliyetler bütünü olması

2.4.1.2. İlkeler ve Hedefler

Turizmin sürdürülebilirliği, sahip olduğu iç dinamikler arasındaki uyumun yanında bazı temel ilke ve hedeflerle de yakından ilgilidir. Bu ilke ve hedeflerin toplum yararına olacak şekilde ve ekonomik kıstaslar göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kısacası sürdürülebilir nitelikte bir turizm için her şeyden önce turizmin üzerinde yükseldiği temellerinin anlaşılması gerekmektedir. Söz konusu ilke ve hedefler *Tourism Concern/ Worldwide Fund for Nature (WWF)* tarafından ortaya koyulan şu başlıklar altında ele alınabilir (Garrod ve Fyall, 1998:202):

1. **Kaynakların sürdürülebilir olarak kullanılması:** Kaynakların doğal-sosyal-kültürel bağlamda korunması ve sürdürülebilir nitelikte kullanılması önemli olup, uzun dönem iş anlayışının yerleşmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla çevrenin uzun dönemli korunması esas alınmış olmalıdır (Berry ve Ladkin, 1997).
2. **Aşırı tüketimi ve atık oranlarının azaltılması:** Aşırı tüketim ve katı atık üretiminin azaltılıp uzun dönem çevresel tahribatların yaratacağı maliyetlerden sakınarak turizm kalitesine katkıda bulunmak gerekmektedir.
 - Bu noktada, küresel ya da bölgesel olarak insanların doğa üzerindeki etkileri taşıma kapasitesiyle doğru orantılı olarak sınırlandırılmalıdır (MacGregor, 1993). Sonuçta, çevre ve sosyo-kültürel konulara artan ilgi, büyük bir potansiyel kaynak desteğini ortaya çıkarmaktadır. Sosyo-ekonomik perspektifte, daha fazla turistin bölgelere finansal açıdan katkısı olacağını göstermektedir. Kısaca, eğer bölge tanımlanan limitlerde yeterli planlanır ve yönetilirse, artan ziyaret hacmi potansiyel olarak finansal ödüller getirecektir (Pedersen, 2002: 26).

Hedef: Bir turistik destinasyonda turizm gelişiminin uzun dönem (nesillerarası) etkisinin algılanması ölçülerek bölgenin taşıma kapasitesi (bkz: Avcı, 2007) dahilinde değerlendirilip idari birim ve planlamacılar açısından bir öngörü oluşturulması.

3. **Çeşitliliğin sürdürülmesi:** Doğal, sosyal ve kültürel çeşitliliği sağlamak turizmin uzun dönem sürdürülebilirliği ve endüstri tabanlı esnek bir yapı yaratması için esas teşkil etmektedir.

- Bu noktada turizm olgusu (Uslu ve Kiper, 2006: 313; Jafari, 1992: 577) kültürel çeşitliliğin tanıtımında temel bir rol üstlenmektedir. Ancak önemli olan nokta turizm kapsamında yürütülen faaliyetlerin farklı kültürel dokuyla uyumlu olması gerekliliğidir. Bu uyumun sağlanamaması durumunda kültürel bozulmaların yaşanması söz konusu olabilmektedir. Diğer bir ifade ile turizm ev sahibi bölgenin sosyo-kültürel kapasitesinin üzerinde gelişmemelidir. Turizmden sağlanması beklenen hedef gelirin özkültürle çakışması ve bazı değer unsurlarının zedelenmesi olasıdır. Bu yüzden kültürle turizm arasında eşgüdümlü bir bağın olması gerekmektedir. Sonuç olarak kültürel kaynakları kullanan bir turizm zamanla bu kaynağını kaybetme aşamasına gelerek sürdürülebilirliğini tehlikeye atabilmektedir.

Hedef: Bir turistik destinasyonda turizm gelişiminin manevi değerleri ve gelecek kuşaklara ait kültürü ne yönde etkileyeceği ile ilgili görüş ve algıyı ölçerek gelecek yönlü kaygı ve düşüncelerin ortaya koyulması.

4. **Turizmin planlama sürecine dahil edilmesi:** Turizmin ulusal ve bölgesel planlama sürecine dahil edilmesi ve çevresel etki değerlendirmelerinin yapılması uzun dönem yaşayabilirliğini sağlayacaktır.
 - Bu noktada, turizmin sürdürülebilir nitelik kazanması yeniden odaklanma ve adaptasyon gerektirmektedir. Süreğen değişimlerin, gözlemlerin ve planlamaların turizmi yönetsel kalite olarak garanti altına alması için belirgin bir program izlenmelidir. Bu ise uzun dönemliliği (10, 20+yıllar) hedef alan bir çalışma gerektirmektedir. Ayrıca sürdürülebilir gelişiminin ekonomik, çevresel ve sosyal yönü bölge insanının, yerli halkın, ziyaretçilerin, endüstrinin ve yönetimin oluşturduğu bütün paydaşları ilgilendirmelidir (www.sustainabletourism.net). Diğer yandan bu konuda her ne kadar yerel yönetimlerin stratejik plana sahip oldukları görülse de, yapılan çalışmalar incelendiğinde esasında bir master planı niteliğinde olduğu görülmektedir. Ayrıca planlarda sektörel hedeflere değinilmişse de bunun nasıl başarılacağı, hangi yöntemlerin kullanılacağı ve kimler tarafından gerçekleştirileceği ile ilgili yeterli açıklamaların bulunmadığı ve uzun dönemlilik adına gelecek vurgusunun yapılmadığı görülmektedir.

Hedef: Bir turistik destinasyonda yerli halk ve idari kademenin turizm gelişimine ne kadar dahil olduğunun ve mevcut planlamalarda gelecek nesil vurgusunun ne oranda yapıldığının saptanarak yapılacak çalışmaların uzun dönemli olabilmesine katkı sağlanması; toplum içindeki her kesim ve meslek grubunun bu gelişim ve planlamaya entegrasyonu ile ilgili bir yön tayin edilebilmesi.

5. **Yerel ekonomilerin desteklenmesi:** Turizm çevresel maliyetleri ve değerleri hesaba katarak yerel ekonomilere geniş çapta destek sağlar ve çevresel tahribata engel olarak ekonomik değerleri güvence altına alır.

- Bu noktada, turizmin ekonomiye uzun dönemli büyüme yönünde olumlu etkileri bulunmaktadır. İlk olarak turizm, dış sermaye girdisi ve temel üretim süreçleri açısından önemli bir döviz aracıdır. İkincisi, bölgesel firmalar ve dış bölgeler arası yeni yatırım yapıları ve rekabet noktasında teşvik edici niteliktedir. Üçüncüsü, nedensel yapısı ile diğer ekonomik endüstrileri doğrudan ya da dolaylı olarak harekete geçirebilmektedir. Dördüncü olarak, istihdam yaratma ve gelir arttırıcı etkisi vardır ve son olarak; ulusal firmalar bazında yeni ekonomiler ortaya çıkarabilmektedir (Schubert, Brida ve Risso, 2010: 1).

Hedef: Mevcut sermaye yapılarının analiz edilerek paydaşların sürece katılım yönündeki algısının ölçülmesi yoluyla gelecek kuşakların daha sağlam bir ekonomik yapı içinde olmasının sağlanması.

6. **Yerel toplumun kapsanması:** Yerel toplumun turizme bütünüyle katılımı sadece onlara ve genel kapsamda çevreye fayda sağlamakla kalmaz ayrıca turizm faaliyetlerinin niteliğini de arttırır.

7. **Paydaşların katılımı:** Turizm endüstrisi, yerel toplum, örgüt ve kurumlar arası görüş alışverişinde bulunulması, birlikte çalışma ve tercihlerde belirecek olası çatışmaların çözümü için esas teşkil etmektedir.

- Bu noktada Yapılan planlamalar toplum içindeki tüm grupları temsil edici olmalıdır (Nicholls, 1993).

Hedef: Bir turistik destinasyonda paydaşların planlama süreçlerine dahil olabilmesinin yanında yapılacak çalışmaların toplum içinde var olan her kesimin

ihtiyaçlarını kapsar nitelikte olabilmesi gerekmektedir. Söz konusu planlamaların gelecek nesil bağlamında en çok hangi yönlü (sosyal-ekonomik-çevresel) fayda önceliğinin olması gerektiğinin algısı ölçülerek süren ya da yapılacak olan çalışmalara yön tayin edilebilmesi.

8. **Duyarlı turizm pazarlaması:** Toplumsal odaklı ve duyarlı pazarlama anlayışı bölgenin sosyal, ekonomik ve çevresel unsurları arasında bir denge kurarken müşteri memnuniyetini sağlamayı amaçlayan bir düşünce olmaktadır. Ancak göz önünde tutulması gereken bir nokta da; güçlü bir pazar olan gelecek neslin ihtiyaçlarının göz önünde tutulmaksızın (Tosun, 2007) firma ve destinasyon bazında kapasite hacminin geliştirilmesinin tehlike oluşturacağıdır. Nitekim STG çevresel tahribatlar ile ticari zorunlulukların oluşturduğu çelişki dengesinde yer alırken bu unsurlar politik çerçevede yönetsel sıkıntılara yol açabilmektedir (Yasarata, 2010).

- Bu noktada turizm gelişimi talep ve arz arasında dengeyi (Gunn, 1993) gelecek nesilleri gözeterek sağlamalıdır.

Hedef: Bir turistik destinasyonda gelecek nesillerin neye ihtiyacı olduğu ya da olası ihtiyaçların bölgenin bugünkü durumundan yola çıkılarak ortaya koyulması, yörenin pazarlanmasında sonraki kuşaklara duyarlılık ve doğru pazarlama stratejilerinin belirlenmesi açısından katkı sayılacaktır.

Diğer yandan sürdürülebilir turizm gelişimi bağlamında yer alan ilkelerin (Tosun, 1998: 608) ekonomik, yasal ve politik sistemlerin iyi konumlandığı kalkınmış ülkelerce planlandığı bilinen bir gerçekliktir. Bu paralelde IMF, WB ve uluslararası tur operatörleri gibi ekonomi ve turizme yön veren örgütlerle eşgüdümün önemli getirileri olacaktır. Aksi durumun ise sürdürülemez bir turizm yapısının oluşmasına neden olacağı savunulabilir. Kaldı ki birçok gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'nin de yüksek işsizlik oranları (bkz: Barışık ve Çevik, 2007: 5), hızlı nüfus artışı ve enflasyon gibi sosyo-ekonomik problemlerle karşı karşıya olduğu gözlenmektedir. Bu anlamda turizm, döviz elde etmede ve acil iş imkânları sunmada yeteri kadar kullanılmamaktadır. Kaldı ki kısa vadede hızlı nakit girdisi için turizm gücüne sahip GOÜ, turizm gelişimini desteklemek dışında başka bir alternatiflerinin bulunduğu söylenemez. Nitekim turizm gelişimi temel olarak uzun dönemli

yatırımlar üzerine kurulsa da kısa dönem faydalar elde edilebilmektedir (Tosun, 2000a: 299).

Ancak söz konusu süreçte önemli olan doğru politika ve planlamaların uygulanması ve yapılan çalışmaların sürdürülebilir nitelikte olmasıdır. Bu yüzden nesillerarası etkileşimin göz önünde tutularak bugün yaşanacak doğal tahribat ve finansal krizlerin gelecek kuşakları etkilememesine dikkat edilmelidir. Öyle ki, günümüzde yaşanan çoğu finansal darboğaz ya da çevresel tahribatların yarattığı sıkıntı, yakın zamanda yapılmış hatalardan daha çok önceki kuşakların bugünün perspektifini göz ardı etmelerinden ileri gelmektedir. Bu bağlamda, gelecek adına doğru kararların alınabilmesi için STG sisteminin nesil fonksiyonu iyi anlaşılmalıdır. Bu fonksiyonel özellikler şu şekilde tanımlanabilir (Tosun, 2001: 290–291):

- STG yerel turistik destinasyonlarda şimdiye dek göz ardı edilmiş temel ihtiyaçların karşılanmasına katkıda bulunmalıdır.
- STG yerel turistik destinasyonlarda mutlak yoksulluk ve eşitsizliği azaltmalıdır.
- STG turistik destinasyonlarda, yöre insanına kendi öz saygılarını kazanma adına cesaret edecek gerekli koşulların ortaya çıkmasına katkıda bulunmalıdır. Başka bir açıyla STG ev sahibi topluma; doğadan, bilgi ihtiyacından, kurumsallaşmadan ve yaşam şartlarından uzaklaştırmadan özgürlük sağlamada yardımcı olabilmelidir.
- STG sadece ulusal ekonominin gelişmesine değil, ayrıca yerel ve bölgesel ekonominin gelişmesine de hız kazandırmalıdır. Bu gelişmeden elde edilen çıktılar toplumsal yelpazede adil dağılmalıdır.
- STG yukarıda yer alan amaç ve prensipleri gelecek neslin kendi ihtiyaçlarını karşılama olanağından taviz vermeden başarmalıdır.
- STG sadece ulusal ekonominin gelişmesine değil, ayrıca yerel ve bölgesel ekonominin gelişmesine de hız kazandırmalıdır. Bu gelişme toplumsal yelpazede adil dağılmalıdır.

- STG yukarda yer alan amaç ve prensipleri bugünün toplumu, gelecek neslin kendi ihtiyaçlarını karşılama olanağından taviz vermeden başarmalıdır.

Kısaca sürdürülebilir turizm gelişimi, bir yörede özgür bir yaşam alanı inşa ederken bunu birçok boyutta gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

2.4.1.3.Boyutlar

Turizm yakın gelecekte daha hızlı büyüyeceği öngörülen anahtar bir sektör konumuna gelmektedir. Bu büyümenin sadece turistik olarak değil, ev sahibi toplum ya da söz konusu ülkenin sahip olduğu yaşam standartları açısından da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Diğer yandan gelişen turizm sektörünün toplumlar üzerinde yaratacağı bazı çevresel ve kültürel deformasyonlar da göz önünde tutulması gereken bir gerçekliktir. Bu bağlamda sürdürülebilir turizm gelişimin her boyutunda sürekliliğin sağlanması ve bu paralelde hareket edilmesi stratejik bir önlem olarak görülebilir (Neto, 2003: 221).

2.4.1.3.1.Çevre Gerçeği

Hızlı kentleşme ve sanayileşmenin bir sonucu olan talep yoğunluğu, alternatif kaynak arayışını beraberinde getirmiştir. Örneğin ormanlık alanların tahrip edilmesi yağışları etkilemekte, neticesinde çölleşmeye ve sulardaki tuzluluk oranının artmasına neden olmaktadır. Ayrıca, sanayi kaynaklı gazların neden olduğu asit yağmurları yeşil örtüye zarar verici boyutlara ulaşmaktadır. Ekolojik elemanları bir domino taşı kabul edersek: ormanların tahribi erozyona, sonrasında yararlı bitki ve hayvan türlerinin yok olmasına neden olabilmektedir. Diğer yandan dünya nüfusunun önlenemez artışı kentsel altyapı kapasitesinin (bkz: Knaap ve Moore, 2000) zorlanmasına, betonlaşmanın tarımsal alanlara kaymasına ve gıda üretimin azalmasına yol açabilmektedir. Tarımsal alanların azalması ise daha az alanda daha çok üretim yapma ihtiyacını artırarak zararlı zirai ilaçların kullanımını yaygınlaştırabilmektedir. Kaldı ki zirai ilaçların sağlığı tehdit edici (bkz: Jeyaratnam, 1990; Alavanja, Sandler, McMaster, Zahm, McDonnell, Lynch, Pennybacker, Rothman, Dosemeci, Bond ve Blair, 1996; Wesseling, McConnell, Partanen ve Christer, 1997; Ward, Nuckols, Weigel, Maxwell, Cantor ve Miller 2000; Reynolds, Behren, Gunier, Goldberg, Hertz ve Harnly, 2002) yapıda olduğu

gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, dünya kaynaklarının yersiz ve plansızca kullanım anlayışı yerini kaynakların korunmasını hedefleyen “sürdürülebilir dünya görüşü”ne bırakmaktadır (Özbey, 2002: 2). Çevrenin hızlı sanayileşme ve artan nüfus yoğunluğu nedeniyle deformasyona uğraması, kaynakların günden güne tükenmesine ve sürdürülemez olmasına neden olmaktadır. Başka bir deyişle dünya yaşam formunun üzerinde temellendiği doğa, bahsi geçen tahribatlar sonucu bugüne ve gelecek nesle giderek daha kısıtlı bir yaşam desteği sunmaya başlamaktadır.

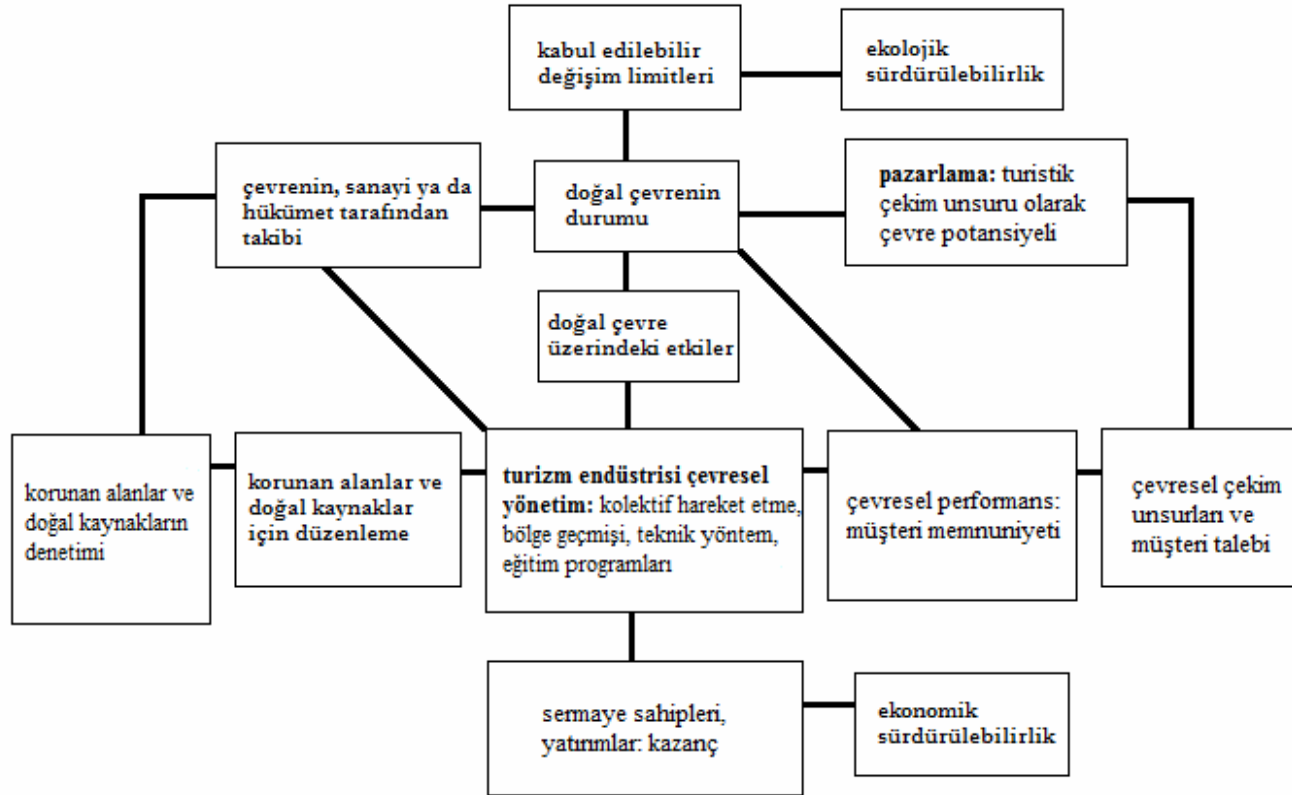
Konuyu turizm bağlamında değerlendirdiğimizde, çevrenin turizmin gelişmesine (İçöz vd., 2002) çerçeve oluşturduğu söylenebilir. Öyle ki çevresel nitelik bir destinasyon için temel çekim kaynağı olabilmektedir. Bu nedenle doğal yapının korunması ve yönetimi turizm sektörünün geleceği noktasında söz konusu bölge için belirleyici öğeler barındırmaktadır. Ayrıca bir bölgenin doğal yapısına gereken önemin verilmesi yine bölge turizminin karakteristik özelliğinin korunmasında ve turizm gelişimin vereceği olası zararların azaltılmasında yardımcı olacaktır. Nitekim hızlı büyüyen sektörlerden biri olan turizm, gelişim yönünden doğal kaynaklara bağımlı bir yapıda bulunmaktadır. Bu bağlamda turizmin çevre ekseninde bir yörünge izlediği savunulabilir (Demir ve Çevirgen, 2006: 99).

Diğer yandan kaynaklarının tehlike sınırında tüketilmesi bir yana, turizm endüstrisinin ürettiği atık oranları ve neden olduğu çevresel kirlilik anlatıla gelen sorunları derinleştirmektedir. Turizm kaynaklı atıkların kontrol edilememesi ve atık işlem kapasitesinin eksik oluşu, birçok gelişmekte olan ülkelerde önemli bir problem haline gelmektedir. Bu sorun aynı zamanda doğal kaynakların verimli kullanımını güçleştirmektedir (Neto, 2003: 216). Bu bağlamda turizmin sürdürülebilir bir çevre içinde gelişmesi mevcut kaynak hacmi ve geleceğin ihtiyaç limitleri dahilinde sağlanabilmelidir. Ayrıca, çevresel gelişme limitlerinin izlenmesi değişen çevre koşullarına adaptasyonu da kolaylaştırmaktadır. Bu sayede muhtemel fırsatlardan yararlanılarak hem tehditlere karşı önlem alınabilmekte hem de pazarın talepleri ile bölgesel turizm örgütleri ve işletmelerin stratejik kararları arasında enformatik uyum sağlanabilmektedir. Bu, çevrenin kavramsal bir çerçeveden ibaret olmayıp somut bir nedensellik prensibine büründüğünü de gösterir. Öyle ki turizm talebinin nitelikleri, turizm arzı, rekabet ve nihai olarak turizmin gelişme süreci sistemin dışında kalan çevre faktörleri tarafından belirlenmektedir. Sonuç olarak doğal çevrede meydana

gelen değişimlerin geniş çapta incelenerek tehdit ve fırsatlar üzerine odaklanması gerekmektedir (İçöz vd, 2002).

Turizmin sürdürülebilirliği noktasında ise çevresel olarak teknik analiz, ya da sosyal ve politik değişimlere ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Ayrıca sürdürülebilirlik konusu alt sektörler arasında da (havayolu taşımacılığı, inşaat sektörü, dinlence ve tur hizmetleri, rekreasyon faaliyetleri, seyahat acenteciliği, pazarlama vb.) farklı önemlere sahiptir. Bu bağlamda izlenmesi gereken politikaların; arazi kullanım planlaması, kaynakların korunması, çevresel etki değerlendirmeleri (ÇED), müşteri beklentileri ve pazar talepleri gibi konuları kapsaması gerekmektedir (Buckley, 1996: 925–926; bkz: Şekil 1).

Şekil 1. Turizm-Çevre İlişkisi

Şekil 1’de turizmin etkileşimde olduğu çevresel bileşenler yer almaktadır. Burada çevrenin sanayi ya da hükümetlerce olan ilişkisi turizm açısından bütünsel bir özellik göstermektedir. Turizm yönetim çerçevesinde kolektif hareketler, bölgenin sahip olduğu geçmiş ve eğitim programları yer almaktadır. Yine doğal çevre yapısının müşteri memnuniyetini etkilediği bunun da bir pazarlama unsuru olarak kullanılabildiği söylenebilir. Ancak burada önemli olan noktanın bütün bu unsurların gerçekleşebilmesi için doğal kaynak yapılarının denetim ve kontrol altında tutularak yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğidir.

Kaynak: Buckley, Ralf “Sustainable Tourism: Technical Issues and Information Needs”, Annals of Tourism Research, Volume: 23, Number 4, 1996, pp. 925–966; adapte edilmiştir.

2.4.1.3.2. Toplumsal Yapı

Turizm gelişimini toplumsal bağlamda ele aldığımızda, kalkınmakta olan bölgeler için bir denge unsuru olduğu söylenebilir. Turizm sektörünün genişlemesiyle beraber bölge ekonomisinde yeni gelir kaynakları oluşmaktadır. Sonuç olarak iş imkânları oluşurken gelirlerde de artış gözlemlenmektedir. Diğer yandan turizm gelişmesi kalkınmış ve kalkınmakta olan bölgeler arası farkları azaltabilmektedir. Bu yüzden turizm daha dengeli bölgesel kalkınmada bir araç olarak kullanılabilir. Ayrıca turizm her koşul altında bölgesel kalkınmanın başarılabilmesi adına bir kurtarıcı olarak görülebilir. Ancak turizmi bu amaçla kullanmak özellikle sosyo-politik karışıklık ve temel yapı eksikliği olan ülkelerde daha zor olabilmektedir (Tosun vd., 2003: 142). Başka bir açıdan turizmin kültürlerarası (Tosun, 1997: 328) bir endüstri oluşuyla birlikte bölgesel yapıya olumsuz etkileri, konuya daha fazla önem verilmesini ve planlamaların dikkatli yapılmasını gerektirmektedir. Bu noktada turizm gelişim kimliğinin toplumsal yapıyla uyumu bir anlamda elde edilen çıktılarının kalitesini belirleyecektir.

2.4.1.3.3. Ekonomik Denge

Bölgeleri arasında önemli ekonomik farklılıkları olan ülkeler, bu farkları kapatmak ya da en aza indirmek için çeşitli tedbirler almaktadır. Çoğu gelişmekte olan ülkelerin yaptığı gibi bölgeler arası dengenin sağlanabilmesi adına kısa, orta ve uzun vadeli programlar, bölgesel nitelikli plan ve projeler yürütülmektedir. Buna örnek olarak karlılığı yüksek sektörlerle öncelik verilmesi gösterilebilir. Belirlenen bu amaca en uygun sektörlerden biri de turizm endüstrisidir. Turizm endüstrisinin bu bağlamda önemli toplumsal girdiler sağlayan, finansal planlamalarda ve ekonomik kalkınmada belirleyiciliği olan bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Turizm ayrıca gerek niteliği gerekse de uygulanabilirliği açısından günümüz dünya piyasasının gelir sağlayıcı öncül dinamiklerinden biri haline geldiği görülmektedir. Özellikle yarattığı istihdam ve yatırımlara açık oluşu yalnız bölgeler açısından değil, genel ekonomilerin de vazgeçilmez bir parçası olmasını sağlamıştır (Stynes, 1997:1; Gülbahar, 2009: 42).

Turizm gelişimi ayrıca döviz ve istihdam sağlayıcı etkisinden ötürü ekonomik hacmi önemli boyutlara ulaşan bir sektör konumuna gelmeye başlamıştır. Turizmin dış ticaret açığını kapatma, işsizliğe karşı alternatifler oluşturma ve enflasyonist

baskıyı azaltıcı niteliklere sahip olması turizm potansiyeli olan ülkeleri bu sektör üzerinde daha çok durmaya itmektedir. Özellikle yakın zamanda görülen ekonomik krizin önünde turizmin finansal bir bariyer haline geldiği gözlemlenmektedir. Ancak turizmin sahip olduğu bu ekonomik gücün sürdürülebilirliği, gelecek neslin de içinde bulunduğu bir süreci kapsamıyla sağlanabilecektir (Çımat ve Bahar, 2010: 15–16).

2.4.1.3.4. Kültürel Uyum

Kültür, bireyin yaşadığı çevre koşulları içinde sahip olduğu ahlakın, inancın, geleneklerin ve alışkanlıkların oluşturduğu değerler dizini olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla kültür bir anlamda bireyin etkileşimde bulunduğu sosyal bir organizmadır (Güler ve Çobanoğlu, 2001: 14). Bu bağlamda turizmin söz konusu kültürel etkileşimin sağlanmasında ve dahası kültürel çeşitliliğin oluşmasında temel bir rol üstlendiği savunulabilir. Ancak önemli olan nokta turizm kapsamında yürütülen faaliyetlerin farklı kültürel dokuyla uyumlu olması gerekliliğidir. Bu uyumun sağlanamaması durumunda ise kültürel bozulmaların yaşanması söz konusu olabilmektedir. Başka bir ifade ile turizm ev sahibi bölgenin sosyo-kültürel kapasitesinin üzerinde gelişmemelidir. Örneğin turizmden elde edilen gelirin maliyeti kültürel değerlerde yaşanan bir yozlaşma olmamalıdır. Bu yüzden kültürle turizm arasında eşgüdümlü bir bağın olması gerekmektedir. Sonuç olarak kültürel kaynaklarını kullanan bir yörenin zamanla bu kaynağını kaybetme riski olduğunu söylemek gerekmektedir (Jafari, 1992: 577; Uslu ve Kiper, 2006: 313).

Başka bir açı ise, kültür ve turizm kavramlarının her ikisinden de kalkınmanın önemli birer bileşeni olarak bahsedilebilmesidir. Gerçek anlamda, dünya çehresinin hiçbir yerinde biri olmadan diğeri düşünülemez. Bu noktada kültür ve turizm, kalkınma çatısının bir parçası olarak ekonomik dengede önemli bir dinamo görevi üstlenmektedir (Robinson ve Picard, 2009: 15).

2.5. Stratejik Yaklaşım

Sürdürülebilirlik noktasında, aracın ve amacın turizm olduğu başarı parametrelerinin gerçekleşme düzeyi bazı stratejik adımların varlığına bağlıdır. Türkiye’de yürütülen turizm faaliyetleri (Tosun, 2008: 64), yapısal dönüşümlere rağmen politik, ekonomik ve sosyo-kültürel öğelerin birer yansıması olarak farklı kalkınma problemleriyle karşılaşabilmektedir. Bunlar ise genel çerçevede

sürdürülebilir turizm gelişiminin uygulanma sürecinde yaşanan bazı zorluklar olmaktadır. Bu kapsamda turizmin kendi içinde sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik sorunlar yaratan bir sistemi oluşundan ziyade, sektörel yapıya adapte edilebilecek güncel bir turizm planlama yaklaşımının varlığı tartışılmalıdır. Bu bağlamda Türkiye'deki turizm endüstrisinde karşılaşılan sorunlar ekseninde STG için farklı stratejiler önerilebilir. Bunlar:

1. Turistik ürün ve pazar çeşitlendirmesi
2. Bölgesel turizm gelişme sürecine toplumsal katılım
3. Turizm gelişiminin kamu idaresinde yerelleşme
4. Büyük çaplı çevresel bilinç ve koruma
5. Toplumsal odaklı destinasyon pazarlama felsefesi
6. Güncel planlama yaklaşımı
7. Nesil odaklılık

Stratejik yaklaşımdan anlaşılacağı üzere sürdürülebilir turizm gelişiminin başarısı öncelikle toplumun bizzat sürecin içinde olduğu planlı bir yönetim yaklaşımının benimsenmesi ve fırsatların değerlendirilmesiyle gerçekleşebilecektir. Ancak burada beliren temel nokta söz konusu fırsat ve yaklaşımların nesillerarası süreci kapsamaması gerekliliğidir.

2.5.1. Turistik Ürün ve Pazar Çeşitlendirmesi

Günümüz dünyasında gerek iletişim gerekse ulaşım temelinde teknoloji kullanımı gibi değişen ve gelişen trendler tüketici profilini, tüketim türlerini ve genel olarak turistik tercihleri evrimsel bir çembere almaktadır. Bu unsurların yanında, farklı seyahat türlerinin ve bu türleri tercih eden turist tiplerinin çok çeşitli oluşu bir bölge ya da ülkenin turizm politikasını çeşitlendirme yoluna gitmesini zorunlu kılmaktadır. Güncel turizm türü olarak etkinliğini hala devam ettiren kitle turizmi sektörel payını bir anlamda bireysel turizmle paylaşmaya başlamıştır. Bu noktada gelişim dinamiğini turizmin oluşturduğu destinasyonların ürün gamında değişikliğe gitmesi ve kitle turizminin yanında beliren yeni turist tipi paydasında ürünler sunması zorunluluk olarak görülmektedir (bkz: Stamboulis ve Skayannis, 2003). Genel çerçevesinin deniz-güneş-kum turizminin olduğu sektör artık yerini kültürel, sosyal, tarihi ve çevresel kaynakları barındıran ürünlere bırakmaya başlamıştır. Öyle

ki, yerleşik bir turistik arz boyutu olan herhangi bir destinasyonun imaj farklılaştırması yolunda farklı hizmet portföyü geliştirmeleri kaçınılmaz bir noktaya gelmiştir (Sarkım, 2008: 7–8). Ancak burada belirtmek gerekir ki imaj farklılaştırma çabaları, destinasyonların mevcut kaynak stoku, sunulan hizmetlerin boyutu ve koşulların türüne göre farklı aşama ve zorlukları içermektedir (Temizkan, 2005: 16).

Yukarıda yer alan turistik ürün çeşitlendirmesi için gerekli olan bazı koşullardan şu şekilde bahsedilebilir (TÜRSAB, 2003):

- Doğal, tarihi ve kültürel kaynak zenginliği
- Coğrafi yapının çeşitli turizm ürünleri açısından elverişli olması
- Mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının yaygınlık kazanmış ve gelişmiş olması
- Kamu yönetiminin uzun dönem plan/politikaya sahip olması
- Güçlü yerel yönetimlerin olması
- Güçlü ve planlanmış bir iç pazar stratejisinin olması
- Özelleştirilmiş ve detaylandırılmış tanıtım ve pazarlama yöntemlerinin olması

Tablo 3. Ürün ve Pazar çeşitlendirmesi & turizm gelişimini yeniden konumlandırmak

Yeni Turizm Ürünü	Yeni Ürünün Konumu	Yeni Turizm Pazarı
Kültür ve miras turizmi	Bütün Türkiye'deki seçilmiş alanlar	Uluslararası ve yerli turist pazarında üst & üst orta gelir grubu
Eko turizm	Sahili olmayan bölgelerdeki seçilmiş alanlar	Uluslararası ve yerli turist pazarında üst & üst orta gelir grubu
İnanç turizmi	Farklı kutsal alanlar	Uluslararası ve yerli turist pazarında üst & üst orta gelir grubu
Kırsal turizm	Seçilmiş büyük şehirlerin sahil olmayan bölgeleri	Uluslararası ve yerli turist pazarında üst orta gelir grubu
Spa turizmi	Spa olan bölgeler	Uluslararası ve yerli turist pazarında üst & üst orta gelir grubu
Sağlık turizmi (hastanede ilaç tedavisi)	Seçilmiş büyük şehirlerin sahil olmayan bölgesi	Uluslararası pazarda üst orta gelir grubu
Spor turizmi	Bütün Türkiye'deki seçilmiş alanlar	Uluslararası ve yerli turist pazarında üst & üst orta gelir grubu

Tablo 3'ün Devamı

Kış turizmi	Dağlık alanlar	Uluslararası & yerli turist pazarında üst & üst orta gelir grubu
Farklı türleri gelişen özel ilgi turizmi	Bütün Türkiye'deki seçilmiş alanlar	Üst- uluslararası pazar
Uluslararası olaylara ev sahipliği yapmak	Sahili olmayan seçilmiş şehirler	Üst- uluslararası Pazar- özgün turist pazarı
Yayla Turizmi	Karadeniz, Orta Anadolu & Doğu Anadolu	Orta doğu, Üst- üst orta gelir grubu

Kaynak: Tosun, Cevat (2008), Mediterranean Strategy For Sustainable Development, *Promoting A Sustainable Tourism National Study For Turkey*. Plan Bleu: Regional Activity Centre: Sophia Antipolis.

Tablo 3'de turizm ürünleri ve potansiyel pazarlama alanları yer almaktadır. Buna göre ortaya sürülen her turistik ürünün konumlandırılması gereken çeşitli alanları olduğu gibi hitap etmesi muhtemel gelir seviyeleri de mevcuttur.

2.5.2. Bölgesel Turizm Gelişme Sürecine Toplumsal Katılım

Katılımcı yaklaşım, bireylerin sahip olduğu sorumluluklarla birlikte gönüllü bir etkinlik olma özelliğini taşımaktadır. Herhangi bir sürece dahil olmak, yönetsel ve karar alma gibi kritik durumların içinde yer alma ya da bu rolü üstlenme anlamına gelmektedir. Ancak bu ayrımda toplumsal ortaklığın rasyonel amacı turizm kaynaklarına zarar verilmeksizin nasıl kullanılacağı olmalıdır (Özkök, 2008: 98).

Diğer yandan turizm gelişimine yerel halkın katılımı çoğu gelişmekte olan ülkelerde ancak finansal kaynakların ve yerel düzeyde yatırım gücünün kullanılabilmesiyle verimli olabilecektir. Yerel mekanizmaların güçlendirilmesi ise birkaç bölgesel elitin elinde olduğu varsayılan turizm sektörünü patron-müşteri kıstasından uzaklaştıracaktır (Tosun, 1998: 606).

Bununla birlikte yerel toplumun katılımı birçok gelişmekte olan ülkede kalkınmanın bir yanının hep eksik kalması anlamına da gelmektedir. Çarpıcı bir örnek de Türkiye'deki turizm gelişiminin, merkezi yönetimler ve bağlı kuruluşları arasındaki ilişkiyi yansıtmasıdır. Öyle ki hükümet birimlerinin kamu tarafından sorgulanma ihtimallerinin oluşu katılımcı kalkınma yaklaşımına mesafe koymalarına neden olabilmektedir (Tosun ve Timothy, 1998: 355).

2.5.3. Turizm Gelişiminin Kamu İdaresinde Yerelleşme

Merkezi yönetimin karakteristik özelliklerinden biri coğrafi ve sosyal açıdan halktan uzak bir yapıda oluşudur. Bu durum özellikle karar alma ve bölgesel problemlerle ilgilenme noktasında yerel halk ve temsilcileri arasındaki iletişimi soyut bir konuma getirebilmektedir. Merkezi yönetim yaklaşımı ayrıca, etkisi düşük ve bürokratik açıdan kanunsal değişikliklerin uygulanmasında ağır ilerleyen bir süreci kapsamaktadır. Sonuç olarak yönetim ve idari kademedeki yerelleşme bölgesel zorlukların daha iyi anlaşılması ve kalıcı çözümlerin ortaya koyulmasında önemli bir yaklaşım olacaktır (Yüksel ve Yüksel, 2000: 742).

Bölgesel idare kavramında yetkilerin merkezileştirilme süreci her şeyden önce görev dağılımının yapılandırılmasıyla başlamalıdır. Bu süreç öncelikle merkezi gücün yerel güç üzerinde; yerel gücün ise kendi içinde yapacağı görev planlamasıyla etkin kılınabilir. Özellikle turizm yönetimi gibi merkezi idare sorumluluğunda bulunan birçok hizmetin yerel idarelerin sorumluluğuna verilmesi gerekmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta, yüklenen yeni sorumlulukların mevcut işleri ağırlaştırmamasıdır. Bütün bu yapılması beklenen düzenlemelerin yerel idare felsefesine uygun ve demokratik bir nitelikte olması önem taşımaktadır (Görmez, 2000: 86- 87). Bu bağlamda güçlerin yerelleşmesi, girişimcilerin aktif olduğu ve bölge aktörlerine daha fazla otonominin sağlandığı koşullarla mümkün olabilecektir (Canzanelli, 2001: 20).

2.5.4. Büyük Çaplı Çevresel Bilinç ve Koruma

Yaşanılır bir çevre hakkının gelecek nesillere karşı bir borç olduğu ve bu noktada herkesin aynı oranda sorumluluk taşıdığı önemli bir gerçekliktir. Bahsi geçen bu sorumluluk bilinçaltında var olan, olası çevre sorunlarına çözüm üreten veya insanlık yararı için işleyen bütün üretim ve tüketim sürecini kapsamaktadır (Uzun ve Sağlam, 2005: 194).

Son yıllarda arttığı düşünülen çevresel bilincin çoğu zaman yapılanmamış bir sisteme sahip olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla çevresel bilince ait bir yol haritasının bulunmadığı savunulabilir. Bu noktada çevre dokusunun yaşam kalitesine uyumu çevresel mekanizmanın işlerliğini artırıcı bir çaba olacaktır (UNEP, 2005).

2.5.5. Toplumsal Odaklı Destinasyon Pazarlama Felsefesi

Turizm gelişiminin her destinasyon için beklenen düzeyde gerçekleşmeyeceği açıktır. Trendlere uyum sağlayamayan, sahip olduğu potansiyelleri hedef kitleye yönlendiremeyen ve bu noktada gerekli pazarlama stratejilerini uygulayamayan turizm bölgelerinin süreçten pay alması büyük olasılıkla sekteye uğrayacaktır (Meriç, 2007: 299).

Birçok gelişmekte olan ülkelerde toplum ve bölge kazancı arasındaki hassas denge; üretim, satış ve pazar odaklı destinasyon pazarlaması karması göz ardı ederek takip edilmektedir. Bununla birlikte, sürdürülebilir turizm gelişiminin başarısı için toplumsal refah, uzun dönemli müşteri memnuniyeti ve destinasyon karlılığı arasındaki hassas dengenin korunması gerekmektedir (Tosun, 2008: 67).

2.5.6. Güncel Planlama Yaklaşımı

Güncel yaklaşım, planlama ve pazarlama çalışmalarının nitelikli olarak sürdürüldüğü noktada kazanç getirisi olabilecek bir yoldur. Kaldı ki bir bölge limitleri dahilinde yeterli planlanır ve yönetilebilirse, artan ziyaret hacmi finansal ödülleri beraberinde getirecektir (Pedersen, 2002: 26).

Konuya Türkiye açısından bakıldığında, sürdürülebilir turizm gelişiminin ilerlemesi önünde en belirgin engel olarak üstün körü bir bakış açısı ve gelen turistlerin problemlerine çözüm üretmede yetersiz kalınması görülmektedir. Diğer yandan gelişmekte olan ülkelerde, turizm üzerinde oluşan dış aktörlerin etkileri azaltılamamakta ve güncel planlama sürecinin işlerliği tam anlamıyla sağlanamamaktadır (Tosun,1997: 328; Tosun, 2008: 67–68). Bu bağlamda turizmin kuşattığı her bir alan için halk, STK ve yerel yönetimlerin desteğiyle kapsamlı bir planlama sürecinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Gunn, 2004: 4).

2.5.7. Nesil Odaklılık

Günümüzde farklı nesillerin etkileşme süreci önemli bir boyut kazanmaktadır. Öyle ki yapılan araştırmalar bugünün neslinin gelecek neslin ihtiyaçlarını karşılama noktasında önemli etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır (Science and Environmental Health Network, 2008: 4). Bu bağlamda turizmin temel ögesini oluşturan insani unsurların gelecek için de işlevsel olması ve yönetimlerin bu noktayı

gözetmeleri, yapılacak planlamaların sürdürülebilirliğini etkileyecektir. Kaldı ki nesil sürecinde her birim üretim ve tüketim faaliyetleri gelecek neslin yaşam kalitesini etkileyen bir faktör olacaktır (bkz: Baryshnikov ve Chichilnisky, 1991).

2.6. Destinasyonlarda Sürdürülebilir Turizm Gelişimi

Destinasyonların sürdürülebilirlik açısından zor işleyen bir sisteme sahip olduğu söylenebilir. Çünkü turizm bağlamında sürdürülebilir gelişme sadece kaynak kullanımını kontrol etme ya da çevresel koruma değil, aynı zamanda kültürel kimliği sürdürme, yasal çerçeveye uyma ve yöre halkı ile turist arasındaki dengeyi kurabilme gereğini de taşımaktadır (Ahipaşaoğlu ve Bahçe, 2009). Diğer taraftan bir destinasyonda yoğunlaşan turizmin niteliği sahip olunan doğal kaynaklardan ekonomik çıktılara kadar birçok unsurla yakından ilgilidir. Örneğin bir turizm merkezinde çok fazla otelin yapılması talep kapasitesini artırırken kaynak hacminde azalmalara neden olabilmektedir. Bu noktada büyümenin sınırları, gelecek kuşakların olası ihtiyaçları düşünülerek çizilmelidir (Torrent, 2008: 883).

Bir turizm yöresinin sürdürülebilirliği o yörede bulunan mevcut ve potansiyel kaynakların analizini gerektirebilir. Bu kaynakların değerlendirilmesi uzun dönemli bir destinasyon yönetim sisteminin yerleşmesine katkı sağlarken gelecek nesiller için bir öngörü zeminini oluşturabilecektir. Bu bağlamda söz konusu süreç için şu değerlendirilmelerin yapılması önemlidir (Çeken, 2008: 298–299):

- Bölgenin kültürel değerlerinin analizi yapılmalı,
- Bölgenin coğrafi analizi yapılmalı
- Bölgede bulunan mevcut tesislerin durumu incelenmeli
- Bölgede bulunan turizm tabanlı şirketlerin yapısı incelenmeli
- Bölgede kamu yatırımlarının durumu değerlendirilmeli
- Bölgeye yönelik uluslararası turizm talebinin analizi yapılmalı
- **Bölgede bulunan yerel halkın turizmi algılama düzeyi ölçülmeli**
- Bölgede turizme bağlı istihdam imkânları araştırılmalı
- Turizm sektörünün bölgedeki diğer sektörlerle olan ilişkisi incelenmeli
- Bölgedeki sivil toplum örgütlerinin analizi yapılmalıdır.

Bu maddeler uyarınca bir turistik destinasyonda sürdürülebilirliğin çok boyutlu kavramlar içerdiği ve her bileşenin ayrı önem taşıdığı söylenebilir. Çünkü sürdürülebilir turizm bir alternatif değil, bütün turizm türlerini kapsayan ve tüm kaynaklara duyarlı politikalar besleyen bir anlayıştır. Bu anlayış ise kontrolü sağlanabilen planlı bir gelişim modelini içerebilmelidir (Kozak ve Bahçe, 2009: 94). Diğer açıdan, bütün bu etmenler aynı zamanda bölge kimliğini oluşturan bir çerçeve ya da imaj unsuru olarak da kabul edilebilir. Bu imajın ise turizm bölgelerinde yer alan aktörler üzerinde bir çatı görevi üstlendiği ve bölgenin kalkınma sürecinde anahtar rol oynadığı görülmektedir (Haugland, 2010: 7).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİ VE NESİL GERÇEĞİ

3.1. Sürdürülebilir Nesil Anlayışı

Sürdürülebilirlik konusunda otuz yılı aşan bir bilinçlenme sürecine rağmen insanoğlunun doğa üzerinde artan kontrolsüz taleplerinin ve yoksulluğun ürkütücü boyutlara ulaştığı görülmektedir. Günümüz neslinin doğal tüketim temelinde artan bu taleplerinin gelecek kuşaklar için bir tehdit unsuru haline geldiği görülmektedir (IUCN, 2006: 7).

Bireylerin temel sorumluluğu olan gelecek kuşakların kaliteli bir çevrede yaşam hakkını saklı tutmak, önceki nesle ait mirasın aslında yarına ait bir borç olduğu noktasında önemli bir yaklaşım olacaktır. Bu yüzden söz konusu evrensel yaklaşım ya da bir başka deyişle sürdürülebilir bir gelecek için temel etik unsurlar şu şekilde sıralanabilir (www.unesco.org):

Birbirini gözetmek ve sosyal adalet ile barışı koruyan bir anlayış edinmek

- Su, yiyecek, barınma ve yakıt imkânları sağlamak
- Kadınların sosyal çevrede statü sahibi olması (bkz: Babaeva ve Chirikova, 1997; Kawachi, 1999)
- Fiziksel engeli olan insanların gözetilmesi
- Bugünün ve gelecek neslin kazancı için (Boumedine, 2008: 218) insanlığın ortak kültürel mirasını korumak
- Temiz ve sağlıklı bir çevrede, yaşam kalitesini korumak
- Eğitim imkânlarını maksimum seviyeye çıkarmak

Doğal sistemleri korumak ve kaynakları akıllıca kullanmak

- Doğal çeşitliliği korumak
- Enerji, su, orman, toprak ve diğer kaynakların kullanım etkinliğini sağlamak
- Atık üretimini minimize etmek (bkz: Sabbas, Poletini, Pomi, Astrup, Hjelmar, Mostbauer, Cappai, Magel, Salhofer, Speiser, Heuss-Assbichler, Klein ve Lechner, 2003; Morrissey ve Browne, 2004).

Uygun kalkınma ve tatmin edici bir geçim değeri yaratmak

- İstihdam sağlayan canlı bir ekonomi yaratmak
- Sosyal yapı içinde gönüllü çalışmaların desteklenmesi

- Yaşam kalitesine olumsuz etki eden mal ve hizmet üretimini azaltmak

Adil ve demokratik karar vermek

- Toplumsal karar alma süreçlerini geliştirmek ve sürdürmek
- Karar alma sürecinde yerel yönetim önceliğini sağlamak
- Yerel, bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerine toplumsal katılımı (bkz: Tosun, 2000b) gerçekleştirmek
- Sivil toplum kuruluşlarını (STK) etkin kılmak (bkz: Frantz, 1987; Fowler, 1991; Gemmill ve Bamidele-Izu, 2002)
- Hükümet ve iş dünyasındaki etik sorunları gidermek

Sürdürülebilir nesil olgusu, bilinç noktasında (Ball, 1999) yeni bir yön tayin etmekte ve kaynakların korunmasında (Hughes ve Johnston, 2005) gelecek neslin gözetildiği eşitlikçi bir yaklaşım taşımaktadır. Çünkü sürdürülebilirlik, (McCool vd, 2001: 125) nesillerarası eşitliği sağlayan; gelirin adil dağıldığı, çevrenin korunduğu ve yaşam standartlarının iyileştiği bir çerçevede yer almaktadır.

3.2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Nesil ilişkisi

Sürdürülebilirlik ve kalkınma kapsamında ele alınan konuların ağırlıklı olarak ekonomik büyüme (Kuznets, 1955; Kaldor, 1957; Rostow, 1959; Hagen, 1962; Koopmans, 1963; Watkins, 1963; Kuznets, 1973; Barro, 1991; Jones, 2002) sosyal kalkınma (Cairns, 1979; Hawkins ve Weis, 1985; Midgley, 1995; Catalano ve Hawkins, 1996) ya da çevrenin korunması/ yönetimi (Smeets ve Weterings, 1999; Portney ve Stavins, 2000; Neto, 2002; Erdoğan ve Tosun, 2009; Erkuş-Öztürk ve Eraydın, 2010) olduğu görülmektedir. Ancak dikkat gereken bir diğer nokta ise sürdürülebilirliğin genel tanımlarında yer alan “gelecek nesiller ve kaynak olgusu” olmaktadır. Kavramsal çerçeve mevcut kaynak kullanımı kapsamında yeniden ele alınacak olursa; sürdürülebilir kalkınmanın (Selici, Utlu ve İlten, 2005: 2), kaynakların geçmiş deformasyonlarını gideren, güncel kullanımında yenilenebilir niteliklerini koruyan ve gelecek kuşaklara da bu şekilde aktaran bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu noktada çevresel değerleri gözetirken bugünün ve gelecek nesillerin arasında eşitlikçi bir denge kurmakta ve bunu güvence altına alarak ekonomik, toplumsal ve çevresel açıdan bütünlüyci bir rol üstlenmektedir. Özetle sürdürülebilir

kalkınmanın rolü; toplumsal refahı, ekonomik ve çevresel unsurlar arasında denge kurarak sağlamasıdır.

Süreç olarak gelecek neslin yakın bir zamana kadar göz ardı edilmesi, çevresel tahribatların insanoğlunu hiçbir zaman bu denli tehdit edecek düzeyde olmamasından kaynaklandığı savunulabilir. Teknolojik gelişmelerin çevresel etkisi, artan kirlilik sorunları ve kaynak tüketiminin hızlanması 1970’li yılların başında gelecek nesiller hakkında felsefi, politik ve hukuki tartışmaların doğmasına zemin hazırlamıştır (Başlar, 1992: 38–39).

Sistematik bir unsur olan sürdürülebilir kalkınma, teknik bir ifade ile gelecek neslin refahına olumsuz bir iz bırakmaksızın günümüz yaşam standardının arttırılması olarak tanımlanabilir. Bu noktaya ulaşabilmek için doğal ve çevresel kaynaklar üzerindeki dış baskıların azaltılması gerekmektedir. Diğer yandan işlevsel nitelikteki kamu varlıklarının korunması ise stratejik açıdan önem taşımaktadır (OECD Policy Brief, 2001).

Brundlant Raporu’nda (1987) geçen: *Günümüz neslinin ihtiyaçlarını gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamaktır* ifadesi bir anlamda sürdürülebilir kalkınmanın başlangıç noktasını işaret etmektedir. Kaldı ki gelecek kuşakların eğilimlerini bugünün davranışlarının etkileyeceği önemli bir nedensellik ilkesi olarak düşünülmektedir. Konuyla ilgili Paris’te gerçekleşen UNESCO genel konferansında nesil süreci kapsamınca şu ortak fikir üzerinde durulmuştur (www.sustainable-environment.org.uk; www.unesco.org):

“Bugünün ve gelecek nesillerin istek ve amaçlarının sağlanması tamamiyle güvence altında olmalıdır. Ayrıca günümüz sosyal sisteminde yer alan gelişmelerin gelecek nesiller için de bir özgürlük unsuru olduğunun benimsenmesi gerekmektedir. Neslimiz ayrıca, gelecek kuşaklara geri dönülmez kaynak tahribatların olmadığı bir dünya mirası bırakmakla sorumludur. Her kuşak, doğal kaynakları kullanırken ekosistem üzerinde bireysel nedenli deformasyonlar bırakmamalı; bilimsel ve teknolojik olarak her alanda gerçekleşen ilerlemeler yeryüzü üzerinde zararlı sonuçlar yaratmamalıdır.”

Gelecek neslin korunması ile ilgili temel noktalara bakıldığında konunun hukuki boyutlarının önem taşıdığı görülmektedir. Bu durum ayrıca, günümüz

neslinin gelecek nesiller adına kaynakları koruma sorumluluğunun yasal bir zemin kazandığını göstermektedir. Kaldı ki günümüz toplumu nesillerarası sorumluluklarını bir anlamda kamusal denetim mekanizmaları arayıcılığıyla yerine getirebilmektedir. Örneğin doğanın zaman zaman yüzleştiği insan kaynaklı afetlere karşı alınan tedbir planları zorunlu bir uyumu beraberinde getirmektedir. Bu noktada sağlanacak ortak çaba, gelecek nesillerin fayda sağlaması adına çevresel sağlığın korunup geliştirilmesi olacaktır (Science and Environmental Health Network, 2008: 23-24).

3.3. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi: Nesil Vurgusu

Turizm sürecine dönük kapsamlı bir analizi mümkün kılan sürdürülebilir turizm gelişimi sektörel dokuya uygun yasa ve planlama çalışmalarında belirleyici bir sistem olarak düşünülebilir. Ayrıca sürdürülebilir turizm gelişimi uzun dönem refah ve nitelikli bir yaşam standardının sağlanabilmesi adına turizmde rol alan bütün yöneticilere ve paydaşlara düşen sorumlulukların düzenlenmesinde kolaylık sağlamaktadır (UNESCAP, 2001).

Bu bağlamda kavram, daha iyi bir gelecek ekseninde turizm gelişimi ile ilgili endişeleri giderme adına doğmuş popüler bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Ayrıca birçok araştırmacının ortak görüşü, STG'nin ev sahibi toplum nezdinde ekolojik, sosyal, kültürel, politik, teknolojik ve ekonomi konularıyla uyumlu bir sisteme sahip olduğu yönündedir (Choi ve Sirakaya, 2005).

Diğer yandan turizmin kabul gören bir diğer gerçeği doğa, toplum ve kültür üzerindeki potansiyel yıkıcı gücüdür. Bu yüzden turizm faaliyetleri geçmişte yaşanan hataların ve gelecekte gerçekleşebilecek olasılıkların üzerinde aynı oranda odaklanabilmelidir. Dolayısıyla nesillerarası süreç, kaynaklar ile sermaye stoklarının bugün ve gelecekte birer refah unsuru olabilmesini amaçlamaktadır (Piga, 2003: 888). Ancak bu unsurların turistik merkezlerin sosyo-ekonomik kimliğine göre farklı sonuçlar verdiğinden önemli bir parantez olarak bahsedilebilir (Berghe, 1993: 621).

Sürdürülebilir turizm anlayışı turizmin kaynaklar üzerindeki olumlu etkilerini arttırmayı, olumsuz etkilerini ise daha ortaya çıkmadan önlemeyi esas almaktadır. Çünkü belirli bir noktadan sonra turizmin kaynaklar üzerinde yaratacağı tahribatı gidermek ya mümkün olmamakta ya da hasar maliyeti turizm yatırım hedeflerini aşacak kadar yüksek olabilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006: 116–117). Söz

konusu fayda ve maliyetlerin nesillerarası ilişki yönü UNESCAP tarafından şu şekilde vurgulanmaktadır:

“Sürdürülebilir turizm gelişimi kuşaklararası eşitliği sağlayabilmelidir. Turizm gelişiminin fayda ve maliyetlerinin dağılımı bugün ve gelecek nesil arasında eşit olarak gerçekleşebilmelidir. Gelecek nesil ve turizm endüstrisi adına doğru kararların alınması için, mevcut mirastan ödün verilmemelidir. Sürdürülebilir turizm gelişimi bu yüzden geri dönülmez kaynak dağıtım etkinliğinden sakınmalıdır.”

Önemli bir nokta da, turizmin sürdürülebilirliğinin topyekûn ekonomik, sosyal ve çevresel kaynakların sürekliliğini ifade ettiğidir (Liu, 2003: 462).

3.3.1. Turizmin Temel Unsurları ve Gelecek İlişkisi

Daha önce değinildiği gibi, turizm sektörünün sürdürülebilirliği sahip olduğu dinamiklerin işleyiş mekanizmasıyla paralellik göstermektedir. Ancak enerji, çevre, ekonomi, biyo-çeşitlilik ve eğitim gibi önemli unsurların sürdürülebilirliği bu bileşenlerin gelecek yönlü ifadesini gerekli kılmaktadır. Bu yüzden sürdürülebilir turizm gelişiminin her ne kadar nesil vurgusu taşıdığı bilinse de bu felsefeyi oluşturan alt unsurların gelecek nesil noktasında değerlendirilmesi konuya farklı bir pencere aralayabilecektir.

Enerji: Endüstrileşmeyle beraber daha çok enerji kullanımı gelişmekte olan ülkelerin çevresel ve ekonomik kalkınmalarında önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Ancak artan enerji etkinliği küresel yelpazede özellikle gelişmekte olan ülke piyasalarında finansal güçlükler yaratabilmektedir (Taylor, vd., 2008: 1). Bu bağlamda güneş ve rüzgâr gibi temiz ve yenilenebilir enerji kaynakları bu potansiyele sahip kalkınmakta olan ülkeler açısından bir fırsat unsuru taşıyabilmektedir. Özellikle nükleer enerji (Johnston, 2001: 6) gibi önemli kaynak yatırımları kısa ve uzun vadede önemli bir alternatif olarak düşünülebilir.

Çevre: Çevresel korumaya öncelik verme adına en güçlü görüşlerden bir tanesi gelecek kuşakların yaşamlarını değerli kılacak bugünkü fırsatlardan yararlanmaları konusundaki anlayış olmaktadır. Bu merkezi düşünce sürdürülebilir kalkınma ihtiyacını esas kılmakta ve önemli sonuçlar içermektedir. Ayrıca gelecek nesillere bırakılacak hak ile ilgili gösterilen özen çizgisinde ne geleceğin bundan mahrum

edilmesi ne de bugüne daha az imtiyaz verilmesi söz konusu olmamalıdır (Anand ve Sen, 2000: 2030).

Ekonomi: Ekonomik açıdan önemli bir açı gelir dağılımının iki ya da üç nesil boyunca çarpıcı bir şekilde değişim gösterebilmesi olmaktadır. Bu noktada gelecek nesli günümüzde gerçekleşen gelir dağılımının nasıl olduğu değil, bugünün neslinin sürdürülebilirlik için ne kadar çaba gösterip göstermediği ilgilendirecektir (Neumayer, 1998: 85).

Biyo-çeşitlilik: Son elli yılda doğa kentsel yaşam alanlarına dönüşmüş, büyük yatırımlar gerçekleşmiş ve ekosistem üzerinde ağır fiziki baskılar oluşmuştur. Yapısal olarak bu sürecin sonunda biyo-çeşitlilikle ilişkili doğal ortamlarda eş görülmemiş bozulmalar ve parçalanmalar yaşanmaya başlamıştır. İnsanoğlunun sürdürülebilir bir anlayışı benimsediği çağımızda bu eğilimin devam etmesinin sosyal bir çelişki yarattığı savunulabilir. Dolayısıyla, gelecek kuşaklar için çevrenin koruma altına alınıp sürekliliğinin sağlanması amaçların birbiriyle çelişmemesi yönünden anlamlı olacaktır (Kim, 2004: 3).

Eğitim: Eğitim, insanların şimdi ve gelecekte sahip olduğu özelliklerini geliştirebilmesi, kendine ve yaşadığı topluma katkı sağlayabilmesi için önem bir araç olarak nitelendirilebilir (www.unesco.org). Özellikle eğitim sürecinin popülasyon, yaşam tarzında beliren değişimler ve çevre ile ilişkilendirilmesi sürdürülebilir gelecek için anahtar bir rol taşımaktadır (UNESCO, 1997). Bu doğrultuda kitlelerin yakın gelecekte kültür, seyahat ve konfor açısından daha iyi seçimlerde bulunan eğitilmiş kişilerden oluşacağı ve turistik destinasyonlar için yeni bir pazar yaratacağı öngörülmektedir (Chambers, 2009: 357).

3.4. Turizm Hareketlerinin Etki Boyutu ve Nesillerarası İlişki

Turizmin ekonomi üzerindeki etki gücü süregelen bir gerçekliktir (Dwyer, 2004: 308). Özellikle turizmin dünya ekonomisinde ve gelişmekte olan ülkelerde yarattığı değer, küresel perdede daha nitelikli kalkınabilme adına yeni politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bununla birlikte, turizm faaliyetlerinin hızla genişlemesi doğa, kültür ve toplum üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu görüşünü de desteklemektedir. Ayrıca “aşırı turizm var olan turizmi yok eder” düşüncesinden ve plansız turizm kalkınmasının olumsuz etkilerinden sakınmak için turizm

stratejilerinde, kalkınma planlarında ve her düzey yönetim kademesinde korumacı bir yaklaşımın sergilenmesi acil bir durum halini almaktadır. Bu paralelde sosyal kimlik zemininde uzun dönem sürdürülebilir yönetim olgusunun benimsenmesi gerekmektedir (Budeanu, 2005: 89; Cui ve Ryan, 2010: 3). Çünkü daha önce vurgulandığı gibi, turizm gelişiminde izlenen yollar farklı toplumlarda farklı sonuçlar verebilmektedir (Lindberg ve Johnson, 1997: 91; Higgins-Desbiolles, 2006: 1203).

3.4.1. Ekonomik Etki İlişkisi

Turizmin ekonomi üzerinde uzun dönemlilik (Dritsakis, 2004) açısından önemli etkileri bulunmaktadır. İlk olarak turizm, dış sermaye girdisi ve temel üretim süreçleri açısından önemli bir döviz aracıdır. İkincisi, bölgeler arası yeni yatırımlar ve rekabet noktasında teşvik edici niteliktedir. Üçüncüsü, nedensel yapısı ile diğer endüstrileri doğrudan ya da dolaylı olarak harekete geçirebilmektedir. Dördüncü olarak, istihdam olanağı sunma ve gelir artırıcı etkisi vardır ve son olarak, ulusal firmalar bazında yeni pazarlar yaratabilmektedir (Schubert vd., 2010: 1). Turizmin ekonomik etkileri incelendiğinde kısaca, ileriye dönük yapısal değişimler getirdiği ve bu değişimlerin bugünün ve gelecek neslin sürdürülebilir turizm dinamiklerinden faydalanma fırsatını ortaya çıkardığı söylenebilir. Yani, bir bölgedeki turizm gelişimi diğer sanayileri harekete geçiriyorsa ya da başlı başına komşu bölgelerle rekabet edebilir bir yapı oluşturuyorsa bu nitelikli bir yaşam formunun sürekliliğini de sağlayabilecektir.

3.4.2. Sosyal Etkisi İlişkisi

Turizm insan ilişkileri, konukseverlik, paylaşım ve kültürler arası etkileşimde önemli bir rol oynamakta ve dünya üzerinde var olan çeşitli kültürlerin farklı yorumlanabilmesini sağlamaktadır (Higgins-Desbiolles, 2006: 1203). Ancak turizmin sosyal etkilerinin daha çok öznel ve soyut bir nitelik taşıması sosyal etki alanlarında yapılan araştırmaların daha çok tekrarlanmasını gerektirmektedir (Haley, 2005). Bu yüzden sosyal etki bağlamında nesillerarası bir çerçevenin belirlenmesi güçleşmektedir. Ancak, var olan toplum yapısında meydana gelen değişimlerin o toplum içinde nasıl algılandığının ve gelecekte nasıl algılanacağını ölçülmesi buna bir alternatif çözüm yolu olarak düşünülebilir.

3.4.3. Çevresel Etki İlişkisi

Çoğu yazında bölge halkı tarafından turizmin sosyokültürel ve ekonomik açıdan olumlu etkiler bıraktığı ifade edilirken, çevresel açıdan aynı görüşün söz konusu olmadığı ortaya çıkmaktadır (Andereck, 2005: 1059). Özellikle çevresel kaynak tüketiminin gelecek nesli nasıl etkileyeceği konusu detaylı bir bakışı zorunlu kılmaktadır.

3.4.3.1. Çevresel Kaynak Tüketiminin Gelecek Nesillere Etkisi

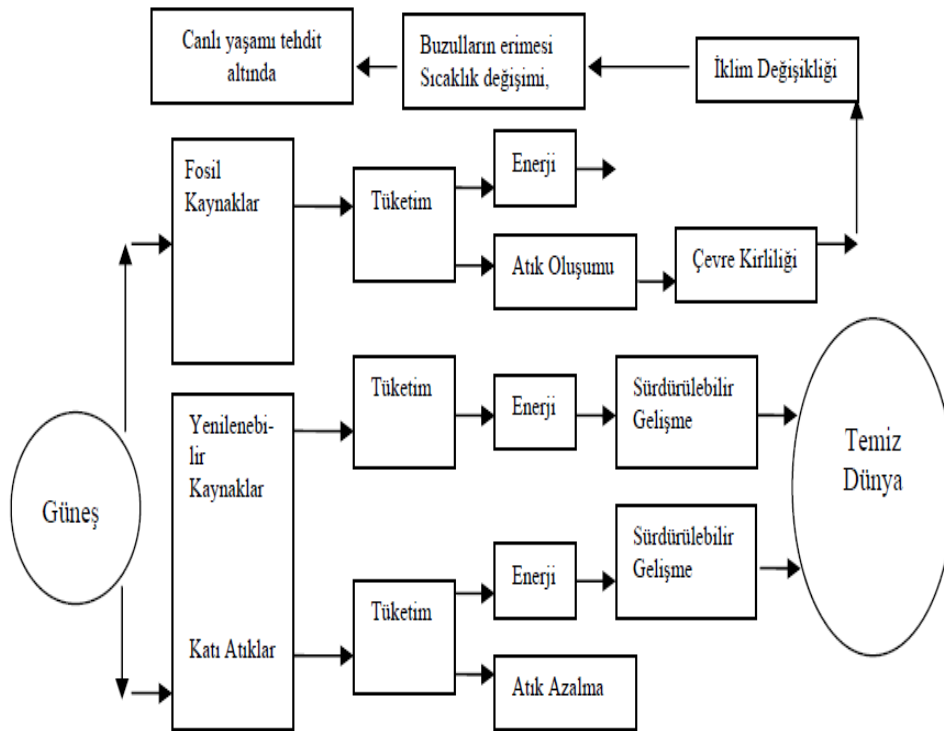
Sürdürülebilirlik sürecinin pratikte zor işleyen bir yapıda olup bazı çıkmazları barındırdığı öne sürülebilir. Birincisi, yenilenemeyen madenler ve yakıtların kullanıldığı batılı toplumları yenilenebilir kaynak kullanımına döndürmek oldukça güç olacaktır. İkincisi, yenilenemeyen kaynaklar güneş enerjisi gibi alternatif enerjilere ikame edilememektedir. Üçüncü ve son olarak gelişen küresel ekonominin çevresel bozulma noktasında yapıcı bir işlev görememesidir. Diğer yandan nüfus artışı ve aşırı tüketime sınır koyulamadıkça bir önlem aracı olarak düşünülen teknolojik gelişmeler söz konusu etkiler üzerinde sadece bir geciktirme görevi üstlenecektir (Huesemann, 2002: 31–32).

Diğer bir konu da kullanımı artan fosil yakıtların neden olduğu küresel ısınmanın iklim bilimciler tarafından sıkça vurgulanan bir realite olmaya başlamasıdır. Kaldı ki iklim değişikliği üzerinde insanların fark edilebilir etkisi olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda küresel çapta oluşan çevre lobisinin doğal kaynak yönetimi ve sürdürülebilir enerji konularına ağırlık verdiği görülmektedir. Sonuç olarak enerji etkinliği gerek turizm endüstrisi gerekse turizm hareketleri için bir çıkış noktası olmakta ve yenilenebilir enerji ihtiyacının gereği üzerinde durulmaktadır (Michalena vd, 2009: 136; Omer, 2010: 48). Bu noktada Enerji etkinliği ve yenilenebilir enerji yatırımları yerel ve küresel olarak çok boyutlu sosyal, ekonomik ve çevresel faydalar sağlayabilmektedir (<http://ec.europa.eu>). Sonuç olarak enerjinin etkin kullanımı ve yenilenebilir kaynaklardan daha fazla yararlanılması sadece iklimsel değişimler için alınan bir tedbir değil aynı zamanda Türkiye açısından dışa bağımlılık oranını azaltmada, istihdamı artırmada ve hava kirliliği problemlerini gidermede önemli bir çaba olacaktır (Capital, 2010).

Bu bağlamda oluşum ve ortaklıklara (Johnston, 2001:7), enerji konusunda herhangi özel bir çıkarı olmayan kurumlarca öncülük edilmelidir. Bu kurumlar ayrıca risk almada ve problem çözümlerinde etik hareket edebilmelidir. Ne var ki yerkürenin enerji kullanım sorunu geleceği oluşturan bir bileşen değil bizzat geleceğin kendisi olabilmektedir. Sonuç olarak bütünsel bir güçle, küresel köyün her köşesinin insan yaşamına ev sahipliği yapabilmesi adına hareket edilmelidir. Bu ise insanlığın gelecek nesillere verdiği bir söz olmalıdır.

Şekil 2.'de Enerji kullanımının çevresel etki ve sürdürülebilirlik sürecindeki döngüsel ilişkisi yer almaktadır (bkz: Johnston, 2001; Kowalski, 2009; Lior, 2010). Buna göre; geri dönüşümü olmayan (fosil) kaynaklar, yenilenebilir kaynaklar ve katı atıklar tüketim temelinde çeşitli çıktılara dönüşmektedir. Bunlar ya enerji olarak, ya atık şeklinde ya da söz konusu atıkların işlenmesi yönünde bir çıktıya dönüşmektedir. Önemli olan nokta güneş enerjisi gibi enerji üretiminin (Cameron, 2002) ve çıktıların (atıkların işlenmesi) sürdürülebilir kalkınma çerçevesine ters düşmemesi olmalıdır (Markovska, Taseska ve Pop-Jordanov, 2009: 752).

Şekil 2. Enerji Kaynak Kullanımı, Çevresel Etki ve Sürdürülebilirlik Dönüşümü

Kaynak: Selici, Utlu ve İlten (2005) Enerji Kullanımının Çevresel Etkileri ve Sürdürülebilir Gelişme Açısından Değerlendirilmesi, III. Yenilenebilir Enerji Kaynakları Sempozyumu Bildirileri 2005: Mersin.

Bu bağlamda, öngörü sahibi kamu görevlilerinin nitelikli politikalar oluşturarak bunu bütün kurumlarda uygulamaya koyması gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın başarısı için yeni yerel ve bölgesel kaynakların yaratılması ve bunun yeni teknolojilerle kombine edilmesi önerilebilir. Sürdürülebilir kalkınmanın işlerlik kazandığı toplumlar geniş iş imkânları ve ekonomik büyüme destekli sektörlerle de sahip olmaktadır. Diğer yandan bu süreçlerin doğayla uyumu çevresel bir duyarlılık anlayışını zorunlu kılmaktadır. Bu anlayışla, sürdürülebilir kalkınma çizgisinde bir denge sağlanırken Brundtland ilkelerine ters düşülmemiş olunacaktır. Bu sayede, çevreye daha duyarlı ve daha nitelikli turizm ürünlerinin oluşması ve hükümetlerin reel politikalarıyla daha nitelikli çıktılar elde edilmesi mümkün olabilecektir (Clark ve Eisenberg, 2007: 273; Williams ve Ponsford, 2009: 403).

3.5. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi ve Paydaş İlişkisi

Paydaş kavramı herhangi bir sistem içerisinde herhangi bir durumla ilgili belirli hak ve öneme sahip bütün kişileri kapsamaktadır. Paydaşlar bireysel ya da gruplar halinde olabilirken yürütülen faaliyetler sürecini etkileme ve bu faaliyetlerden etkilenme yapısını barındırmaktadır. Eğer ki bireyin ya da kurumların gelecek perspektifte var olan bir sistem konusunda sorunları varsa bu bütün ilgililerin sorunu olmalıdır. Öyle ki bir kurumu esas aldığımızda bu kurumla bağıntılı bütün bireylerin etki gücü olabileceği gibi bu bireylerin olası bir problemde aynı oranda etkilenebilme ihtimalleri bulunmaktadır. Bu noktada paydaş kavramı, ilgi gruplarının kapsamı açısından geniş bir anlam taşımaktadır. Ne var ki, herhangi bir kurum ya da destinasyon bazında belirli faaliyetlerden elde edilen çıktılar üzerinde kimlerin pay sahibi ya da haklarının olduğunun değerlendirilmesi ayrı bir araştırma konusu olabilmektedir. Paydaşlar bireyler olabildiği gibi, toplumlar, sosyal gruplar ve örgütler de olabilmektedir. Bu paydaş ve gruplar yönetsel konulara dahil olabilmekte ya da bu süreci etkileme gücünü elinde bulundurabilmektedir. Örneğin, halkın turizm gelişimini desteklediğinin ya da gelişim sürecine karşı çıktığının saptanması, planlamacılar ve idarecilerin destinasyonla ilgili stratejik karar alma süreçleri üzerinde toplumsal bir baskı oluşturabilmekte ve müzakere noktasında kolaylıklar sağlayabilmektedir (Sautter and Leisen, 1999; IEDD, Stakeholder Power Analysis, 2005: 3; Peršić ve Jurđana, 2006; Dyer vd., 2007: 419).

Tablo 4. Paydaşların Roller ve Sorumlulukları

Uluslararası Kurumlar	<ul style="list-style-type: none">• Ev sahibi bölgeye bir yandan turizmin geleneksel, kültürel ve yaşamsal olarak çevreye olan etki riskini azaltırken diğer yandan turizm aktivitelerinden maksimum fayda sağlamasına yardımcı olmak.• İç turizmi sağlamak ve girişimci kalkınmayı canlandırmak için gelişmekte olan ülkelere sürdürülebilir bir turizm yönetimi ve bilinçlendirme programları bağlamında ekonomik ve teknik destekte bulunmak.• Üretimin ve biyo-çeşitliliğin sürdürülmesine katkıda bulunmak• Kuruluşlar arası Koordinasyon ve Ortaklık: Kamu ve özel sektörün her düzeyinde uluslararası işbirliğini, doğrudan yabancı yatırımları ve ortaklıkları geliştirmek.• Yatırımları süreç ve yapı desteği yoluyla sağlamak. Sürdürülebilir turizm gelişimi adına yapılan planlamalar için fırsatları artırmak.• Yetki ve sorumluluk alanları açık şekilde tanımlanan her düzey farklı örgüt, otorite ve kurumlar arasındaki koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması yoluyla turizm yönetim ve gelişimini sağlamak.
Hükümetler & Yerel Yönetimler	<ul style="list-style-type: none">• Doğal ortam ve toplumları korumak için uluslararası anlaşma ve uygulamaları destek vermek.• Sürdürülebilir turizmi var etmek için gerekli düzenlemeleri yapmak; ekonomik ve gönüllü çalışmaları yürütmek.• Ulusal Stratejiler: Turizmin çevre ve biyo-çeşitlilik bilgisi doğrultusunda ulusal ve yerel düzeyde bölgesel sürdürülebilir turizm planlamalarına katkıda bulunmak.• Kuruluşlar arası Koordinasyon ve Ortaklık: Yetki ve sorumluluk alanları açık şekilde tanımlanan her düzey farklı örgüt, otorite ve kurumlar arasındaki koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması yoluyla turizmin yönetim ve gelişimine destek vermek.• Bütünsel idare: Arazi kullanım dağılımını koordine etmek.• Kıyı Yönetimi ve ekosistem denetimi çerçevesinde politikalar geliştirerek doğal alanlara hasar verici aktiviteleri azaltmak. (Turizm gelişim konusu, halkın da katılımıyla ele alınmalıdır. Planlama kararları yerel düzeyde alınmalıdır. Yerel toplum yerel ekonominin güçlenmesi doğrultusunda turizmin ilerleme sürecine dahil olmalıdır. Bu ise bölgesel düzeyde sürdürülebilir turizm gelişiminin başarı ölçüm sürecinde olduğu gibi deneyim kazanma çalışmalarının, eğitimin ve kamusal bilinç programlarının uygulanmasını gerektirmektedir. Ev sahibi bölgeye optimum fayda sağlama kıstasında turizm aktivitelerini kontrol etmede yardımcı olmalı, sivil halkı sürdürülebilir gelişim sürecinde cesaretlendirmeli; turizm gelişiminde kültürel mirasın, çevrenin, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesinde paydaşların işbirliğini kuvvetlendirmelidir.).• Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED): Tüm turizm gelişme programları dahilinde kapsamlı bir ÇED ile çevresel tehlikelerin önceden tahmin edilebilmesini sağlamak.• Planlama tedbirleri: Taşıma kapasitesini analiz etme ve planlamalarla sürdürülebilir turizm gelişimini etkin kılmak.• Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki sürdürülebilir turizm gelişimi ile ilgili bilgi, deneyim ve teknoloji mübadelelerine olanak sağlamak.• Hükümetler önderliğinde yürütülen çoklu paydaş sürecinde yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde eylem planı ve stratejileri içeren sürdürülebilir turizm gelişimi uygulamalarında pratik araç ve yöntemler geliştirmek.• Kaliteli yaşam, bölgesel nitelik ve kültürel konularda araştırma açıkklarının kapatılmasına yardımcı olmak.
STK	<ul style="list-style-type: none">• Politika oluşturma: STK'lar, sivil toplum politikaları oluşturmada geniş rol oynamalıdır.• Denetim rolü: Toplumdaki tüm sektörlerle katılımı denetlemek/desteklemek.• İş deneyimini geliştirmek ve desteklemek; eğitim ve kamusal bilincin uyandırılmasında etkin rol oynamak.• Toplumdaki tüm sektörlerle katılımı desteklemek, kamusal bilinç, eğitim çalışmaları ve yerel kapasitenin inşasıyla ilgili konularda destekte bulunmak.
Tarım	<ul style="list-style-type: none">• Ulusal politika geliştirme süreçlerine katılmak.• Tarımsal faaliyetlerle uyumlu teknolojilerin kullanılmasını sağlamak.• Doğal arazi bilgisine, kaynak ve çevresel yönetime yönelmek ve bu unsurlara sahip çıkmak.• Eğitim: Güncel enformasyon akışına dahil olmak.

<p>Ticaret Birlikleri</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma standartlarını ve ilkelerin uygulama sürecini denetlemek. • Hizmet danışmanlığı yoluyla ortak hareket ve performansı iç ve dış yapı olarak geliştirmek. • İş deneyimini, eğitimi ve kamu bilincini geliştirmek ve desteklemek. • Endüstrilerin ağır koşullarından etkilenen işçi haklarını korumak ve savunmak.
<p>Kuruluşlar&Firmalar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Endüstri girişimleri: Yerel toplumlara turizmin faydalarını paylaşma inisiyatifinin verilmesi yoluyla sürdürülebilir turizmin gelişimine adaptasyonu sağlamak. • Denetleme: Problemlerin erken tespiti ve olası tehlikelerin önüne geçilebilmesi için sürekli denetim ve gözden geçirme mekanizmalarının işlerliğini sağlamak. • Uyum Mekanizması: İnisiyatif, denetim ve gereken yerlerde aktivitelere destek yoluyla sürdürülebilir turizm için gereken kalkınma planlarının, planlama koşullarının, standartların ve hedeflerin uyumunu sağlamak. • Ulusal ve uluslararası çevre koruma kurallarına uymak. • Çevresel koruma standartlarını yüksek tutmak. • Teknoloji: Turizm ve bağlı kurumlarda, çevreye duyarlı teknoloji yoluyla kaynak israfını azaltmak ve atık oluşumunun en aza indirgenmesini sağlamak.
<p>Firmalar (Kobiler ve Çok Uluslu Şirketler)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ticari bilgiye ve pazarlara erişim yoluyla farklı ekonomik aktiviteleri geliştirmek ve yerel yatırımları özellikle de kobileri büyütmek. • Turist ve ev sahibi bölge arasında etkileşimi sağlamak. Yerli halkı turizm sürecine ve gelişimine dahil etmek. • Sürdürülebilir turizm gelişimi için planlamalara nitelik kazandırmak ve bu alanda gerçekleşen ortaklıkları desteklemek. • Yerel halk ve bölge ticareti için ekonomik çıktı sağlamak, yeni tesisler inşa edilirken yerli işgücünü kullanmak ve yerel iş sahasında deneyim fırsatlarını oluşturmak. • İnsanların eko-turizme katılımını sağlamak, turizm gelişimi çerçevesinde paydaş işbirliğini güçlendirmek ve çevresel-doğal kaynaklara nitelik kazandırma noktasında doğal mirası koruyarak çeşitli programlar oluşturmak. • Turizm gelişimini kimlik, kültür ve yerli halk unsurlarını göz önünde tutarak desteklemek (Bu bağlamda seyahat ve turizm kapasitesi kullanılarak yerli işgücü ve özellikle de kadınlar için istihdam olanakları sunulmalıdır). • Sürdürülebilirliği tasarlamak: Sürdürülebilir gelişme üzerine nitelikli politikalara sahip şirketlerin kurulmasına yardımcı olmak. • Yeni ürünlerin çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak potansiyel etkilerinin değerlendirilmek. • Bölgesel yapıya uygun teknoloji ve materyallerin tesis edilmesine yardımcı olmak. • Sürdürülebilir merkezli yeni turizm ürünlerinin tasarlanmasına katkıda bulunmak.

Kaynak: Towards Earth Summit 2002, Economic Briefing No. 4, Sustainable Tourism Briefing Paper'dan adapte edilmiştir.

Tablo 4’de paydaş grupların sürdürülebilir turizm gelişimi için üstlendikleri sorumluluklar ve hareket alanları tanımlanmaktadır. Teorik olarak ifade edilen maddelerin pratiğe dökülmesiyle ilgili her ne kadar özerk sorumluluklardan bahsedilmişse de bütün ilgi gruplarına ait sorumluluk alanlarının kesişim noktasında ortak hareket etme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu zorunluluk ise kavramsal açıdan bir paydaşın görevinin bittiği noktada diğer paydaşın görevinin başlaması ile açıklanabilir.

Destinasyonların yönetim kademesinde niteliklerinin artırılması için kamu ve özel kurumlar arasındaki işbirliğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu noktada sürdürülebilir turizm gelişim süreci için sivil toplum kuruluşları gibi farklı paydaşların desteğinin gerekli oluşu göz önünde tutulmalıdır (Çevirgen ve Kesgin, 2007:311). Paydaşların bu sürece etkin katılımı ise şu konularda katkı sağlayacaktır (Partridge, Jakson, Wheeler ve Zohar, (2005):

Çevresel olarak: Hava kalitesine ve su kaynaklarına etkiler; hammadde ve enerji kullanımı vb. çevresel konular hakkında değerlendirmelerde bulunmak.

Sosyal olarak: İstihdam, sağlık-güvenlik, memnuniyet; fırsat eşitliği ve sağlık hizmetlerine ulaşılabilirlik gibi çeşitlenen güncel konular kapsamında yöre insanıyla yakın diyalog kurmak.

Ekonomik olarak: Düşünce alışverişinde bulunmak, temel ekonomik sorunları ele almak, bölgeyi ilgilendiren yerel, ulusal ve uluslararası ekonomik gelişmeleri değerlendirmek ve yeni bir kamu-özel sektör ortaklığı için öngörü sağlamak.

Kısacası, turizm bir toplumun daha iyi standartlara gelebilmesi ve ekonomik faydaların sağlanabilmesi için bir araç olarak düşünülebilir. Planlamacılar, kalkınma sürecinde yer alanlar, endüstriler, STK’lar ve yerel halk, turizmin bu katkı sürecinin daha verimli olabilmesi adına sorumludurlar (Choi ve Sirakaya, 2005:384). Bu durum ise turizm paydaşlarının gelecekte ne olacak? Sorusundan ziyade gelecekte ne olmalıdır ya da gelecekte bizi neler bekliyor? Sorularını sormalarını gerektirmektedir (Dwyer, Forsyth ve Spurr, 2009: 63).

3.5.1. Paydaşların Algılamaları

Bir destinasyonda süregelen turizm gelişiminin paydaşlarca algılanması, o yörenin geleceği için stratejik bir konudur. Yerel halkı turizm hakkında eğitmek, bilgilendirmek ve toplumda meydana gelen turizm gelişimi ile ilgili paydaşların karar alma ve fikir beyan etme mekanizmalarına destek vermek turizm endüstrisini güçlendiren bir yaklaşım olacaktır. Bu gibi yaklaşımlar ayrıca turizmin etkilerinin ve turizm etkinliklerinin güncel sonuçlarının anlaşılmasını da sağlayacaktır. Sonuç olarak anlaşılma zeminine dayanan daha güçlü turizm ürünleri ve turizm deneyimleri meydana gelebilecektir (Byrd vd., 2009: 697).

Sürdürülebilir turizmin nesillerarası etki sürecinin değerlendirilebilmesi bakımından turizm bölgelerindeki paydaşların ortaklığı önemli bir unsurdur. Bu konumda paydaşlara karşı nasıl bir yaklaşımın sergileneceği (Mediros ve Bramwell, 2009: 358), ilgili süreçten ve turizm projelerinden kimlerin etkileneceği; kimlerin katılım gösterip, yapılacak olan turizm planlamalarına ne kadar destekte bulunacağı kritik bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca paydaşlar arasındaki güç dengesinde eşitsizliklerin söz konusu olduğu daha genel bir ifade ile hangi maliyetlerin farklı paydaş gruplarını nasıl etkileyeceği ve çıktıların dağılımı noktasında ne tür bir yol izleneceği bir diğer araştırma konusu olmaktadır (Bramwell ve Sharman, 1999: 412).

Sonuç olarak kalkınma sürecinin tüm boyutlarında ve sorumlulukların paylaşılmasında gösterilen çaba, küresel ve bölgesel turizmin sürdürülebilirliği noktasında geleceğe katkıda bulunacaktır (Selin, 2009). Bu yüzden gerek gelecek nesiller için planlamaların sağlıklı yapılabilmesi gerekse de disiplinlerarası doğru bir yönün belirlenebilmesi adına sürdürülebilir turizm gelişiminin paydaşlar üzerindeki sorumluluk yükünün eşit dağılımı üzerinde durulmalıdır. Nitekim gelecek nesil düşüncesi (Inayatullah, 1997: 703), epistemolojik (bilgisel) ve ontolojik (varoluşsal) derinliğinin yanında, farklı kurumlar arasında denge kurucu bir sistem barındırmaktadır.

3.5.2. Turizm ve Bölge Halkı İlişkisi

Turizm bir bölgede yaşayan halkın çeşitli kültürlerle kaynaşarak kendi nezdinde farklılık yaratıp bir ifade tarzı oluşturmasını sağlamaktadır. Farklı

kültürlerden edinilen bu değerler, sosyal yaşamın zenginliğini artırırken bölge halkının görüş derinliğini de sağlayabilmektedir. Ancak burada önemli olan turizmin taşıdığı bazı potansiyel tehlikelerdir. Örneğin turistik merkezlerde suç oranlarının yüksek olabileceği (Bkz: Mulakat Bulguları), yabancı ziyaretçilerin çizdiği farklı imaj olgularının etnik kültürü zedeleyebileceği ve gelecek nesillere alışlagelen değerlerden farklı bir kültür aktarımının olabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca bölgenin sahip olduğu doğal ve tarihi değerlerin deformasyonu bir diğer tehlike olarak görülebilir. Bu noktada yerli halka yabancı ziyaretçilere dönük bilgilendirme ve tanıtma çalışmalarının yapılması önerilebilir (Çalışkan ve Tütüncü, 2008: 132).

Toplum açısından gelişen ve cazip bir hale gelen turizmde amaç, bölge sakinleri ile turizm unsurları arasında fayda ve maliyet açısından en iyi dengenin sağlanabilmesi olmalıdır. Bu bağlamda turizm gelişimi bölge halkının ekonomik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının tatmini ve toplumsal refahın artması yönünde sürdürülebilmelidir (Ap, 1992: 669).

3.6. Turistik Bir Destinasyon Olarak Alanya

Zengin bir tarihi barındıran Alanya, doğal ve kültürel değerleriyle turizm endüstrisinin önemli bir merkezi olma özelliğini taşımaktadır. Çağlar boyunca Klıkia ve *çok ırklı* anlamına gelen Pamphylia olarak anılan bölgenin geçmişi Üst Paleolitik (M.Ö. 20.000–17.000) döneme kadar uzanmaktadır. Yörenin Alaiye-Alanya ismini alması ise Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın kenti 1220 yılındaki fethine dayanmaktadır (ATSO Ekonomik Rapor,1992; ALTSO Ekonomik Rapor, 2008).

Alanya, Akdeniz ikliminin karakteristik özelliklerini bütünüyle taşıyan bir ilçedir. Kışları ılık ve yağışlı geçerken yaz aylarında kurak bir iklim hakimdir. Alanya yerleşim alanı olarak, kale ve nüfusun yoğun olarak kümelendiği kıyı bölgesi olmak üzere iki ana bölgede incelenebilir. Tarihi yapıların çoğunlukta olduğu Kale Bölgesi'ndeki yoğunlaşmalar doğu yamaçta yer almaktadır. Nüfus artışıyla beraber kuzey yamaçta da konutlaşmalar görülmektedir. Kale içindeki yerleşimler eski bir dokuya sahiptir. Kıyıda yerleşimlerde bahçeli konutlar çoğunluğu oluştururken, betonarme binalar gittikçe çoğalmaktadır. Yeni yerleşim alanları ise doğu yönünde bir yayılma göstermektedir (Antalya İl Çevre Durum Raporu, 2009).

3.6.1. Coğrafya

Alanya, il merkezine yaklaşık 135 km mesafede Batı Akdeniz şeridi boyunca uzanan 1756 km²'lik bir yerleşim alanına sahiptir. İlçenin kuzey tarafını oluşturan dağlık ve yaylalık kesimin denizden yüksekliği 1000 m. civarındadır. Güney tarafında uzunluğu 6500 m.yi bulan surların çevrelediği Alanya yarımadasının sınırları ovalarla Toroslar'dan ayrılmaktadır. İlçenin İç Anadolu'yla bağlantıları Koçdovut Gediği, Kuşyuvası, Yelköprü, Dim ve Alara vadileriyle sağlanırken Batı yakasından ulaşım Antalya üzerinden gerçekleşmektedir. Denizyolu ulaşımı ise sınırlı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca ilçenin doğusunda bulunan ve yapımı yakın zamanda tamamlanan Gazipaşa Havaalanı, ulaşım için önemli bir alternatif olarak önem taşımaktadır (Alanya Belediyesi Strateji Planı 2006; www.alanya.gov.tr).

3.6.2. Nüfus

Alanya'nın nüfus yapısına bakıldığında, yıllara göre bir artışın olduğu görülmektedir. Şehir merkezinin nüfusu 94.316 iken toplam ilçe nüfusu 241.451'dir. (TÜİK, 2009). İlçede ayrıca 10.000 dolayında yabancı uyruklu kişi yaşamakta birlikte bölge nüfusunun yüksek sezonda 500.000 kişiyi bulduğu tahmin edilmektedir (ATSO Ekonomik Rapor, 2009).

Türkiye'ye gelen göçmenlerin özellikle batı ve güney kıyı kuşağında yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Bu yoğunlaşmanın nedeni ise dış bölgelerde uzun süre çalışıp emekliliği gelen insanların nispeten daha sıcak ve turistik bölgeleri tercih etmesi olmaktadır. Ayrıca başlıca göç bölgeleri, kıyı turizmi açısından gelişmiş ve Akdeniz iklimine sahip turizm merkezlerine olmaktadır. Bu yerler arasında Çeşme, Kuşadası, Didim, Bodrum, Marmaris, Fethiye, Kemer, Antalya, Manavgat ve Alanya ön sıralarda yer almaktadır. Bu noktada, Alanya Bölgesi'nin gelişen ekonomisi ve artan yaşam standartları nedeniyle gerek ülke içinden gerekse ülke dışından sürekli olarak göç aldığı görülmekte ve bu paralelde nüfusu yıldan yıla (bkz: Tablo 5) artan bir seyir izlemektedir (Alanya Belediyesi Stratejik Planı, 2006; Südaş ve Mutluer, 2008: 53).

Tablo 5. Alanya'nın Yıllara Göre Nüfusu

Yıllar	Nüfus		
	Merkez	Kasabalar	Toplam
1985	28.733	58.347	87.080
1990	52.460	76.936	129.936
1997	110.181	111.927	222.028
2007	91.713	134.523	226.236
2008	92.223	141.696	233.919
2009	94.316	147.135	241.451

Kaynak: www.tuik.gov.tr.

Nüfusun cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında şehir merkezinde erkek nüfusunun 2009 yılında 47.842 olduğu görülürken kadınlarda bu rakam 46.474 kişi olmaktadır. Oransal olarak eşit bir tablo ortaya çıkarken genel ilçe nüfusu için de aynı eşitlikten bahsedilebilir (bkz: Tablo 6).

Tablo 6. Alanya Cinsiyete Göre Dağılımı

Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (2008)								
Şehir Merkezi			Bucak ve Köyler			Toplam		
Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
46.688	45.535	92.223	73.085	68.611	141.696	119.773	114.146	233.919
Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (2009)								
Şehir Merkezi			Bucak ve Köyler			Toplam		
Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
47.842	46.474	94.316	76.187	70.948	147.135	124.029	117.422	241.451

Kaynak: www.tuik.gov.tr

3.6.3. Turizm Hareketlerinin Boyutu

Alanya geniş ve uzun plajları, turistik hizmet veren çok sayıda modern tesisleri ve tarihi dokusuyla önemli bir tatil bölgesidir (Antalya İl Özel İdaresi Stratejik Planı, 2010; www.kultur.gov.tr).

Alanya'nın turizmle buluşması 1950'li yıllarda Damlataş Mağarası'nın sağlık amaçlı kullanılmasıyla başlayan iç turizm hareketleriyle olmuştur. Aynı yıllara rastlayan Almanların bu bölgeye ziyaretleri ilçenin bilinirlik seviyesini artırmaya

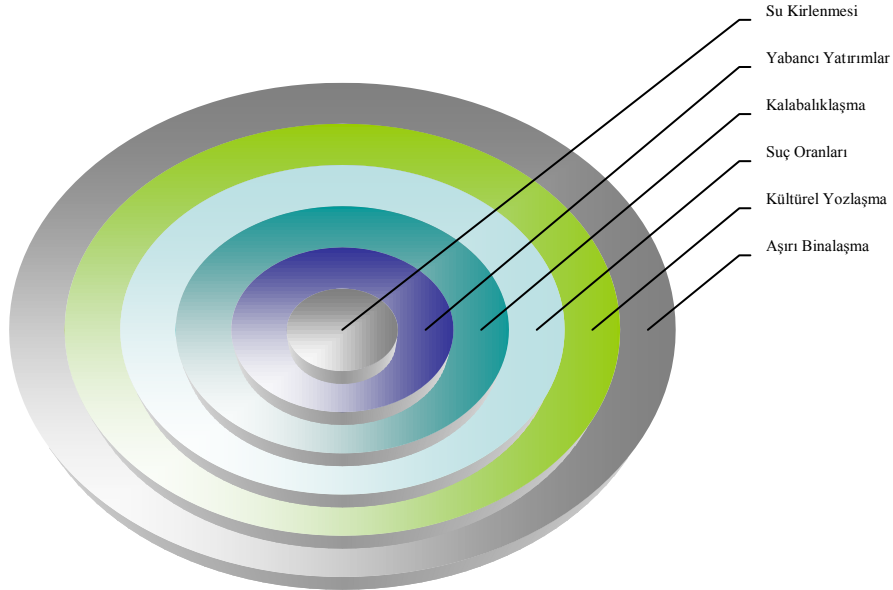
başlamıştır. Kitlesele anlamda gerçekleşen turizm hareketleri ise 1970'li yıllarda başlamış olup, 1982 yılında Turizm Teşvik Kanunu'yla (bkz: Tosun, 2001; Tosun, 2006; Tosun, Okumuş ve Fyall, 2007) beraber büyük bir ivme kazanmıştır. İlk olarak ev pansiyonculuğuyla başlayan yatırımlar turizm merkezi ilan edilen ilçenin batı ve doğu yakasında artan nitelikli tesislerle gelişmeye başlamıştır. Bu hızlı gelişmenin yanında 1991 yılında yaşanan Körfez savaşı ulusal anlamda Türkiye'yi olduğu kadar Alanya'yı da etkilemiştir. Diğer yandan Side, Kemer, Belek gibi popüler turizm bölgelerinin gelişmesiyle alternatifleri artan ilçe bu yörelerle yoğun bir rekabet içine girmiştir. Alanya'daki turizm gelişimi kentin içyapısıyla bütünleşmiş bir görüntü çizmektedir. 1990'lardan sonra apart otellerde belirgin bir artış görülürken yabancı turistler için konutlar inşa edilmeye başlamış ve bu sayı sadece 2003-2005 arasındaki 2 yıllık dönemde on bini aşmıştır. Turizmin doğrudan etkisinin yanında emlak sektörü gibi yarattığı dolaylı fırsatlar da bölge halkı için önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Turizm açısından dönemsel dalgalanmalar yaşayan ilçe, 2008 yılının son dönemlerinde yaşanan krizden de oldukça etkilenmiştir (ALTSO Ekonomik Rapor, 2008).

3.6.3.1. Turizm Arzı ve Turizm Faaliyetlerinin Nitelikleri

Alanya, genel itibariyle 3S (Sea-Sand-Sun) turizminin yapıldığı ve konum itibariyle farklı turizm türlerinin gelişimine açık olduğu bir yapıya sahiptir. Ancak bu tür gelişimlerin bölge turizmini tüm yıla yayma yönünde kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır. Var olan turistik kimliğin ise daha fazla ön plana çıkarılması gerekmektedir. Bu bağlamda kentin sosyal odaklı bir destinasyon pazarlama felsefesi (Tosun ve Çalışkan, 2011) benimseyerek çevre-kültür-ekonomi dengesinde ve her paydaş grubun kazancı doğrultusunda hareket edilebilmesi gerekmektedir. Nitekim Bir destinasyonda turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği konusunda yalnızca üretim boyutunda yoğunlaşan geleneksel yaklaşım yerini üretim ve talep koşullarını dikkate alan modern ve çevreci yaklaşımlara bırakmıştır. Bu nedenle turizm bölgesi için geliştirme plan ve programları hazırlanırken, hedef turist kitlesi ve turistik arz yapısı iyi belirlenmelidir. Hedef kitlenin motivasyonunu arttıran doğal değerler korunurken, çevreye duyarlı yeni değerler ve turistik ürünler geliştirilmeli ve ürün çeşitliliği arttırılmalıdır (Ayaş, 2007).

Bir diğ er nokta ise Alanya'nın sahip oldu ğ u Her Ő ey Dahil (HD) sistemin yarattığı olumsuz hava olmaktadır. Ancak önemli olan konu (Arık, 2010), HD sisteminin bir neden de ğ il sonuç oldu ğ udur. Çünkü ilçeye yakın konumdaki Belek ve Kundu gibi yeni turizm bölgelerinin devlet teşvikleri ile önemli turizm merkezleri haline getirilmesi, Alanya'nın doğal seyirde HD gibi kısa vadede kontrolsüz çözüm mekanizmalarını geliştirmesine neden oldu ğ u gözlemlenmektedir. Ayrıca bu durumun başta turizm sektörü olmak üzere yörede turizmin ilişkili oldu ğ u birçok sektörü olumsuz etkiledi ğ i görölmektedir. Diğ er yandan Diğ er Akdeniz çanağında yer alan turistik bölgelerde oldu ğ u gibi Alanya'da da kitle turizmin yoğun olarak yapılması ve tur operatörlerinin yoğun baskısı (Dodds, 2005), paket tur aracılığıyla gelen turistlerin artmasına ve yöre esnafıyla beraber bölge ekonomisinin etkilenmesine neden olmaktadır (Çevirgen ve Üngüren, 2009: 654-655).

Grafik 1: Alanya'da Turizm Gelişimi İle ilgili Ő ikâyetçi Olunan Konular

Kaynak: Yerel Yönetimler ve STK'larla yapılan yazılı /sözlü mülakatlardan oluşturulmuştur.

Grafik 1'de Alanya'da Turizm İle ilgili Ő ikâyetçi Olunan Konular gösterilmektedir. Buna göre su teminin bölgede hem bugün hem de 50 yıllık bir periyotta sıkıntı oluşturmayacağı düşünölmektedir. Ancak özellikle dere ve çaylarda gözle görülür bir kirlenmenin oldu ğ u yönünde görüşler ortaya çıkmaktadır. Diğ er

yandan yöredeki yabancı yatırımlar nedeniyle yerel ekonomiye umulan para girdisinin sağlanmadığı düşünülmektedir. Bölgenin yüksek sezondaki turist sayısı ve göç hareketleri nedeniyle aşırı kalabalıklaşması ve buna bağlı bazı problemlerin yaşandığı dile getirilirken bunun en büyük göstergesinin de suç oranlarında yaşanan önemli artışlar olduğu vurgulanmaktadır. Buna ek olarak bölgede genel anlamda bir kültürel bozulmanın (spesifik olarak gençlerde) yaşandığı gözlemlenmektedir. En çok şikâyetçi olunan konuların başında ise aşırı binalaşma oranı gelmektedir. Kentin başta iklim yapısını etkilediği söylenen binalaşmanın başta yaşam alanlarını kısıtlamak olmak üzere görüntü kirliliğine kadar önemli etkileri olduğu bildirilmektedir (Bkz: Mülakat Bulguları).

Yörenin turistik hacmine bakıldığında, ülkenin % 33'lük (2002–2009 Dönemi) kesimini oluşturan Antalya destinasyonunun yaklaşık %20'lik bir dilimini Alanya'nın oluşturduğu görülmektedir. İlçe bu bakımdan yıllar içinde bazı dalgalanmalar yaşasa da önemini koruduğu görülmektedir. 2002 yılında Antalya'ya gelen 4.747.328 yabancı turistin 1.029.350'ni Alanya oluştururken bu dönemde ilçenin bölge turizminde önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. 2009 yılında Antalya'ya gelen 8.260.399 yabancı turistin 1.654.975'ni Alanya oluşturmaktadır. İlçenin genel turist payının azalması diğer komşu destinasyonlarının bu pastadan daha çok pay almaya başladığı yönünde yorumlanabilir (bkz: Tablo 7).

Tablo 7. Alanya'nın Yıllara Göre Gelen Yabancı Turist Sayısı

Alanya'ya Gelen Yabancı Turistlerin Türkiye ve Antalya İçindeki Payı						
Yıllar	Gelen Yabancı Turist Sayısı			Antalya'nın Payı (%)	Alanya'nın Payı (%)	
	Türkiye	Antalya	Alanya		Türkiye	Antalya
2002	12.921.981	4.747.328	1.029.350	36,73	7,96	21,68
2003	13.701.418	4.681.951	988.785	34,17	7,21	21,11
2004	17.202.996	6.047.168	1.133.616	35,15	6,58	18,74
2005	20.522.621	6.884.024	1.464.686	33,54	7,13	21,27
2006	19.275.948	6.011.183	1.357.554	31,18	7,04	22,58
2007	23.017.081	7.291.356	1.510.000	31,67	6,56	20,70
2008	26.379.845	8.564.513	1.715.000	32,46	6,50	20,02
2009	27.077.114	8.260.399	1.654.975	30,50	6,11	20,03

Kaynak: Alanya Ekonomik Rapor, 2009'dan Aktarılmıştır.

Seyahat acenteleri turizm merkezlerine turist akışını sağlayan bir köprü olarak nitelendirilebilir. Öyle ki bölgesel turizm kalkınmasında görev alan her bireyin yerel tur operatörleri ve turizm acenteleriyle işbirliği yeni turizm ürünlerinin ve pazarların oluşması açısından yeni kapılar aralayabilmektedir (Tosun, 2000b: 628). Tablo 8'e göre ilçede mevcut Acente sayısı 234 iken bunun 200'ünü A grubu, 24'ünü AG Grubu acenteleri oluşturmaktadır. B ve C grubu acente sayısı ise 10'dur. Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü turizm istatistiklerine göre 2009 yılı itibariyle Antalya'da toplam 975 adet seyahat acentesi bulunurken Alanya bu total içinde % 24'lük bir paya sahip olmaktadır (Alanya Ekonomik Rapor, 2009). Bu bağlamda Alanya'nın seyahat acentesi bakımından yeterli sayıya sahip olduğu düşünülebilir.

Tablo 8. Alanya'da Faaliyet Gösteren Seyahat Acentelerinin Gruplarına Göre Dağılımı

Yıllar	A Grubu		AG Grubu		B Grubu		C Grubu		Belge Bekleyen		Toplam		
	Merkez	Şube	M	Ş	M	Ş	M	Ş	M	Ş	M	Ş	
2008	96	101	19	7	3	2	2	4	2	5	122	119	
	197		26		5		6		7		241		
2009	Alanya	Merkez	Şube	M	Ş	M	Ş	M	Ş	M	Ş	M	Ş
		103	97	17	7	3	2	2	3	-	-	125	109
		200		24		5		5		-		234	
	Antalya	Merkez	Şube	M	Ş	M	Ş	M	Ş	M	Ş	M	Ş
		537	346	53	14	10	2	8	5	-	-	608	367
883		67		12		13		-		975			

Kaynak: Alanya Ekonomik Rapor, 2009'dan Aktarılmıştır.

Turizm merkezlerinin itici gücü olarak ifade edebileceğimiz tesis sayı ve kapasitesi ise bir diğer belirleyici kıstas olmaktadır. Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün (2011) verilerine göre Alanya 98082 yatak sayısına sahip olup, toplamda 255 tesisi ve bu tesislerde 38.030 odası bulunmaktadır. Bazı seçilmiş ve rekabet edilebilirliği yüksek ilçelerle (Kemer, Manavgat, Kaş vb.) kıyaslandığında, Alanya'nın turistik kapasite olarak oldukça yüksek bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Örneğin her beş aileden birinin pansiyonculuk yaptığı bilinen

Kemer'deki tesis sayısının Alanya kapasitesinin neredeyse yarısına denk geldiği görülmektedir (www.antalyakulturturizm.gov.tr). Ancak önemli olan nokta mevcut tesislerin niceliğinden daha çok niteliği olmaktadır. Bu bağlamda Alanya'da 5 Yıldızlı otel sayısı 37 iken, 4 yıldızlılarda bu rakamın 76'ya çıktığı görülmektedir. Otel sayısı olarak bakıldığında ilçenin Antalya içinde yaklaşık % 34'lük bir dilime sahip olduğu görülmektedir (Bkz: Tablo 9).

Tablo 9. Kültür ve Turizm Bakanlığından Turizm İşletmesi ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Bazı İlçeler Bazında Dağılımları (2010)

Tesisin Türü / Sınıfı	KEMER			MANAVGAT			ALANYA			KAŞ			ANTALYA TOPLAM		
	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1. Sınıf Tatil Köyü	0	4	1 596	3 252	3	999	2 314	0	0	0	0	0	8	2 988	6 579
5 Yıldızlı Tatil Köyü	8 084	12	4 131	8 869	8	3 485	7 453	4	1 388	3 270	1	167	42	15 484	33 976
4 Yıldızlı Tatil Köyü	0	1	592	1 600	1	239	540	1	312	624	0	0	4	1 617	3 852
5 Yıldızlı Otel	35 830	37	12 067	25 673	56	20 298	44 273	37	11 693	24 452	0	0	199	73 398	157 198
4 Yıldızlı Otel	4 334	35	6 248	13 001	61	16 738	35 576	76	14 811	31 535	2	105	203	45 919	97 743
3 Yıldızlı Otel	464	22	2 128	4 314	21	2 445	5 314	66	5 985	12 269	5	251	142	12 927	26 746
2 Yıldızlı Otel	0	8	472	968	4	166	332	30	1 513	3 163	8	198	69	3 002	6 204
1 Yıldızlı Otel	0	1	15	30	2	148	336	4	131	257	2	37	20	1 226	2 510
Motel	0	0	0	0	1	16	32	0	0	0	0	0	1	16	32
Pansiyon	0	13	212	418	1	10	20	0	0	0	0	0	19	286	568
Kamping	47	1	456	1 300	1	30	90	0	0	0	0	0	3	505	1 437
Apart Otel	0	0	0	0	0	0	0	3	86	202	0	0	4	150	398
Müstakil Apart Otel	0	3	119	244	6	486	1 590	31	2 011	4 860	1	30	43	2 760	6 998
Golf Tesisleri	715	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	12	316	943
Özel Konaklama Tesisleri	120	3	537	1 281	1	31	62	0	0	0	1	60	19	1 412	3 166
Butik Otel	0	0	0	0	0	0	0	3	100	228	2	67	5	167	366
Turizm Kompleksi	1 993	1	85	254	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1 002	2 247
Personel Eğitim Tesisleri	0	0	0	0	2	75	150	0	0	0	0	0	2	75	150
T O P L A M	51 587	141	28 658	61 204	169	45 166	98 082	255	38 030	80 860	22	915	797	163 250	351 113

Kaynak: Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden alınmıştır.

3.6.4. Turizmin Bölge Ekonomisine Etkisi

Alanya ekonomisi 1960'lı yıllara kadar kapalı bir nitelik taşıırken temel geçim kaynağı tarım ve ormancılık olmuştur. Alanya-Mersin karayolunun faaliyete geçmesiyle beraber bölgeden elde edilen tarımsal ürünler diğer şehirlere pazarlanmaya başlamıştır. Bununla birlikte, ekonomik açıdan en büyük gelişme turizm hareketlerinin gelişmesiyle olmuştur. Bu noktada Alanya'nın bir tarım, ticaret ve turizm merkezi olduğundan bahsedilebilir (<http://alanya.gov.tr>). Ancak, bölgenin ekonomik açıdan belirli bir gelir seviyesine sahip olmasının (bkz: Tablo 10) ve modern bir kent kimliğine bürünmesinin altında büyük oranda turizm endüstrisinin yattığı açıktır (Akış, 2007: 23). Kentleşmenin yanında bölgede turizmin kalkınması, ekonomiyi ve yaşam standardını gelecek yönlü olarak belirgin oranda artıran bir gelişme olmuştur (Çevirgen ve Kesgin, 2007: 314).

Tablo 10. Alanya'nın 2001–2009 Yılları Arasındaki Turizm Geliri

Yıl	K.B.O.H (\$)	Yabancı Turist	Toplam Gelir (\$)
2001	655	866.130	567.315.150
2002	697	1.029.350	717.456.950
2003	706	988.785	698.082.210
2004	705	1.133.616	799.199.280
2005	679	1.464.686	994.521.794
2006	651	1.357.554	883.767.654
2007	608	1.510.000	918.080.000
2008	635	1.715.000	1.089.025.000
2009	580	1.654.975	959.885.500

Kaynak: Alanya Ekonomik Rapor, 2009'dan Aktarılmıştır.

Tablo 10 incelendiğinde Alanya'nın turizm geliri genel itibariyle stabil ancak yüksek bir seviyede olduğu söylenebilir. Bununla birlikte kişi başı ortalama turist harcamasına bakıldığında Türkiye ortalamasıyla eş bir durumun olduğu görülürken bu rakamın Avrupa (900\$) ve Dünya (970\$) ortalamasından oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir konu da 2001 yılında K.B.O.H. 655\$ ve 2003'te 706 iken 2009'da bu rakamın düşüş göstermesidir. Genel bir görüşle turizm merkezlerine

gelen turist sayısının yanında gelen turist profilinin de önemli olduğu savunulabilir. Bu noktada 2007 yılında yapılan *Alanya Turist Profili Araştırmasına* göre, Alanya'ya gelen turistlerin gelir olarak yüksek bir seviyede olmadığı belirlenmiştir. Özellikle son yıllarda sayıları artan Rus turistlerin orta gelir düzeyinin de altında olduğu bilinmektedir. Sonuç olarak gelir düzeyi daha yüksek turistlerin yöreye çekilebilmesi gerekirken, yeni ürün oluşturma ve pazar yaratma açısından farklı stratejik yaklaşımların benimsenmesi zorunlu görünmektedir (Aktaş vd., 2007:33).

3.6.5. Turizmin Çevresel Etkisi

Turizmin çevre üzerindeki karmaşık ve tartışmaya açık yapısı önemli bir konudur. Bu karmaşıklık ise farklılık ve geçicilik içeren turizm etkilerinin değişkenliğinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca belirli bir bölgede turizmin etkisini diğer ekonomik aktivite formlarının etkisinden ayırt etmek oldukça zordur. Öz itibarıyla turizmin çevresel etkilerinin anlaşılması için turizm türü ve çevresel kapasite olmak üzere iki temel unsur bulunmaktadır (Shaw ve Williams, 2002: 299). Bu bağlamda özellikle Alanya gibi Akdeniz çanağında yer alan turizm destinasyonlarında görülen kitle turizminin, bu yörelerde söz konusu çevresel etki yönünden fiziki kapasite zorluğuna neden olduğu görülmektedir (Michalena, Hills ve Amat, 2009: 130).

Tablo 11. Alanya'da Aylara ve Yıllara Göre Katı Atık Miktarı

Yıllar /Aylar	2006 (Kg)	2007 (Kg)	2008 (Kg)	2009 (Kg)
Ocak	2.781.480	2.100.000	2.899.000	3.075.470
Şubat	2.510.200	2.460.000	2.712.000	2.736.640
Mart	2.794.960	2.550.000	3.696.000	3.083.510
Nisan	5.550.000	4.800.000	3.290.000	3.151.000
Mayıs	6.572.000	6.000.000	4.013.000	3.510.260
Haziran	7.140.000	6.300.000	4.592.000	3.813.440
Temmuz	7.595.000	6.360.000	5.664.000	5.042.560
Ağustos	8.308.000	7.800.000	4.993.000	4.474.340
Eylül	5.880.000	5.100.000	4.611.000	4.184.790
Ekim	3.565.000	3.300.000	4.009.000	4.305.140
Kasım	2.700.000	2.760.000	3.266.000	3.401.700
Aralık	2.770.000	2.550.000	3.027.000	3.101.450
Total	58.171.140	52.080.000	46.772.000	43.880.300

Kaynak: Alanya Belediyesi Temizlik İşleri Bölümü (Mülakat: 26.02.2010).

Alanya’da daha çok 3S turizminin yapıldığı göz önüne alındığında bu dönemin ağırlıklı olarak Nisan- Ekim arasında olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda tablo 12 incelendiğinde yüksek sezonun katı atık üretiminin en yoğun olduğu dönem olduğu görülmektedir. Öyle ki, turizm hareketliliğinin en düşük olduğu döneme rastlayan Şubat ayında ortalama atık üretimi 2.736.640 ton olurken en yoğun döneme rastlayan Temmuz ayında bu rakam % 54,2 artarak 5.042.560 tona ulaşmıştır. Doğal olarak bölgeye önemli bir ekonomik girdi sağlayan turizmin atık üretimi olarak altyapı kapasitesine ağır bir yükü olduğundan bahsedilebilir (bkz: Tablo 11).

Konuyu sürdürülebilir turizm bağlamında ele alacak olursak, turistik faaliyetlerin (Avcı, 2007: 91) ekolojik taşıma kapasitesini ne oranda zorladığının ortaya koyulması önemli olmaktadır. Çünkü taşıma kapasitesi kavramsal olarak bir çevrenin sahip olduğu denge unsurlarının bozulma sınırını işaret etmektedir (Nourry, 2008: 445).

Diğer yandan Alanya’nın çevresel yapısı analiz edildiğinde belli bir standardın yakalanmaya çalışıldığı görülmektedir. Bir kentin kimliğinde önemli bir unsur olan ulaşım yönünden ise Alanya’nın önemli bir sorunu olduğundan söz edilemez. Bununla birlikte kısıtlı seferlerin yapıldığı Gazipaşa Havaalanı’nın hizmete girmesiyle ilçenin ulaşım yönünde önemli bir adım attığı söylenebilir. Ancak uluslararası nitelikte uçuşlara ev sahipliği yapan Antalya Havalimanı’na 130 km. mesafede oluşunun yolcu transfer maliyetlerini artırdığı görülmektedir. Trafik konusunda ölümlü kazaların pek yaşanmadığı (Bkz: Alanya Ekonomik Rapor, 2009) ilçede asıl sorun turistlerin yoğun olduğu yüksek sezonlarda yaşanmaktadır. Bu dönemlerde kent nüfusunun yaklaşık 5 katına çıktığı düşünüldüğünde mevcut altyapının birtakım sıkıntılar doğurduğu görülmektedir. Kentin yürüme alanlarına bakıldığında ise kamuya açık yeterli kapasitede bir yapının olduğundan bahsedilebilir (bkz: Tablo 12).

Alternatif enerji kullanımı olarak ise şehrin coğrafi konum gereği uzun güneşlenme sürelerinden yararlandığı söylenebilir. Ancak rüzgâr enerjisinin kullanımı yönünden nominal rüzgâr hızına sahip bir ortalaması bulunmamaktadır (bkz: Antalya İl Çevre Durum Raporu, 2009).

Tablo 12. Alanya'nın Çevresel Durumu*

Yeşil Alanlar (%)	Yıllar	2009	2008	2007
	km ²	6,60	6,45 km ²	6,41 km ²
Ulaşım Yapısı	Turistlerin büyük çoğunluğu (%88,8) havayolu ile ulaşımı tercih etmektedir. Yerli turistlerde bu oran daha düşük olup, (%10,1) karayolu tercih edilmektedir. Alternatif olarak ise deniz yolu (%1,1) kullanılmaktadır. Ayrıca, Alanya'da demiryolu ulaşımı bulunmamaktadır.			
Kamu Ulaşımı	Alanya'da kamusal ulaşım halk otobüsleri ile sağlanmaktadır.			
Yürüme Alanları	Alanya'da 10 ünite halinde toplam 348.788 m ² lik yürüme alanları bulunmaktadır.			
Yürüme Alanlarının Yapısı	Alanya'da 10 adet yürüyüş alanı bulunmaktadır. Bunların bir kısmı toprak veya yeşilliktir. Çoğunluğu ise betonarme yapıdadır. Yürüyüş alanlarının kalitesi incelendiğinde çok iyi bir durumda olmadığı göz önüne çıkmaktadır. Yürüyüş alanlarının daha kaliteli olabilmesi için daha çok yeşillik ve daha çok toprak alana ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak mevcut yapı beton niteliktedir.			
Trafik Kalitesi	Trafik kurallarının daha iyi benimsenebilmesi için trafik eğitim yolları kullanılmaktadır.			
Enerji Kalitesi	Alanya'da yenilebilir enerji üreten bir tesis bulunmamaktadır. Ancak yapımı devam eden hidro elektrik santralleri vardır. 1-Dim HES-Kurulu güç:38,25MW 2-Bucak HES-Kurulu güç: 9,6MW Toplam yenilebilir enerji tesisi kurulu güç: 47,85MW (Söz konusu santraller dim çayı üzerinde olup henüz işletmeye açılmamıştır) Not: Alanya'da mevcut enerji kalitesi için belirli bir standard bulunmamaktadır.			

Kaynak: Yerel yönetimler ve STK'lar yapılan sözlü /yazılı mülakatlardan oluşturulmuştur.

*Kurum ve isimler gizli tutulmuştur.

Tablo 13. Alanya'da Kullanım Alanlarına Göre Su Tüketim Miktarları

	2009	2008
Turizmde tüketilen su miktarı	208.265 m ³	206.700 m ³
Yerli halk tarafından tüketilen su miktarı	3.386.184 m ³	3.248.261 m ³
Hizmet sektörü tarafından tüketilen su miktarı	43.908 m ³	101.717 m ³
Diğer	367.881 m ³	407.168 m ³
Toplam	4.006.238 m³	3.963.846 m³

Kaynak: Ateş, Muhsin (2010) *Kullanım Alanlarına Göre Su Tüketim Miktarları*, Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Alanya. Kişisel Mülakat (16.02.2010).

Tablo 13. incelendiğinde Alanya'da sektörel ve yerel halk tarafından tüketilen su miktarları yer almaktadır. Buna göre, turizmin toplam içinde % 5'lik bir oranı oluşturduğu görülmektedir. Toplam su tüketiminin önceki yıla göre artış gösterdiği ve toplam miktar içinde turizm sektörünün önemli bir payı olduğu söylenebilir. Nitekim turizm, hizmetler ve diğer alanlarda kullanılan su miktarı haricinde sadece yerel halkın tüketim payı total içinde %85 olmaktadır. Geri kalan % 15'lik dilim düşünüldüğünde (620.054 m³) ise turizmin payı (208.265 m³) % 34'leri bulmaktadır.

Özetle, turizmin sürdürülebilirliği açısından her ne kadar ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlar değer taşısa da turizmi temellendiren unsurun çevre olduğu öngörülebilir. Birçok tanım ve görüşlerde yer aldığı üzere çevre, turistik değer ve kavramların şekillendiği doğal bir gelişme alanıdır. Bu tanım çerçevesinde bazı stratejik unsurlar üzerinde durmak gerekmektedir. Bunlar (DESA-Department of Economic and Social Affairs, 2002):

1. Turizm kalkınmasında bütün taraflar; bugünün ve gelecek neslin istek ve ihtiyaçlarına adil bir şekilde cevap veren sürdürülebilir ekonomik gelişme döngüsünü koruma altına almalıdır.
2. Katı atık üretimini önleyen ve özellikle su ve enerji gibi değerli kaynakların korunmasını sağlayan turizm kalkınma modellerine öncelik verilmeli; ulusal, bölgesel ve yerel toplum otoritelerince destek sağlanmalıdır.
3. Ücretli izin ve okul tatillerinin yanı sıra uzun tatil dönemlerinden kaynaklanan ziyaretçi akımının zaman içinde aşırı değerlerde oluşunun turizm aktivitelerinin

çevre üzerindeki etkisini azaltması ve turizm endüstrisi ile yerel ekonomiyi canlandırması amacıyla araştırmaların yapılması gerekmektedir.

4. Turizm altyapısı planlanmalı, doğal mirasın korunma süreci programlanmalı, ekosistem ve biyolojik çeşitlilik kontrol altına alınmalı ve kritik eşikteki doğal yaşam türleri (bkz: www.iucnredlist.org; Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı) koruma altına alınmalıdır.
5. Kaynağını doğal alanların oluşturduğu turizm etkinliklerinin taşıma kapasitesiyle uyumluluk göstermesine dikkat edilmelidir.

3.6.6. Turizmin Sosyal Etkisi

Turizm faaliyetlerinin sosyal etkisinin ne olduğunun nicel ve ayrıntılı bir şekilde (Deery, Jago ve Fredline, 2011: 2) ortaya koyulmasının zor olduğu düşünüldüğünde aynı durumum Alanya için de geçerli olduğu düşünülebilir. Farklı ülkelerden gelen turistlerin oluşturduğu kültürel tablonun Alanya'nın sosyal kimliğiyle örtüştüğü ya da çeliştiği düşünülebilir. Ancak gözlemlenen bir gerçek de Alanya'nın ekonomisini olduğu kadar sosyal yapısını da turizme entegre ettiğiidir. Özellikle turizmin işsiz nüfus açısından önemli bir istihdam aracı olması (Wunder, 2000: 466) sektörün önemini daha da artırmaktadır.

Bu bağlamda her ne kadar günümüzde düşüş gösterdiği gözlemlense de Alanya'da 2000 yılında 119.000 kişinin istihdam edildiği tahmin edilmekte ve bu rakamın %60 ile % 65'lik bir oranı turizm sektöründe hizmet verdiği bilinmektedir (Tosun ve Çalışkan, 2011). Ancak burada önemli olan konu istihdam edilen kişilerin eğitim ve motivasyon derecesi olmaktadır. Ne var ki Alanya'nın turizm istihdam profilinde görülen kalifiye ve uzun dönemli çalışan eksikliği bir sorun olarak görülebilir. Bu bağlamda özellikle ücret ve çalışma koşullarında iyileştirmelerin yapılması, çalışanların motivasyonun sağlanması hem işletme hem de destinasyonun rekabet edilebilirliği noktasında yapıcı bir yaklaşım olacaktır (ILO, 2010).

3.7. Alanya'nın Mevcut Turizm Yapısı ve SWOT Analizi

SWOT Analizi, herhangi bir kurum ya da bölgenin güçlü ve zayıf yönlerini tanımlarken, çevresel açıdan fırsat ve tehditlerin göz önünde tutulmasını amaçlayan bir yöntemdir. Bir destinasyonun SWOT analizini yapmak; güçlü yönlerin

yapılandırılmasını, zayıf yönlerin giderilmesini, fırsatların değerlendirilmesini ve tehditlerin göz önünde tutulmasını sağlarken sonrasında alınacak politikaları netleştirebilmektedir. Bu noktada kurum ya da söz konusu bölge için güçlü ve zayıf yanlar içsel, fırsat ve tehditler ise dışsal etmen olarak kabul edilmektedir (Houben, Lenie ve Vanhoof, 1999: 126; Dyson, 2004: 632; Srivastava, Kulshreshtha, Mohanty, Pushpangadan ve Singh, 2005: 532; Lordkipanidze, Brezet ve Backman, 2005: 794).

Konuyu Alanya bağlamında ele aldığımızda yörenin turistik açıdan taşıdığı olumlu-olumsuz potansiyellerin yanında dışsal etken bağlamında çok sayıda fırsat ve tehdit unsuruna sahip olduğu görülmektedir. Bu genel çerçevede bölgenin Güçlü-Zayıf yönleri ile Fırsat ve Tehditlerin analiz edilmesi, konunun bütün boyutlarıyla irdelenebilmesi için önem taşımaktadır.

3.7.1. Alanya'nın Turistik Yönden Güçlü Yönleri

Alanya sahip olduğu 70km'lik kıyı bandıyla turizm için avantajlı bir konuma sahipken, coğrafyasıyla alternatif turizm türlerine olanak tanımaktadır (bkz: <http://www.alanya.bel.tr>). Ayrıca yakın zamanda faaliyete geçen 287 yat kapasiteli Alanya Marina, farklı ülkelere ev sahibi yapabilmekte ve transit bir geçiş güzergâhı olarak kabul edilmektedir (bkz: www.alanyamarina.com.tr). İlçenin üst yapı kapasitesi olarak yaz aylarında yoğunlaşan turizm faaliyetlerini karşılayacak yeterli tesis ve yatak sayısı bulunmaktadır. Özellikle turizmin geliştiği en eski yörelerden olması Alanya'nın benzerlerinden çok daha önce alt ve üst yapı çalışmalarına başlamasını sağlamıştır (Akış, 2007: 16).

Bir turistik destinasyonun temel çekiciliklerinden biri olan kültürel çeşitliliği o yörenin turistik gelişiminde önemli bir paya sahiptir. Bu bağlamda Alanya Belediyesince sürdürülen kültürel faaliyetler kentin tanıtımı ve turistik gelişimi adına katkı sağlamaktadır. Örneğin Kale ve tersanenin UNESCO Kültür Mirasına alınması için yapılan çalışmalar ilçenin uluslararası bilinirliği yönünde önemli bir çaba olarak görülebilir (bkz: Alanya Belediyesi Kültür Müdürlüğü Faaliyet Raporu, 2007).

3.7.2. Alanya'nın Turistik Yönden Zayıf Yönleri

Şehrin en yakın uluslararası havalimanına (Antalya) uzaklığının 130 km. oluşu olumsuz bir nokta olarak görülebilir. Diğer yandan alternatif turizm potansiyeli olan kentin bu fırsatı kullanamaması turizm gelişimi önünde bir engel olurken turizm

yoğunluğunun 3-6 ay gibi bir periyotla sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Yine turizm yoğunluğu ekseninde yaşanan altyapı sorunları bir diğer çıkmaz olarak belirtilebilir. Her ne kadar şehrin altyapı hacmi norm düzeyde olsa da bölgenin eski bir yerleşim yeri olması nedeniyle bazı strüktür yenileme çalışmalarının yapılması zorunlu görünmektedir (Bkz: Tablo 14). Kritik bir nokta da aşırı betonlaşma ve özellikle yaz aylarında artan nüfus nedeniyle daha kapsamlı bir oto-kontrol sisteminin gerekliliği olmaktadır. Sonuç olarak Alanya'nın eski bir yerleşim yeri olması nedeniyle geçmişte alınan karar ve uygulamaların planlı bir şekilde yapılmadığı görülmektedir. Kısaca kentin 1980'lerde turizmin hareketlerinin başlamasıyla beliren plansız gelişmenin bugün kent için bir zaaf unsuru oluşturduğu düşünülebilir (Kozak, 2008).

3.7.3. Alanya'nın Turizm Fırsatları

Bir dış etmen olarak kabul edebileceğimiz (bkz: Houben vd., 1999; Dyson, 2004) fırsatlar Alanya için *coğrafya, kültürel miras, iklim ve mavi bayraklı plaj sayısı* başlıkları altında toplanabilir. Söz konusu fırsatlar bir kentin potansiyelini yansıtırken bunların ne oranda işlenebildiği ise aynı analiz içinde güçlü ya da zayıf bir yön olarak değerlendirilebilmektedir. Bu noktada Alanya'nın mevcut turistik hacmini sahip olduğu tarihi ve kültürel potada eritebilmesinin gelecek nesiller adına stratejik bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

3.7.4. Alanya Turizminde Tehdit Unsurları

Alanya'nın turizm açısından karşılaştığı tehditlerin yine turizm yoğunluğuna bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Bu bağlamda özellikle kentte görülen aşırı ve çarpık yapılaşmanın yeşil örtüye zarar vermemesi ve sürdürülen turizm faaliyetleriyle uyumlu olması gerekmektedir. Diğer bir unsur da bölgenin uluslararası turizm dengelerinden olumsuz yönde etkilenmesi olmaktadır. Örneğin tur politikalarını ve destinasyonlarını tayin eden küresel firmalar birçok yörede olduğu gibi Alanya'da da turizm hareketlerini yönlendirebilmektedir. Kısaca bir turizm merkezi için tehdit potansiyeli başta politik uygulamalar olmak üzere ekonomik, sosyal ve çevresel gelişim sürecinde oluşmaktadır (Dyson, 2004: 633). Bu bağlamda Alanya'daki turizm gelişiminin kar-zarar dengesinde, sektörel yayılma ve konjonktürel yapının dikkate alınarak sürdürülmesi gerekmektedir.

Tablo 14. Alanya'nın SWOT (Güçlü-Zayıf Yönler-Fırsat ve Tehditler) Analizi*

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ol style="list-style-type: none">1. Topografik yapının uygunluğu/denize paralel 70 km'lik sahil bandında yerleşim. Kumsalın hazinede olması, binalaşmanın kumsalda olmaması,2. Şehir hayatına ulaşımında kolaylık: Çarşıya, merkeze, turizm alanlarına kolay erişebilirlik,3. Gece hayatının zengin ve alternatifli sunumu,4. Değişik kategoride konaklama alternatifleri (apart /1 yıldızdan 5 yıldıza kadar) olması sebebiyle tanınırlık oranının bölge olarak yüksek olması,5. Yerel kurumların turizm adına organize çalışması (ALTİD-ALTAV-ALTSO, Belediye vb.)6. Turizme organize başlayan ilk destinasyon olması7. Turizme uygun bir iklim ve sahil yapısının olması8. Deniz taşımacılığı açısından önemli sayılabilecek bir limanı olması,9. Toros Dağları'ndaki doğal alanlara yakın olması,10. Birçok turistik yerden (dünyada) daha nitelikli rehberlerin çalışıyor olması,11. Lezzetli yöresel yemeklere sahip olması (gastronomi turizmi için fırsatların olması, zengin bir yöresel mutfağa sahip olması),12. Alanya'nın yabancı sermayeyi çekmesi,13. Spor ve eğlence turizminin gelişmiş olması,14. Alanya'nın turizm hareketliliğinin ilk başladığı lokasyon olarak kabul edilmesi ile birlikte yaşayan şehirle iç içe bir kültürünün olması ve sadece 3S turizminin (deniz-kum-güneş) değil kültür turizminin de ön plana çıktığı önemli bir tatil mekânı olması,15. Temiz kumsallara sahip uzun bir sahil şeridinde yer almasından dolayı turizm tesislerinin çok geniş bir alana yayılmış olması,16. Yat limanı ve Büyük Limana sahip olması yoluyla uluslararası kitle turizmine ve bireysel yatçılara ev sahipliği yapması,17. Alanya Yabancılar Meclisi'nin olması,18. Atık su Arıtma Tesisi'nin olması ve Mavi bayraklı plajlara sahip olunması.	<ol style="list-style-type: none">1. Havaalanı eksikliği/Antalya'dan karayolu ulaşımının zorluğu,2. Alternatif turizm olanaklarının devreye alınmasında zamanında hareket edilmemesi (kültürel değerlerin öne çıkartılamaması vb.)3. Yatırımcı ve işletmecinin yerel ve küçük sermaye ile yatırım ve işletmede zorlanması. Mirasla bölünen küçük araziler, yatırımların öz sermaye+banka kredi temini ile yapılması, birbirine benzeyen küçük işletmeler (verimli ve profesyonel işletme kurgusunda zorlanması)4. Turizme başlayan ilk bölge olması sebebiyle 10-20 yaş üstü işletmelerin yenileme yatırımlarını yapamamasıyla rekabette kalite/fiyat dengesinin bozulması. Azalan kar payları/hizmet kalitesinin düşmesi/yeni yapılan yatırımlarla ve yeni açılan organize turizm bölgeleri ile rekabette geri düşme problemi,5. Sektörün yatak kapasitesinin hızla artması sebebiyle işletmelerin her yıl artan kalifiye işgücünün temininde zorluk, kalifiye personelin Alanya dışına kayışı, eğitimsiz, donanımsız, sezonluk personel ile çalışması,6. Hızlı ve çarpık yapılaşma, hızlı göç,7. Sezonun 12 aya yayılamaması; 3-6 ay arasındaki yaz (Resort) turizminin kazancı ile 12 geçirilmeye çalışılması/hizmette süreklilik olmaması, geçici personelin sezonluk çalışmadan dolayı işyerine bağımlılığı azaltması (işgücü hareketinin yüksek hızı)8. Nüfusun yazın % 200 artmasına rağmen yerel yönetimlerin merkezi yönetimden aldığı payın yerleşik nüfus temelli olması ve bu nedenle altyapı sıkıntısı yaşanması,9. Şehirde oto-kontrol sisteminin zayıf olması,10. Yaz aylarında gelişen nüfus yoğunluğundan dolayı suç oranlarının artış eğilimi göstermesi,11. İşletmelerin yeterli denetlemeye tabi tutulmaması,12. Eğlence sektöründen kaynaklanan gürültü kirliliğinin olması.13. Yabancıların yerleşmesi nedeniyle hizmet üretiminde karşılaşılan farklı taleplerin olması.

FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ol style="list-style-type: none">1. Kültürel miras (Alanya'nın UNESCO adayı olması)2. 12 kardeş şehirle (Gladbeck/Almanya, Schwechat/Avusturya, Spindleruv Mlyn/Çek Cumhuriyeti, Fushun/Çin, Rovaniemi/Finlandiya, Boras/İsveç, Talsi/Letonya, Trakai/Litvanya, Keszthely/Macaristan, Wodzislaw/Polonya, Moscow/Rusya, Nea Lonia/Yunanistan) işbirliğinin olması,3. İlkbahar ve sonbaharda aynı anda birkaç mevsimin yaşanması,4. Deniz-yayla, köy-kent turizm kültürünün iç içe ve/veya birbirine yakın olması,5. Hem yatçılık hem de feribot seferleri için denizyolu güzergâhı olarak önemli bir konumda bulunması,6. Toroslar'ın kayak merkezi için uygun bir yapıda olması,7. Kaymakamlık Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından hayat geçirilen Sapadere Kanyonu, Okurcular İncirkırı Köyü Ekolojik Turizm Alanı gibi projelerin hayata geçirilmesi ile alternatif turizm alanlarının doğması,8. İlçede yaşayan 10.000'den fazla yabancıların şehrin tanıtımı açısından potansiyel taşıması,9. Alanya'nın yabancılar için Turizm dili eğitim merkezi olabilme potansiyelini taşıması, farklı uluslardan insanlar için Türkçe ve diğer yabancı dillerin öğrenilmesi için staj imkânlarının olması,10. Toroslar'ın av turizmi için potansiyel taşıması,11. Alanya ve çevresinin sahip olduğu sualtı zenginliği sualtı turizmi için fırsat teşkil etmesi,12. Yıl boyunca kullanılacak güneş enerjisi sayesinde işletmelerin enerji masraflarını azaltma imkânının olması.	<ol style="list-style-type: none">1. Sürdürülebilir turizm adına çevrenin tam anlamıyla korunmaması,2. Gürültü kirliliği,3. Rekabetin sadece fiyatla olması,4. Turizm sezonunda ucuz ve kalifiye olmayan işgücü talep ve arzı, emek-yoğun ucuz işgücü oluşturması; bu durum da, kalifiye personellerin başka destinasyonlara kaymasına neden olması,5. Bazı tekne ve botların atıklarını denize boşaltmaları nedeniyle sahillerde kısmi kirliliklerin yaşanması,6. Şehirdeki yoğun yapılaşmanın yeşil alan oranını düşürmesi,7. Butik Otel tarzı doğayla içi içe tesislerin az olması nedeniyle betonarme yapıların görüntü kirliliği yaratması,8. Şehirde yazın artan nüfusa paralel olarak, çoğalan araç trafiğine yeterli sayıda otopark arzının olmaması ve cadde kenarlarının bu amaçla kullanılması,9. Alanya'daki yerel kültüre eski değerlerin verilmemesi ve tarihi dokunun özellikle çarpık kentleşme nedeniyle tahrip olması,10. Alanya'daki turizm faaliyetlerinin her geçen gün deniz ve disko aktiviteleri ile sınırlı kalması,11. Doğal alanların kaybolmaya başlaması,12. Orman yangınlarının artması,13. Yakın beldelerin (Belek, Kemer vb.) gelişmiş olması.14. Alanya'ya yönelen turist profilinin düşük olması,15. Tek sektöre, turizme aşırı bağımlılık ve uluslararası konjonktüre müdahale şansının olmaması.16. Atık su arıtma tesisinin yakın bir zamanda yetersiz hale gelecek olması.

Kaynak: Yerel Yönetimler ve STK'larla yapılan yazılı /sözlü mülakatlardan oluşturulmuştur.

*Kurum ve isimler gizli tutulmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Demografik unsurun, araştırmalarda temel bir gösterge olarak kullanılan; çalışmanın içeriğine göre verilerin yorumlanmasına yardımcı olan ve araştırma alanlarına göre farklı derinlik taşıyan bir yapı taşıdığı söylenebilir (Lee, 2001). Bu bağlamda verilerin yorumlanmasında yardımcı olması bakımından anketi yanıtlayanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Yaş	%	N
15-24	33,8	145
25-29	9,3	40
30-34	18,6	80
35-39	13,3	57
40-49	17,7	76
50 ve üstü	7,2	31
Toplam	100	429
Eğitim	%	N
İlköğretim	20,1	89
Lise	51,2	227
Önlisans	7,9	35
Lisans	18,5	82
Yüksek Lisans	2,3	10
Toplam	100	443
Cinsiyet	%	N
Kadın	35,7	158
Erkek	64,3	285
Toplam	100	443
Meslek	%	N
Turizm	24,9	108
Finans	3,7	16
Serbest	4,6	20
Öğrenci	21,9	95
Emekli	3,0	13
Kamu	16,6	72
Diğer	25,3	110
Toplam	100	434

Çizelge 1'in Devamı

İkamet	%	N
0-5 yıl	21,7	96
6-10 yıl	17,4	77
11-15 yıl	21,9	97
16-20 yıl	17,8	79
21 yıl ve üstü	21,2	94
Toplam	100	443
Gelir	%	N
1-499 TL	3,5	12
500-999 TL	23,5	80
1000-1499 TL	27,0	92
1500-1999 TL	17,9	61
2000-2499 TL	15,0	51
2500-2999 TL	5,3	18
3000 ve üstü	7,9	27
Toplam	100	341
Medeni Hal	%	N
Evli	50,2	220
Bekâr	49,8	218
Toplam	100	438
Turizm Sektöründe Yakını Çalışan	%	N
Evet	80,6	358
Hayır	19,4	86
Toplam	100	444
Alanya'ya Bağlılık	%	N
Evet	69,6	305
Hayır	30,4	133
Toplam	100	438

Demografik faktörler incelendiğinde katılımcılar arasında erkeklerin % 64,3 ile yoğunlukta olduğu görülürken evli ve bekâr olanların oranı birbirine yakınlık göstermektedir (**E:** %50,2 ve **B:** %49,8). Yaş durumuna bakıldığında ankete cevap verenlerin yoğunluk olarak %33,8 ile 15-24 aralığında bulunduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi göz önüne alındığında katılımcıların %52,4'ünün lise mezunu olduğu belirlenirken meslek olarak % 25,4 ile en çok diğer kategorisinde yer alan inşaat, emlak, mühendis vb. grubunun oluşturduğu saptanmıştır. Ancak bu oranı **tanımlanmış meslek alanı** olarak % 24,7 ile turizm sektörünün takip ettiğini belirtmek gerekmektedir. Gelir seviyesi olarak yoğunluğun % 27 ile 1000-1499 TL

arasında olduğu görülmektedir. Katılımcılar arasında turizmde çalışan bir yakını olanların sayısı ise %80,6 olarak belirlenmiştir.

4.2. Paydaşların Boyutlara Göre Cevap Dağılımları

Uygulanan ankette, Alanya’da yer alan bütün paydaşların (yerel halk, yerel yönetimler ve paydaşlar) her bir soruya hangi dağılımda cevap verdikleri değerlendirilmiştir.

4.2.1. Çevre Boyutu

Alanyalı paydaşların çevre boyutunda yer alan sorulara verdikleri cevap sıklığı ve yüzdelik dağılımlar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2. Paydaşların Turizm Gelişiminin Gelecek Üzerindeki Çevresel Etkilerini Algılamaları

	1	2	3	4	5	mean
Turizmin çevresel gelişiminde her kesim gelecek nesiller adına sorumludur.	16 %3,7	13 %3	18 %4,1	208 %47,5	183 %41,8	4,2078
Alanya’da turizm kaynaklı binalaşma oranı gelecek nesiller için çevresel bir sorun olacaktır.	13 %2,9	31 %7	22 %5	168 %37,8	208 %46,8	4,1923
Alanya turizminin büyümeye devam etmesi gelecek nesiller için çevresel sorun yaratacaktır.	32 %7,3	84 %19,1	51 %11,6	137 %31,2	135 %30,8	3,5900
Alanya’da tarım arazilerinin turizm nedeniyle azalması gelecek için çevresel bir tehlikedir.	12 %2,8	49 %11,3	40 %9,2	147 %33,8	187 %43	4,0299
Alanya’da orman arazilerinin turizm nedeniyle azalması gelecek için çevresel bir tehlikedir.	13 %3	31 %7,1	33 %7,6	144 %33	215 %49,3	4,1858
Alanya’daki turizm gelişimi gelecek nesillere kirli bir hava sahası bırakacaktır.	27 %6,3	98 %22,7	87 %20,2	107 %24,8	112 %26	3,453
Alanya turizminin daha fazla büyümesi, gelecekte su sıkıntısı yaratacaktır.	34 %7,9	92 %21,5	84 %19,6	103 %24,1	115 %26,9	3,4042
Alanya’da turizm kaynaklı nüfus artışı gelecekte çevresel sorunlara yol açacaktır.	16 %3,6	51 %11,6	48 %10,9	177 %40,2	148 %33,6	3,8864
Toplam	444 %100					3,876

*1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum

Çizelge 2'ye göre, Turizmin çevresel gelişiminde Alanyalı paydaşların gelecek nesiller adına sorumluluk algıları ölçülmüş ve %47,5'lik kesim *katılıyorum*; %41,8'lik kesim *kesinlikle katılıyorum* cevabı vermiştir. Soruya *kesinlikle katılmıyorum* cevabı verenlerin oranı ise sadece % 3,7'dir. 4,2 ortalama (mean) ile paydaşların kendilerini turizmin çevresel gelişiminde gelecek nesiller adına sorumlu hissettikleri söylenebilir.

Turizm kaynaklı binalaşma oranında görülen artışın gelecek nesil için bir sorun olacağı noktasında %37,8'lik bir kesim *katılıyorum* derken %46,8 oranında *kesinlikle katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Buna göre paydaşların (mean=4,1) bölgede önemli oranda binalaşma sorununun olduğunu ve bunun gelecek yönlü bir çevresel tehlike doğuracağını düşündüğü söylenebilir.

Alanya turizminin büyümeye devam etmesinin gelecek nesiller için bir sorun teşkil etmeyeceği yönünde her ne kadar %19,1'lik kesim *katılmıyorum* ve %7,3'lük kesim *kesinlikle katılmıyorum* yanıtı verse de %31,2 ve %30,8 oranlarda sırasıyla; *katılıyorum* ve *kesinlikle katılmıyorum* yanıtı alınmıştır. Alanyalı paydaşların turizmin büyüme noktasında gelecek için çevresel bir sorun oluşturacağı noktasında ise ortalama değer (mean) 3,5 olarak belirlenmiştir.

Paydaşların, Alanya'da tarım arazilerinin turizm nedeniyle azalmasının çevre noktasında gelecek için bir sorun teşkil edip etmeyeceği ile ilgili %33,8 oranında *katılıyorum*; %43 oranında ise *kesinlikle katılıyorum* yanıtıyla (mean=4) tarım arazilerinde görülen azalmaların gelecek yönlü çevresel bir tehlike taşıdığını düşündüğü söylenebilir.

Paydaşların, Alanya'da orman arazilerinin turizm nedeniyle azalmasının çevre noktasında gelecek için bir sorun teşkil edip etmeyeceği ile ilgili %33 oranında *katılıyorum*; %49,3 oranında ise *kesinlikle katılıyorum* yanıtıyla (mean=4,1) orman arazilerinde görülen azalmaların gelecek yönlü çevresel bir tehlike taşıdığını düşündüğü görülmektedir. .

Paydaşlar "Alanya'daki turizm gelişimi gelecek nesillere kirli bir hava sahası bırakacaktır" önermesine %24,8 oranda *katılıyorum*; % 26 oranda *kesinlikle*

katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Yanı sıra, % 22,7'lık bir kesim katılmıyorum şeklinde cevaplarırken % 20,2'lik oranda kararsızım sonucu çıkmıştır (mean=3,4).

Paydaşlar “Alanya turizminin daha fazla büyümesi, gelecekte su sıkıntısı yaratacaktır” önermesine % 24,1 oranda *katılıyorum*; % 26,9 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Ayrıca, 21,5'lik bir kesim katılmıyorum şeklinde cevaplarırken % 10,9'luk oranda kararsızım sonucu çıkmıştır (mean=3,4).

Turizm kaynaklı nüfus artışının gelecek nesil için bir sorun olacağı noktasında % 40,2'lik bir kesim *katılıyorum* derken % 33,6 oranında *kesinlikle katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Buna göre paydaşların (mean=3,8) bölgedeki nüfus artışının gelecek yönlü çevresel bir sorun oluşturacağını düşündüğü söylenebilir.

4.2.2. Sosyal Boyutu

Alanyalı paydaşların sosyal boyutunda yer alan sorulara verdikleri cevap sıklığı ve yüzdelik dağılımlar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3. Paydaşların Turizm Gelişiminin Sosyal Olarak Gelecek Üzerindeki Etkilerini Algılamaları

	1	2	3	4	5	mean
Alanya'da turizm yoğunluğuna bağlı suç oranları artacaktır.	12 %2,7	28 %6,4	38 %8,6	153 %34,8	209 %47,5	4,1795
Turist sayısının artması yöre insanının manevi değerlerini olumsuz etkileyecektir.	38 %8,6	58 %13,2	31 %7	127 %28,9	186 %42,3	3,8295
Alanya'da turizm gelişimi yaşam kalitesini artıracaktır.	9 %2,1	29 %6,6	42 %9,6	193 %44,1	165 %37,7	4,0868
Alanya'da yaşam, turizmden dolayı daha pahalı olacaktır.	6 %1,4	21 %4,8	38 %8,6	159 %36,1	216 %49,1	4,2682
Toplam	444 %100					4,089

*1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum

Çizelge 3'e göre, Paydaşların, Alanya'da turizm yoğunluğuna bağlı suç oranlarının artacağı yönünde yapılan önermeye %34,8 oranda *katılıyorum*; %47,5 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtını verdikleri görülmektedir. Ortalamanın (mean)

4,1 olduğu göz önüne alındığında genel çizgide paydaşların turizm yoğunluğuna bağlı suç oranlarının artacağı yönünde bir düşünce taşıdığı söylenebilir.

Paydaşların turist sayısındaki artışın yöre insanının manevi değerlerini olumsuz etkileyeceği ile ilgili %28,9 oranında *katılıyorum*; %42,3 oranında ise *kesinlikle katılıyorum* yanıtıyla (mean=3,8) turizm kaynaklı manevi bir erozyonun yaşanacağını düşündüğü söylenebilir.

Paydaşlar “Alanya’da turizm gelişimi yaşam kalitesini artıracaktır” önermesine %44,1 oranda *katılıyorum*; %37,7 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Buna göre paydaşların (mean=4) turizm gelişiminin yaşam kalitesini artıracığı yönünde bir düşünceye sahip olduğu düşünülebilir.

Paydaşlar “Alanya’da yaşam, turizmden dolayı daha pahalı olacaktır” önermesine %36,1 oranda *katılıyorum*; %49,1 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Buna göre paydaşların (mean=4,2) turizm gelişiminin yaşamı gelecekte daha pahalı kılacağını düşündüğü söylenebilir.

4.2.3. Ekonomik Boyutu

Alanyalı paydaşların ekonomik boyutunda yer alan sorulara verdikleri cevap sıklığı ve yüzdelik dağılımlar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4. Paydaşların Turizm Gelişiminin Ekonomik Olarak Gelecek Yönlü Algılamaları

	1	2	3	4	5	mean
Alanya’daki turizm gelişimi gelecek nesiller için yeni iş imkânları yaratacaktır.	4 %0,9	20 %4,5	26 %5,9	195 %44,2	196 %44,4	4,2676
Turizm gelişiminde yerli sermaye kullanılması Alanya ekonomisine katkı sağlayacaktır.	1 %0,2	19 %4,3	46 %10,4	200 %45,4	175 %39,7	4,1995
Turizmin Alanya ekonomisine katkısı gelecekte artacaktır.	2 %0,5	18 %4,1	53 %12	204 %46,2	165 %37,3	4,1584
Alanya ekonomisinin büyümesi için en çok turizme ihtiyaç vardır.	8 %1,8	64 %14,7	48 %11	169 %38,9	146 %33,6	3,8759
Toplam			444 %100			4,129

*1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum

Çizelge 4'e göre, paydaşların, turizmin gelecek nesiller için yeni iş imkânları sunacağı noktasında %44,2 oranda *katılıyorum*; %44,4 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtını verdikleri görülmektedir. Ortalamanın (mean) 4,2 olduğu göz önüne alındığında genel çizgide paydaşların turizmin gelecek nesil için yeni iş imkânları sunacağı yönünde bir düşünce taşıdığı söylenebilir.

“Turizm gelişiminde yerli sermaye kullanılmasının Alanya ekonomisine katkı sağlayacağı” noktasında %45,4'lük bir kesim *katılıyorum* derken %39,7 oranında *kesinlikle katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Buna göre paydaşların (mean=4,1) yerli sermaye kullanılmasının gelecekte ekonomiye katkı sağlayacağını düşündüğü söylenebilir.

“Turizmin Alanya ekonomisine katkısının gelecekte artacağına” dair %46,2 oranında katılıyorum; %37,3 oranında *kesinlikle katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Buna göre paydaşlar için turizmin Alanya ekonomisi içindeki rolünün gelecekte artacağı yönünde fikir sahibi olduğu düşünülebilir (mean=4,1).

“Alanya ekonomisinin büyümesi için en çok turizme ihtiyaç duyulduğu” noktasında %38,9 oranında *katılıyorum*; %33,6 oranında *kesinlikle katılıyorum* sonucu alınmıştır. %14,7 oranında *katılmıyorum* yanıtı alınan önermede ortalama değer (mean) 3,8 çıkarken paydaşların ekonominin büyümesinde en çok turizmin rolü olduğunu düşündüğü söylenebilir.

4.2.4. Uzun Dönemli Planlama Boyutu

Çizelge 5'de paydaşlar, Alanya'nın gelecek için kapsamlı bir gelişme planına ihtiyacı olduğu noktasında %37,9 oranla *katılıyorum*; %52,5 oranla *kesinlikle katılıyorum* yanıtı vermiştir. 4,3 mean değeriyle genel sonuç kapsamlı bir gelişme planına ihtiyaç duyulduğu yönündedir.

“Alanya'daki turizm liderleri gelecek yönlü bir stratejiye sahip olmalıdır” önermesine %42,5 *katılıyorum*; %53,2 *kesinlikle katılıyorum* yanıtı verilerek (mean=4,4) turizm otoritelerinin gelecek odaklı bir stratejiye sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir.

Paydaşlar, Alanya yönetiminin yapacağı planlamaların bölge için ekonomik (mean=4,4); çevresel (mean=4,4) ve sosyal (mean=4,5) faydalar sağlaması gerektiğini düşünürken her boyutun aynı oranda değerlendirildiği yorumlanabilir.

Alanyalı paydaşların Uzun Dönemli Planlama boyutunda yer alan sorulara verdikleri cevap sıklığı ve yüzdelik dağılımlar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 5. Paydaşların Turizm Gelişiminin Uzun Dönemli Planlama Olarak Algılamaları

	1	2	3	4	5	mean
Alanya'nın gelecek için kapsamlı bir gelişme planına ihtiyacı vardır.	4 %0,9	9 %2,1	29 %6,6	166 %37,9	230 %52,5	4,3904
Alanya'daki turizm liderleri gelecek yönlü bir stratejiye sahip olmalıdır.	3 %0,7	6 %1,4	10 %2,3	186 %42,5	233 %53,2	4,4612
Alanya yönetiminin yapacağı planlamalar bölge için ekonomik fayda sağlamalıdır.	3 %0,7	5 %1,1	22 %5	189 %43	221 %50,2	4,4091
Alanya yönetiminin yapacağı planlamalar bölge için çevresel fayda sağlamalıdır.	3 %0,7	5 %1,2	17 %3,9	163 %37,6	246 %56,7	4,4839
Alanya yönetiminin yapacağı planlamalar bölge için sosyal fayda sağlamalıdır.	2 %0,5	3 %0,7	15 %3,4	169 %38,6	249 %56,8	4,5068
Toplam	444 %100					4,469

*1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum

4.2.5. Genel Etki Boyutu

Alanyalı paydaşların Genel Etki boyutunda yer alan sorulara verdikleri cevap sıklığı ve yüzdelik dağılımlar çizelge 6'da yer almaktadır.

Çizelge 6. Paydaşların Turizm Gelişiminin Genel Etkiler Açısından Algılamaları

	1	2	3	4	5	mean
Alanya <u>halkının</u> turizmden sağlayacağı fayda maliyetinden fazla olacaktır.	5 %1,2	50 %11,7	85 %19,9	150 %35	138 %32,2	3,8551
Alanya <u>bölgesinin</u> turizmden sağlayacağı fayda maliyetinden fazla olacaktır.	4 %0,9	48 %11,1	81 %18,8	171 %39,6	128 %29,6	3,859
Alanya turizmi, kontrol edilemeyecek kadar hızlı gelişecektir.	10 %2,3	89 %20,4	100 %22,9	129 %29,5	109 %24,9	3.5446
Alanya yönetiminin bölge turizminin geleceği adına doğru kararlar alacağına inanıyorum.	9 %2,1	78 %17,8	100 %22,9	140 %32	110 %25,2	3.6041
Toplam	444 %100					3,713

*1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum

Çizelge 6'da paydaşlar, Alanya halkının turizmden sağlayacağı faydanın maliyetinden fazla olacağını (mean=3,8) düşünmektedirler. Aynı oran Alanya bölgesinin turizmden sağlayacağı faydanın maliyetinden fazla olacağı noktasında da söz konusu olup (mean=3,8) hem yerel halk hem de bölgesel temelde turizmden elde edilen faydaların katlanılan maliyetten fazla olacağı düşüncesinin ağırlık kazandığı söylenebilir.

4.2.6. Paydaşların Turizme Katılım Boyutu

Alanyalı paydaşların turizme katılım boyutunda yer alan sorulara verdikleri cevap sıklığı ve yüzdeler dağılımlar çizelge 7'de yer almaktadır.

Çizelge 7. Paydaşların Turizme Katılımı Açısından Gelecek Yönlü Algılamaları

	1	2	3	4	5	mean
Alanya yönetimi turizmin geleceği ile ilgili planlama yaparken halka danışmalıdır.	3 %0,7	4 %0,9	16 %3,6	187 %42,3	232 %52,5	4,4502
Turizmin gelişimi konusunda her kesim gelecek nesiller adına sorumludur.	3 %0,7	7 %1,6	19 %4,3	191 %43	224 %50,5	4,4099
Alanya’da sürekli refah için her kesim turizme destek olmalıdır.	1 %0,2	3 %0,7	14 %3,2	199 %44,8	227 %51,1	4,4595
Toplam	444 %100					4,441

*1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum

Çizelge 7’de paydaşlar, Alanya yönetiminin turizmin geleceği ile ilgili planlama yaparken halka danışmalıdır önermesine %42,3 oranla *katılıyorum*; %52,5 oranla *kesinlikle katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. 4,4 mean ortalama ile yönetimin planlama sürecinde halka danışması gerektiği yönünde düşünüldüğü söylenebilir.

“Turizmin gelişimi konusunda her kesim gelecek nesiller adına sorumludur” önermesine %43 oranda *katılıyorum*; %50,5 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Buna göre 4,4 mean ortalama ile paydaşların turizm gelişimi noktasında gelecek nesil adına sorumlu hissettikleri düşünülebilir.

Alanya’da sürekli refah için her kesim turizme destek olmalıdır noktasında %44,8 oranda *katılıyorum*; %51 oranda *kesinlikle katılıyorum* yanıtı alınmıştır. Buna göre 4,4 mean ortalama ile paydaşların sürekli refah için toplumda yer alan her kesimin turizme destek olmalısı gerektiği fikri desteklenmektedir.

4.3. Paydaşlar Arasında Boyutların Algılanma Farklılıkları

Bir destinasyonda turistik gelişmelerin paydaş gruplar arasında nasıl bir algılanma yönünün olduğunun ortaya koyulması önem taşımakla birlikte bu konuda literatürde sınırlı sayıda araştırma yer almaktadır (Byrd vd, 2009). Bu bağlamda Alanya’da araştırma kapsamına dahil edilmiş paydaş gruplar (yerel halk, STK ve

yerel yönetimler) arasında değişkenlerin boyutlara göre algılanma şekli ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

4.3.1. Paydaşlar Arasında Çevresel Boyutun Algılanma Farklılıkları

Alanyalı paydaşların çevre boyutunda yer alan değişkenleri algılama farklılıkları aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 8’de görüldüğü gibi paydaşlar arasında Çev2 (p=,000) ve Çev4 (p=,007) soruların algılanma düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre Alanya’da STK’larca binalaşma sorununu diğer paydaş gruplara göre gelecek yönlü güçlü bir tehdit unsuru olarak algılanmazken tarım arazilerinde görülen azalmaların oluşturduğu sorun önem derecesi olarak diğer değişkenlerin arkasından gelmektedir.

Çizelge 8. Çevresel Boyutun Algılanma Farklılıkları

Değişkenler	Paydaşlar	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Çev1	Yerel Yönetim	49	4,367	,88256	1,305	,272
	STK	10	3,900	1,19722		
	Yerel Halk	379	4,195	,92803		
Çev2	Yerel Yönetim	50	4,220	1,01599	13,285	,000*
	STK	10	2,600	1,57762		
	Yerel Halk	382	4,230	,96627		
Çev3	Yerel Yönetim	49	3,734	1,39606	,568	,567
	STK	10	3,300	1,70294		
	Yerel Halk	380	3,578	1,27347		
Çev4	Yerel Yönetim	50	4,200	1,17803	5,024	,007*
	STK	10	3,000	1,56347		
	Yerel Halk	375	4,034	1,07045		
Çev5	Yerel Yönetim	50	4,220	1,20017	2,932	,054
	STK	10	3,400	1,34990		
	Yerel Halk	376	4,202	1,00749		
Çev6	Yerel Yönetim	50	3,240	1,33340	,912	,403
	STK	10	3,100	1,44914		
	Yerel Halk	371	3,447	1,24957		
Çev7	Yerel Yönetim	50	3,380	1,42700	,122	,885
	STK	10	3,600	1,57762		
	Yerel Halk	368	3,402	1,27700		
Çev8	Yerel Yönetim	49	3,959	1,22405	1,073	,343
	STK	10	3,400	1,50555		
	Yerel Halk	381	3,889	1,08017		

4.3.2. Paydaşlar Arasında Sosyal Boyutun Algılanma Farklılıkları

Alanyalı paydaşların sosyal boyutunda yer alan değişkenleri algılama farklılıkları aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 9. Sosyal Boyutun Algılanma Farklılıkları

Değişkenler	Paydaşlar	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Sos9	Yerel Yönetim	50	3,760	1,40785	8,552	,000
	STK	10	3,400	1,50555		
	Yerel Halk	380	4,255	,91634		
Sos10	Yerel Yönetim	50	3,520	1,43200	1,927	,147
	STK	10	3,500	1,43372		
	Yerel Halk	380	3,878	1,31204		
Sos11	Yerel Yönetim	50	3,420	1,34149	15,956	,000
	STK	10	3,700	1,49443		
	Yerel Halk	378	4,185	,83846		
Sos12	Yerel Yönetim	50	4,180	1,10083	3,185	,042
	STK	10	3,600	1,42984		
	Yerel Halk	380	4,297	,85552		

Çizelge 9'da görüldüğü gibi paydaşlar arasında Sos9 ($p=,000$) ve Sos11 ($p=,000$) soruların algılanma düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre Alanya'da STK'larca turizme bağlı suç oranlarının neden olduğu sorunlar diğer paydaş gruplara göre daha az önem taşırken yerel halk ev STK'ların turizmin yaşam kalitesini artıracığı yönündeki inançları yerel yönetimler göre daha güçlü çıkmıştır.

4.3.3. Paydaşlar Arasında Ekonomik Boyutun Algılanma Farklılıkları

Alanyalı paydaşların ekonomi boyutunda yer alan değişkenleri algılama farklılıkları aşağıda yer almaktadır

Çizelge 10. Ekonomik Boyutun Algılanma Farklılıkları

Değişkenler	Paydaşlar	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Eko13	Yerel Yönetim	50	3,960	1,12413	3,881	,021
	STK	10	4,300	,94868		
	Yerel Halk	381	4,307	,77980		
Eko14	Yerel Yönetim	50	3,960	,96806	2,492	,084
	STK	10	4,200	,91894		
	Yerel Halk	381	4,310	,78081		
Eko15	Yerel Yönetim	50	39600	1,00934	2,274	,104
	STK	10	3,900	1,37032		
	Yerel Halk	382	4,191	,77197		
Eko16	Yerel Yönetim	50	3,320	1,30055	7,858	,000*
	STK	10	3,700	1,56702		
	Yerel Halk	375	3,954	1,02408		

Çizelge 10’da görüldüğü gibi paydaşlar arasında Eko16 ($p=,000$) sorusunun algılanma düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre Alanya turizminin büyümesi için en çok turizme ihtiyaç olduğu yönündeki görüşe en çok yerli halk katılırken STK ve yerel yönetimlerin ekonomin turizme bağımlılığı noktasında farklı düşündükleri söylenebilir.

4.3.4. Paydaşlar Arasında Uzun Dönemli Planlama Boyutunun Algılanma Farklılıkları

Alanyalı paydaşların uzun dönemli planlama boyutunda yer alan değişkenleri algılama farklılıkları aşağıda yer almaktadır. Çizelge 11’e göre paydaşlar arasında uzun dönemli planlama boyutunun algılanma noktasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna göre Alanya’da yer alan tüm paydaşlar bölgenin geleceği ve gelecek nesiller için uzun dönemli bir stratejiye sahip olması yönünde bir düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Çizelge 11. Uzun Dönemli Planlama Boyutunun Algılanma Farklılıkları

Değişkenler	Paydaşlar	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Uzundön17	Yerel Yönetim	50	4,400	1,01015	,307	,736
	STK	10	4,200	1,22927		
	Yerel Halk	378	4,394	,72884		
Uzundön18	Yerel Yönetim	50	4,220	1,05540	4,040	,018
	STK	10	4,300	1,25167		
	Yerel Halk	378	4,497	,58382		
Uzundön19	Yerel Yönetim	50	4,220	1,03589	2,633	,073
	STK	10	4,200	1,22927		
	Yerel Halk	380	4,439	,62407		
Uzundön20	Yerel Yönetim	50	4,220	1,03589	4,674	,010
	STK	10	4,300	1,25167		
	Yerel Halk	374	4,524	,60667		
Uzundön21	Yerel Yönetim	50	4,340	,89466	2,554	,079
	STK	10	4,300	1,25167		

4.3.5. Paydaşlar Arasında Genel Etki Boyutunun Algılanma Farklılıkları

Alanyalı paydaşların genel etki boyutunda yer alan değişkenleri algılama farklılıkları aşağıda yer almaktadır. Çizelge 12'ye göre paydaşlar arasında genel boyutunun algılanma noktasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 12. Genel Etki Boyutunun Algılanma Farklılıkları

Değişkenler	Paydaşlar	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Gentki22	Yerel Yönetim	50	3,880	1,11831	,110	,896
	STK	9	4,000	1,22474		
	Yerel Halk	369	3,848	1,02350		
Gentki23	Yerel Yönetim	50	3,820	1,1551	,482	,618
	STK	9	3,556	1,5092		
	Yerel Halk	373	3,871	,9614		
Gentki24	Yerel Yönetim	50	3,380	1,17612	,607	,545
	STK	10	3,500	1,35401		
	Yerel Halk	377	3,567	1,12813		
Gentki25	Yerel Yönetim	50	3,860	1,12504	2,453	,087
	STK	10	3,100	1,19722		
	Yerel Halk	377	3,583	1,09838		

4.3.6. Paydaşların Katılım Boyutunun Algılanma Farklılıkları

Alanyalı paydaşların katılımı boyutunda yer alan değişkenleri algılama farklılıkları aşağıda yer almaktadır. Çizelge 13'e göre paydaşlar arasında katılım boyutunun algılanma noktasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 13. Paydaşların Katılımı Boyutunun Algılanma Farklılıkları

Değişkenler	Paydaşlar	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Paydaş26	Yerel Yönetim	48	4,4375	,64926	,267	,765
	STK	10	4,3000	,82327		
	Yerel Halk	384	4,4557	,67644		
Paydaş27	Yerel Yönetim	50	4,5800	,70247	2,624	,074
	STK	10	4,7000	,48305		
	Yerel Halk	384	4,3802	,71260		
Paydaş28	Yerel Yönetim	50	4,2200	,81541	4,821	,008
	STK	10	4,3000	,67495		
	Yerel Halk	384	4,4948	,57808		

4.4. Paydaşların Demografik Değişkenlere Göre Boyutları Algılama Farklılıkları

Paydaşların demografik değişkenlere göre turizm gelişiminin boyutlarını algılama farklılıkları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Buna göre her bir demografik faktöre göre algılama şekli aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

4.4.1. Cinsiyete Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları

Çizelge 14 incelendiğinde önermelere kadınların erkeklere göre ağırlıklı olarak daha yüksek düzeyde katıldığı görülmektedir. Bu bağlamda özellikle çevresel kaygı açısından kadınların daha hassas bir yaklaşım sergilediği söylenebilir.

Çizelge 14. Cinsiyete Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları*

Değişkenler	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Çev2	Kadın	156	4,480	,76598	20,592	,000
	Erkek	285	4,031	1,09852		
Çev4	Kadın	154	4,266	1,02926	11,374	,001
	Erkek	280	3,896	1,12641		
Çev5	Kadın	154	4,409	,85263	11,349	,001
	Erkek	281	4,060	1,11799		
Çev6	Kadın	153	3,647	1,16116	8,203	,004
	Erkek	277	3,285	1,30282		
Çev7	Kadın	153	3,705	1,13487	13,319	,000
	Erkek	274	3,233	1,35745		
Çev8	Kadın	155	4,025	,98659	3,966	,047
	Erkek	284	3,806	1,16235		
Eko16	Kadın	152	3,671	1,08436	8,363	,004
	Erkek	282	3,985	1,08030		
Uzundön20	Kadın	154	4,616	,56242	9,103	,003
	Erkek	279	4,408	,74770		
Uzundön21	Kadın	155	4,638	,53311	10,257	,001
	Erkek	283	4,434	,68815		
Gentki22	Kadın	149	3,597	,95096	14,299	,000
	Erkek	278	3,989	1,05613		
Gentki23	Kadın	149	3,718	,9521	4,540	,034
	Erkek	282	3,933	1,0154		

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

4.4.2. Gelir Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları

Çizelge 15 incelendiğinde ölçek sorularına verilen cevapların gelir aralıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Buna göre; “Alanya’da yaşamın turizmden dolayı daha pahalı olacağı” önermesine (**Sos12**) katılım derecesi en yüksek grubu en düşük gelir aralığına sahip (0-499 TL) kişiler oluşturmaktadır (mean=4,8). “Alanya’da turizm gelişimi yaşam kalitesini artıracaktır” önermesine (**Sos11**) en düşük katılım ortalamasının yine en düşük gelir aralığına sahip (0-499 TL) gruba ait olduğu görülmektedir (mean=3,75).

Çizelge 15. Gelir Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları*

Değişkenler	Gelir (TL)	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Çev4	0-499	12	3,8333	1,19342	2,676	,015
	500-999	76	4,1184	1,01937		
	1000-1499	92	3,8587	1,09526		
	1500-1999	59	3,9661	1,17394		
	2000-2499	51	4,1961	,84899		
	2500-2999	17	3,1176	1,36393		
	3000 ve Üstü	27	3,7037	1,38160		
	Total	334	3,9371	1,11995		
Çev8	0-499	12	3,5833	1,24011	3,573	,002
	500-999	77	3,5844	1,05569		
	1000-1499	92	3,6630	1,09220		
	1500-1999	61	4,2295	1,07072		
	2000-2499	50	3,9800	1,02000		
	2500-2999	18	3,7778	1,35280		
	3000 ve Üstü	27	4,3333	1,10940		
	Total	337	3,8516	1,11614		
Sos11	0-499	12	3,7500	,75378	2,614	,017
	500-999	78	4,0897	,96948		
	1000-1499	92	4,1957	,82860		
	1500-1999	61	3,7869	1,17068		
	2000-2499	51	4,3137	,76132		
	2500-2999	16	3,6250	1,02470		
	3000 ve Üstü	27	4,0741	,91676		
	Total	337	4,0623	,95071		
Sos12	0-499	10	4,8000	,42164	3,568	,002
	500-999	80	4,0250	,98051		
	1000-1499	92	4,3804	,83656		
	1500-1999	61	4,1475	1,04620		
	2000-2499	51	4,5294	,67388		
	2500-2999	18	3,7778	1,16597		
	3000 ve Üstü	27	4,2593	,76423		
	Total	339	4,2478	,91856		
Uzundön17	0-499	12	4,0000	,73855	2,957	,008
	500-999	80	4,2625	,74194		
	1000-1499	92	4,3587	,79257		
	1500-1999	61	4,4590	,84801		
	2000-2499	51	4,6078	,56845		
	2500-2999	18	3,8889	1,07861		
	3000 ve Üstü	27	4,4815	,64273		
	Total	341	4,3636	,78010		
Gentki25	0-499	12	3,5000	,79772	2,324	,033
	500-999	78	3,5769	1,11098		
	1000-1499	89	3,7303	1,06349		
	1500-1999	60	3,9167	1,16868		
	2000-2499	51	3,6667	1,12546		
	2500-2999	18	3,5556	1,14903		
	3000 ve Üstü	27	3,0000	1,14354		
	Total	335	3,6418	1,12006		

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

4.4.3. Mezuniyet Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları

Çizelge 16 incelendiğinde genel itibarıyla sahip olunan eğitim derecesinin artışı ile önermelere katılım ortalamalarının (mean) gittikçe arttığı görülmektedir. Özellikle Yüksek Lisans mezunu kişiler en yüksek ortalamaya (mean) sahip gurubu oluşturmaktadır.

Çizelge 16. Mezuniyet Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları*

Değişkenler	Öğrenim	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Çev2	İlköğretim	89	3,831	1,34195	4,885	,001
	Lise	226	4,331	,85404		
	Ön Lisans	35	4,314	,75815		
	Lisans	82	4,085	1,05645		
	Yüksek Lisans	9	4,666	,50000		
Çev6	İlköğretim	89	3,303	1,31775	5,522	,000
	Lise	217	3,649	1,22358		
	Ön Lisans	35	3,314	1,25491		
	Lisans	80	2,912	1,17132		
	Yüksek Lisans	9	3,555	1,23603		
Çev7	İlköğretim	87	3,264	1,37638	3,524	,008
	Lise	216	3,592	1,26885		
	Ön Lisans	34	3,352	1,06976		
	Lisans	80	3,012	1,35473		
	Yüksek Lisans	10	3,800	,78881		
Sos9	İlköğretim	87	4,206	1,04701	2,415	,048
	Lise	225	4,213	,96307		
	Ön Lisans	35	3,742	1,12047		
	Lisans	82	4,207	1,06270		
	Yüksek Lisans	10	4,700	,48305		
Eko13	İlköğretim	89	4,000	1,09752	3,361	,010
	Lise	224	4,299	,74857		
	Ön Lisans	35	4,457	,65722		
	Lisans	82	4,365	,72881		
	Yüksek Lisans	10	4,500	,97183		
Eko14	İlköğretim	89	4,067	,96292	2,457	,045
	Lise	224	4,223	,75418		
	Ön Lisans	35	4,085	,70174		
	Lisans	82	4,280	,78997		
	Yüksek Lisans	10	4,800	,42164		
Eko15	İlköğretim	89	4,00	,90453	2,786	,026
	Lise	225	4,200	,75593		
	Ön Lisans	35	4,057	,63906		
	Lisans	82	4,207	,92613		
	Yüksek Lisans	10	4,800	,42164		

Çizelge 16.'nın Devamı

Eko16	İlköğretim	87	3,839	1,11932	2,748	,028
	Lise	223	4,022	1,01982		
	Ön Lisans	35	3,542	,91853		
	Lisans	80	3,650	1,24372		
	Yüksek Lisans	9	3,888	1,26930		
Uzundön18	İlköğretim	85	4,317	,81958	3,064	,017
	Lise	225	4,520	,59821		
	Ön Lisans	35	4,285	,62174		
	Lisans	82	4,463	,74029		
	Yüksek Lisans	10	4,900	,31623		
Uzundön20	İlköğretim	89	4,325	,88901	3,766	,005
	Lise	220	4,586	,57877		
	Ön Lisans	34	4,411	,65679		
	Lisans	81	4,382	,71708		
	Yüksek Lisans	9	4,888	,33333		
Paydaş28	İlköğretim	89	4,382	,68267	3,816	,005
	Lise	227	4,550	,57287		
	Ön Lisans	35	4,428	,60807		
	Lisans	82	4,280	,63391		
	Yüksek Lisans	10	4,700	,48305		

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

4.4.4. Meslek Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları

Çizelge 17 incelendiğinde bazı önermelerde meslek durumu ile katılım ortalamaları (mean) arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Buna göre Alanya yönetiminin yapacağı planlamaların bölge için ekonomik fayda sağlaması konusunda (Uzundön19) en yüksek ortalamanın (mean=4,8) finans sektöründe çalışan kesime ait olduğu görülmektedir. Diğer yandan turizmin yerli halka sağlayacağı faydaların katlanılan maliyetten yüksek olacağı konusunda (Gentki22) en çok turizm sektöründe çalışanlar hemfikir olurken (mean=4,2) diğer mesleklere sahip kişilerde genel itibariyle böyle bir düşüncenin hakim olmadığı görülmektedir. Bu soru paralelinde turizmin bölgeye sağlayacağı faydaların

katlanılan maliyetten yüksek olacağı konusunda da (Gentki23) benzer yönde bir tablo oluşmaktadır (mean=3,6).

Alanya yönetiminin turizmin geleceği adına doğru kararlar alacağı yönünde en yüksek katılım ortalamasının ise (mean=3,8) kamu sektöründe çalışan kesime ait olduğu görülmektedir.

Çizelge 17. Meslek Durumuna Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları*

Değişkenler	Meslek	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Uzundön19	Turizm	106	4,4528	,66379	4,135	,000
	Finans	16	4,8750	,34157		
	Serbest	20	4,1500	,93330		
	Öğrenci	95	4,3789	,63880		
	Emekli	13	4,3846	,50637		
	Kamu	70	4,1571	1,00196		
	Diğer	110	4,5545	,49929		
Gentki22	Turizm	104	4,2308	,92674	4,421	,000
	Finans	14	3,6429	1,27745		
	Serbest	19	3,3684	1,38285		
	Öğrenci	88	3,7045	1,01889		
	Emekli	13	3,2308	1,09193		
	Kamu	71	3,8732	1,05464		
	Diğer	109	3,7982	,94064		
Gentki23	Turizm	105	4,114	,8584	3,609	,002
	Finans	15	3,867	1,1255		
	Serbest	19	3,579	1,2612		
	Öğrenci	89	3,787	1,0166		
	Emekli	13	2,923	,7596		
	Kamu	72	3,778	1,0906		
	Diğer	109	3,890	,9264		
Gentki25	Turizm	107	3,8692	1,03781	3,441	,002
	Finans	16	3,1875	,98107		
	Serbest	20	3,4000	1,23117		
	Öğrenci	94	3,5213	1,06487		
	Emekli	13	3,1538	,68874		
	Kamu	71	3,8732	1,18237		
	Diğer	106	3,3868	1,12606		

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

4.4.5. Turizmde Çalışan Bir Yakını Olanların Boyutları Algılama Farklılıkları

Çizelge 18 incelendiğinde turizmde çalışan bir yakını olanların turizmin yaşam kalitesini artıracacağı (Sos11/mean=4,1); turizmin kontrol edilemeyecek kadar hızlı gelişeceği (Gentki24/ mean=3,6); turizm planlamalarında halka danışılması gerektiği (Paydaş26/mean=4,2) ve sürekli refah için turizme destek olunması

gerektiği (Paydaş28) noktasında en yüksek ortalamaya (mean=4,5) sahip grubu oluşturduğu görülmektedir.

Çizelge 18. Turizmde Çalışan Bir Yakını Olanların Boyutları Algılama Farklılıkları*

Değişkenler	Turizmde Bir Yakını Olan	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Sos11	Evet	352	4,1420	,93202	6,045	,014
	Hayır	86	3,8605	1,03085		
Gentki24	Evet	352	3,6051	1,12737	5,165	,024
	Hayır	85	3,2941	1,15288		
Paydaş26	Evet	356	4,4972	,65218	8,997	,003
	Hayır	86	4,2558	,73862		
Paydaş28	Evet	358	4,5084	,58332	11,933	,001
	Hayır	86	4,2558	,70604		

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

4.4.6. Yaş Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları

Çizelge 19 incelendiğinde bazı önermelere verilen cevapların yaş aralığına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. En düşük yaş aralığına sahip (15-24) grubu oluşturan kişiler yaşamın, turizmden dolayı daha pahalı olacağı yönde en yüksek ortalamaya (mean=4,482) sahip görünmektedir.

Çevresel ve sosyal konularda yine genç nüfus olarak tabir edilen 25-29 yaş aralığındaki kişilerin verdikleri cevapların önermeye katılım ortalamasıyla (mean) doğrusal bir ilişki taşıdığı görülmektedir.

Çizelge 19. Yaş Aralığına Göre Boyutların Algılanma Farklılıkları*

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	s.s.	f	P
Çev4	15-24	143	4,202	1,00393	2,970	,012
	25-29	40	4,250	,95407		
	30-34	78	3,653	1,21492		
	35-39	54	4,000	1,22859		
	40-49	74	4,121	1,09735		
	50 ve Üstü	31	3,967	1,13970		
Sos10	15-24	143	3,5175	1,53299	4,006	,001
	25-29	40	3,4250	1,53402		
	30-34	80	4,1375	,96448		
	35-39	57	3,9474	1,17140		
	40-49	76	4,0132	1,23821		
	50 ve Üstü	29	4,1724	1,13606		
Sos12	15-24	143	4,482	,74921	4,185	,001
	25-29	40	4,450	,78283		
	30-34	80	4,162	,94726		
	35-39	57	3,947	1,04234		
	40-49	76	4,171	1,03779		
	50 ve Üstü	29	4,034	,90565		
Paydaş26	15-24	145	4,600	,60553	2,610	,024
	25-29	40	4,400	,81019		
	30-34	80	4,362	,67961		
	35-39	56	4,250	,74468		
	40-49	75	4,466	,82746		
	50 ve Üstü	31	4,516	,50800		
Paydaş27	15-24	145	4,427	,73357	2,290	,045
	25-29	40	4,525	,50574		
	30-34	80	4,275	,81092		
	35-39	57	4,456	,68322		
	40-49	75	4,586	,75504		
	50 ve Üstü	31	4,193	,54279		
Paydaş28	15-24	145	4,606	,59274	3,044	,010
	25-29	40	4,450	,81492		
	30-34	80	4,350	,59746		
	35-39	57	4,280	,79629		
	40-49	75	4,320	,84085		
	50 ve Üstü	31	4,451	,50588		

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

4.5. Paydaşların Demografik Faktörlerle Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki

Paydaşların sahip oldukları demografik faktörlerle ölçekte verilen önermeleri algılamaları arasındaki doğrusal ya da negatif ilişki yönü **korelasyon analizi** ile yorumlanmaya çalışılmıştır. Aşağıda yer alan çizelgelerde sadece aralarında anlamlı bir ilişki yönü bulunan önerme ve boyutlara yer verilmiştir.

4.5.1. Paydaşların Gelir Aralıklarına Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki

Çizelge 20’de paydaşların gelir aralıklarına göre “Alanya halkının turizmden sağlayacağı faydanın maliyetinden fazla olacağı” noktasında (Genetki22) algılama yönü doğrusal bir ilişki göstermektedir ($r=118$).

Çizelge 20. Gelir Aralıklarına Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki*

Değişkenler		Gelir
Gentki22	Pearson Correlation (r)	,118*
	Sig. (p)	,032
	N	331

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktöre yer verilmiştir.

** Test % 95 güven düzeyinde yapılmıştır ve sonuçlar %95 olasılıkla anlamlı bulunmuştur.

4.5.2. Paydaşların İkamet Süresine Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki

Çizelge 21’de paydaşların İkamet yılına göre algılama yönünde doğrusal bir ilişki görülmektedir.

Çizelge 21. İkamet Süresine Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki*

Değişkenler		İkamet Süresi
çev2	Pearson Correlation (r)	,117*
	Sig. (p)	,014
	N	441
Eko13	Pearson Correlation (r)	-,104*
	Sig. (p)	,029
	N	440
Uzundön19	Pearson Correlation (r)	,102*
	Sig. (p)	,032
	N	439
Uzundön20	Pearson Correlation (r)	,108*
	Sig. (p)	,024
	N	433

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktöre yer verilmiştir.

** Test % 95 güven düzeyinde yapılmıştır ve sonuçlar %95 olasılıkla anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 21'e göre; Alanya'da ikamet etme süresi ile binalaşmanın gelecek nesiller için bir sorun teşkil edeceği düşünesi (çev2) doğrusal bir ilişki taşımaktadır (r=117).

Turizm gelişiminin gelecekte yeni iş imkânları sunacağı (Eko13) ile ikamet süresi arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-104).

İkamet süresi ile bölgesel planlamaların gelecekte ekonomik (Uzundön19/ r=102) ve çevresel fayda (Uzundön20/ r=108) sağlaması gerektiği arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır.

4.5.3. Paydaşların Mezuniyet Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki

Çizelge 22'ye paydaşların mezuniyet durumuna göre algılama yönünde doğrusal bir ilişki görülmektedir. Buna göre eğitim seviyesi ile yörede yerli sermaye kullanılmasının gerekliliği (Eko14/ r=102) ve turizmin ekonomiye olan katkısının artacağı (Eko15/ r= 097) düşüncesi arasında doğrusal bir ilişki yönü bulunmaktadır.

Çizelge 22. Mezuniyet Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki*

Değişkenler		Mezuniyet
Eko14	Pearson Correlation (r)	,102*
	Sig. (p)	,032
	N	440
Eko15	Pearson Correlation (r)	,097*
	Sig. (p)	,041
	N	441

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

** Test % 95 güven düzeyinde yapılmıştır ve sonuçlar %95 olasılıkla anlamlı bulunmuştur.

4.5.4. Paydaşların Yaş Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki

Çizelge 23’de paydaşların yaş aralığına göre algılama yönünde negatif bir ilişki olduğu görülmektedir (Uzundön20/ r=104).

Çizelge 23. Yaş Durumuna Göre Boyutları Algılama Yönleri Arasındaki İlişki*

Değişken		Yaş
Uzundön20	N	425
	Pearson Correlation (r)	-,104*
	Sig. (p)	,033

*Tabloda sadece anlamlı farklılık gösteren faktörlere yer verilmiştir.

** Test % 95 güven düzeyinde yapılmıştır ve sonuçlar %95 olasılıkla anlamlı bulunmuştur.

4.6. Mülakat ve Katılımcı Gözlem Yolu İle Elde Edilen Bulgular

Mülakatlar, yerel yönetimlerden ve STK'dan anahtar konuşmacılarla yapılmıştır. Elde edilen bilgi ve yorumlar katılımcı gözlem metoduyla elde edilen izlenim ve anketin uygulanma sürecinde katılımcıların görüşleriyle desteklenmiştir. Aşağıda yer alan başlıklar uygulanan ölçeğin içeriğiyle paralellik gösterirken genel kapsamda çalışmayı kapsar nitelikte olmasına dikkat edilmiştir.

- **Alanya turizminin gelişimi önündeki sorunlar:** Plansız yapılaşma; düzensiz yerleşim ve yanlış fiyat politikası güncel ve gelecek yönlü bir sorun olarak görülmektedir. Dahası yabancı dil sorunu gerek özel sektör gerekse resmi kurumlarda bir eksiklik olarak düşünülebilir. Bölge coğrafi açıdan doyum kapasitesine yaklaşmaktadır. Bölge eski destinasyonlardan biri olması nedeniyle o dönemde yapılan tesislerin şu an yapılanlarla uyum sağlayamamaktadır. Deniz-Kum-Güneş turizmine alternatif bulunamamaktadır. Bilinçsiz turizm yatırımları ve bu yatırımların yabancıların elinde doluşu yerel sektör içinde ikilem yaratmaktadır. Havaalanına uzaklık hala bir aşılması gereken bir sorundur. Ayrıca kalifiye personel gücü istenilen seviyede değildir buna ek olarak serbest meslek çalışanlara (esnaf vb) mesleki eğitim ve müşteri ilişkileri yönünden enformasyon desteği sağlanmalıdır. Bütün bu sorunlar turizmi ekonomik gücünden ziyade bir orun olarak gösterebilmektedir ki ucuz tatilcilerin (gelen turistlerin bireysel değil acenteler aracılığıyla düşük fiyata gelmesi vb) yoğunluk kazanması söz konusu nedenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.
- **Alanya turizminin mevcut yapısı:** Alanya turizmi fiziki açıdan daha fazla gelişmemelidir. Ne var ki şu anki gelişim yönü olumlu bir süreç izlenimi bırakmamaktadır. Kaldı ki şehrin nüfus ve yerleşim alanı olarak merkezden bölge hinterlandına doğru kaymalar yaşanmaktadır. Yine birçok meskenin ev pansiyonculuğuna dönüşü düzensiz tesisleşme adına istenmeyen bir durum olarak belirmektedir. Ayrıca büyük otellerin düşük fiyat uygulaması küçük ve orta ölçekli otelle üzerinde sektörel bir baskı oluştururken genel çerçevede turizmin mevcut durumunda bazı yapısal bozukluklar doğurmaktadır. İlginç bir özellik de halkın turizmle yıllar yılı iç içe olması sosyal bir kısır döngü oluşturabilmektedir. Mevcut turizmin kısa dönemli oluşu bir sıkıntı olarak ifade edilebilir.

- **Alanya turizminden elde edilen gelirlerin toplum içinde dağılımı:** Eşit dağılmamakla birlikte en çok payı toprak ve mülk sahipleri almaktadır. Bu durum gelecek nesiller açısından bir güven sorunudur. Ancak yerli halk yine de turizmden nemalanabilmektedir. En büyük sorunlardan biri de her şey dahil sistemin belirli işletmelerin bünyesinde toplanması ve bu durumun döviz girdisini gittikçe eritmeye başlamasıdır. Oteller açısından da bu tür sorunlar görülmekte; merkezde yer alan tesis gelirleri ile Doğu-Batı yakasında bulunanlar arasında farklılıklar görülebilmektedir.
- **Binalaşma oranı:** Binalaşma oranı oldukça fazladır. Bu durum çevre ve gelecek için ciddi tehlikeler uyandırmaktadır. Binalaşma ivmesinin yarattığı tablo neredeyse şehrin genel bir görüntüsü olurken halkın bir anlamda rahat nefes alma imkânı elinden alınmaktadır. Kent girişinin tamamen bina yığınlarıyla dolduğu gözlemlenmektedir. Kaldı ki 1950'lerde narenciye kokusu yerini toz bulutlarına bırakmıştır. Diğer yandan şehrin imar görüntüsü çirkin bir görüntü çizerken şu noktalarda olumsuzluk teşkil etmektedir: Nitelikli tesis sayısında azalma; şehrin düzgün yapılanamaması; çarpık kentleşme beraberinde şehrin yönetimini de zorlaştırmaktadır; iklim yönünden hava dolaşımını önemli oranda etkilemektedir; alan darlığının otopark vb. yerlerin açılmasında bir engel oluşu; yeşil alanlarda azalma.
- **Orman ve tarım arazilerinde azalmalar, yaşam alanlarının kısıtlanması ve göç hareketleri:** Genel çerçevede turizmin bu alanda olumlu katkılar bıraktığı düşünülemez. Bir diğer çarpıcı detay ise hayvancılığın bu tür azalmalardan dolayı artık yapılmamaya başlamasıdır. Yaşam alanları kısıtlı da olsa turizm sektörü nüfusu bölgede tutan ekonomik bir güçtür. Ancak tarımın şehir merkezine yakın olan yerlerde azaldığı söylenebilir. Ayrıca, nüfus açısından gelecek yıllarda turizme rağmen küçük çapta göç hareketlerinin yaşanabileceği düşünülmektedir. Yine de yaşamsal ve mekânsal alışkanlıklar bu göç hareketleri önünde sosyal bir engel olarak gösterilebilir.
- **Turizm yoğunluğuna bağlı su temininde yaşanan sorunlar:** Özellikle Dim Barajının inşasıyla bu konu bir sorun olarak görülmemektedir. Ayrıca Alara Çayı önemli bir su sağlayıcı olarak değerlendirilebilir. Buradaki genel sorun baraj suyunun gerekli önlemler alınmadığı için deniz suyuna karıştığı yönündedir. Bir

başka detay da bazı otellerin su teminini kaçak artezyen kuyularından karşılaması olmaktadır.

- **Alanya turizmi için yapılan planlamalar ve halka danışma:** Alanya turizmi için yapılan planlamalar yapılmakta özellikle bu konuda Belediye, ALTID, ALTSO gibi kurum ve dernekler çalışmaktadır. (STK'lar bu konuda yerel yönetimlerle işbirliği içindedir. Örneğin yerel idarecilerle görüşülmekte ve sanayi odası ile ortak hareket edilmektedir). Söz konusu planlamalar özellikle turizmi 12 aya yaymak adına geliştirilen alternatif turizm projeleridir (örn: kayak merkezi, golf tesisi vb). Planlamalarda halka muhakkak danışılması ve görüşlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda Alanya'da STK'ların da dahil olduğu kent meclisi kanalıyla halkın talepleri dikkate alınıyor. Ayrıca bu konuda bir de yabancılar meclisi bulunmaktadır. Planlama süreci uzun ve kapsamlı bir detaya sahip olabilmelidir. Bu bağlamda bazı istenmeyen durumlar yaşanabilmektedir. Nitekim planlamaların başta uygulanabilir olması sonraki süreçte olası sıkıntıları önleyecektir. Örneğin aşırı binalaşma planlamalarının kıstası ve uygulanabilirliği noktasında bazı çelişkiler doğurduğu söylenebilir. Diğer bir sorun da denizlerin kumla doldurulup tesis inşasının yapılması ve 1. derece sit alanlarında taş ocaklarının bulunmasıdır.
- **Alanya turizminin yaşam kalitesine etkisi:** Alanya turizmi halkın hem ekonomik hem de yaşam tarzı noktasında bir anlamda belirleyici rol üstlenmektedir. Özellikle farklı uluslardan gelen misafirlerin yaşam standartları örnek alınmaktadır. Örneğin Alanya'nın yakın komşusu Gazipaşa'da çok farklı yaşam biçimleri ortaya çıkmaktadır. Başka bir konu da nitelikli cadde ve peyzaj mimarisinin yaygınlık kazanmasıdır. Bütün bu değişimlerde turizm hareketlerinin önemli payı bulunurken hayat standardına katkı sağlamaktadır. Kısacası Alanya turizmi gelirleri artırıcı etkisi nedeniyle yaşam standardını artırmaktadır.
- **Alanya turizminin manevi değerlere etkisi:** Önemli etkileri görülmeyle birlikte bazı değerlerde yozlaşmaya neden olabilmektedir (yabancı misafirlerin yaşantılarına özentisi, gençlerin küçük yaşta alkol ve sigarayla tanışması vb). Ayrıca Alanya turizminin manevi değerlere bazı olumsuz yansımaları olduğu görülmektedir. Yine de turizmin halk üzerinde olumlu yansımaları da bulunmaktadır (Örneğin bireysel özgürlük konusunda hoşgörü artmaktadır).

- **Alanya turizmi için üzerinde durulması gereken boyutların (çevre, ekonomi, sosyal) önem derecesi:** Çevresel boyutu üzerinde durulmalıdır. Çünkü çevresel tahribatların geri dönüşü bulunmamaktadır. Diğer yandan turizmle ekonomik gelişim aynı paralelde ele alınabilir. Yine de her boyutun farklı alanlarda aynı kritik önemi (bütünsellik) taşıdığı savunulabilir. Buna ek olarak sosyal yönden halkın rahat etmediği bir turizm çevresi sunmak ekonomik gelişmeleri çok da anlamlı kılmayacaktır. Sonuç olarak ekonominin güçlendirilmesi üzerine çalışılmalı ve sosyal açıdan halkla ortak hareket edilebilmesi sağlanmalıdır.
- **Alanya ekonomisinin sürdürülebilirliği için turizme alternatif oluşturmak:** Tarım ve tarıma dayalı sanayi önerilebilir. Özellikle tarımsal alanda toprak ve iklim yapısı değerlendirilerek tropikal ürünler yetiştirilebilir. Yüksek kesimlerde bulunan yaylalar ise bu ürünler için birer soğuk hava deposu vazifesi görebilir. Kaldı ki düşük sezonda fazla çalışma imkânı sunmayan turizm bir istihdam sorunu doğururken bu açığı tarım dengeleyebilmektedir. Diğer bir konu da turizmin ekonomide olduğu gibi inşaat sektörüne de ivme kazandırarak alternatif bir alan yaratmasıdır.
- **Turizm yoğunluğuna bağlı suç oranlarında artış:** Turizmin suç oranlarını artırdığı bir gerçektir. Özellikle suça bağlı ölüm oranlarında bir artışın olduğu bilinmektedir. İlginç bir detay da 2004 yılında 20 olan savcı sayısı bugün 50'dir. Nitekim devasa büyüklükteki adliye sarayı bir diğer manidar gösterge olarak görülebilir ki bu yapının da yetmediği düşünülmektedir. Buna ek olarak dışarıdan aşırı göç alınmaktadır. Göç alan bir bölgenin bu tür sorunlar doğurması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Yapılan araştırmalarda göç eden nüfusta suç eğilimlerinin de yoğun olduğu ortaya çıkmıştır. Spesifik bir örnek de kapkaç tarzı olaylar yaşanmaktadır. Bu noktada sokak denetimlerinin (kamera vb. araçlarla) artırılması gerekmektedir.
- **Alanya turizminin gelişim sürecinde şikâyetçi olunan konular:** Turizm nedeniyle mal ve hizmetlerin, piyasada yer alan ürünlerin pahalı olması. Bunun dışında eğlence mekânlarının fazlalığı nedeniyle gürültü seviyelerinin yüksek oluşu. Dışarıdan aşırı göç önemli bir sorun olarak belirlemektedir. Ayrıca toprakların yabancılara satışı istenmeyen bir durum olarak düşünülebilir.

Kısacası, nüfus yoğunluğunda artış, ahlaki konular, düzensiz yapılaşma, gürültü ve aşırı kalabalıklaşma şikâyetçi olunan konuların başında gelmektedir.

- **Ekonomik, sosyal veya çevresel bağlamda Alanya'yı bekleyen tehlikeler:** Ekonominin turizm dışında belirleyici bir alternatifinin olmaması, çevresel kaynakların (su, akarsu vb.) kirlenmesi gibi tehlikeler olası görünmektedir. Ayrıca Alanya'nın turizmden elde edeceği gelirden düşüşler yaşanacak olsa da bunda tarım sektörünün dengeleyici bir unsur olarak gelişeceği düşünülebilir. Bunlar dışında aşırı binalaşmanın gelecek nesiller adına çevresel bir risk oluşturduğundan bahsetmek gerekmektedir. Sosyal anlamda ise halkın gelecek yönlü eğitimine önem verilmesi ileride manevi açıdan bazı tehlikelerin gerçekleşmesinde engelleyici bir çaba olacaktır.
- **30 yıl sonra Alanya turizmi:** Geleceğe umulan seviyede bir miras bırakıldığı tartışılabilir. Kaldı ki şu an Alanya turizmi olması gereken seviyede değildir. İyi yönetildiği takdirde dünyanın tanınmış destinasyonlarından biri olabilir. Çevresel sorunlara eğilmek gerekmektedir. 30 yıl sonra ilçenin komşu yörelerden Manavgat'ın gerisine düşeceği varsayılabilir. Turizme sadece 3S noktasında bağlı kalmak sürdürülebilir bir gelecek önünde engel olarak gösterilebilir. Önemli bir beklenti de kentin il olması yönündedir. Kısacası 30 yıl sonra ilçenin çok daha iyi bir konumda olacağı umulsa da bunun ne oranda gerçekleşeceği ile ilgili ciddi tereddütler yaşanmakta ve merkez turizminin bir anlamda tükeneceği varsayılmaktadır.

Kısaca:

1. Kitle turizmin (mass tourism) yoğunluk gösterdiği ilçede turist sayısını ve profilini destinasyon değil ulusal ve uluslararası acenteler belirlemektedir ki oluşan bu turizm tekel, döviz girdisi önünde güçlü bir set oluşturmaktadır. Bu durum ise politik konjonktürel durumlara göre değişebilmekte ve belli bir riski taşıyabilmektedir.
2. Alanya turizmi genel çizgide daha fazla gelişmelidir. Zira 1980'li yıllardan bu yana Alanya'nın belediye ve diğer tüm kurumların her türlü planlaması turizm endeksli yapılmış ve günümüze değin süregelmiştir. Kısacası kentin turizm

pastasından daha fazla pay alabilmesi için turizm geçmişini doğru yönde kullanmak gerekmektedir.

3. Alanya'nın diğer turizm bölgelerinden farklı bir özelliği 1960'lı yıllardan bu yana turistik işletmelerin yerli girişimciler tarafından inşa edilmesi ve elde edilen gelirlerin yerli halkın cebinde kalmasıdır. Ancak son yıllarda söz konusu bu tesislerin yeni hizmet anlayışına ayak uyduramadığı ve yabancı yatırımların bu noktada devreye girerek ön plana çıktığı görülmektedir.
4. Alanya'da binalaşma yoğunluğu ve göç alımı temel sorunlardır. Zira kent umulmayan bir şekilde büyümüştür ve büyüme devam etmektedir. Buna paralel olarak şehrin eski yerleşim yerlerinde kentsel dönüşüm projelerine ihtiyaç duyacağı görülmektedir.
5. Orman arazilerinde ciddi azalmaların yaşanacağı düşünülmemekte ancak yerleşim alanlarının genişlediği gözlemlenmektedir. Yapılan mülakatlarda şehrin kadastral çalışmalarının 1960'lı yıllara dayandığı öğrenilmiştir.
6. Tam kapasiteyle kullanılmasıyla beraber Dim Barajı'nın Alanya için 50 yıllık su ihtiyacını karşılayacağı düşünülmektedir. Ancak turizm gelişimiyle beraber Alara ve Dim Çayı'nda bazı kirlenmeler dikkat çekmektedir.
7. Planlama noktasında Belediye STK'larla (ALTSO, Alanya Tanıtma Vakfı, Esnaf Odaları vb) birlikte eşgüdüm içinde yer almaktadır. Yapılan görüş ve münazaraların odak noktaları Alanya'nın bugünü ve geleceği olmaktadır.
8. Alanya görünen itibarıyla bugünkü zenginliğini turizme borçlu olduğu savunulabilir. Binalaşma oranı şikâyet edilen bir konu olmakla birlikte buraya yerleşmek isteyen yabancı uyrukluların yüksek standarda sahip konut talep etmeleri sektörün gelişiminde temel bir etmen olmuştur. Diğer yandan çarşı-pazar, cadde-sokak, yeme-içme kaliteleri turizm kaynaklı olup kentin markalaşma sürecine katkı sağlayıcı unsurlar olarak öne çıkmaktadır.
9. Daha yaşlı nüfus turizm gelişiminden manevi anlamda etkilendiği düşünülmemektedir. Ancak genç nüfusun bu gelişim ve dönüşümden etkilendiği açıktır.

10. Ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlar birbirini her alanda tetikleyen özellikler taşımaktadır. Dolayısıyla bütünsel bir yaklaşım bu noktada sağlıklı bir yol olarak görünmektedir.
11. İklimi göz önünde tutulduğunda tarım Alanya için önemli bir alternatif olarak görülmektedir. Ayrıca sağlık sektörü (ve turizmi) sürdürülebilir bir alan olarak değerlendirilebilir.
12. Her yıl ortalama 1,5 milyon turistin ziyaret ettiği, yoğun göç alan bir kentte suç oranlarının artışı beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Ancak bu oran mobese kameraları ve eğlence alanlarında özel güvenlik personelinin artırılması yoluyla düşmeye başlamıştır.
13. Gençlerin eğlence sektöründe kontrolü zor görülmektedir. Yerli halkın ev ve iş yerlerinin iç içe olması nedeniyle gürültü bir sorun olarak belirmektedir. Trafik yoğunluğu ve park yerlerinin azlığı şikâyet edilen konular arasında yer almaktadır.
14. Alanya'da turizm en önemli sektör kabul edilmekte ve realite de bunu desteklemektedir. Kaldı ki Alanya turizminden elde edilen gelirler sadece bölgesel değil ulusal anlamda da önemli bir döviz girdisi sağlamaktadır.
15. 30 yıl sonra Alanya'yı bekleyen çevresel ve sosyal sorunlar genel çerçevede yukarıda bahsedildiği gibi olup, turizmde daha eğitimli personelin çalıştığı, suç oranlarının düşük olduğu ve ekonomik refahın sağlandığı bir ortam umulmaktadır.

4.7. Hipotez Sonuçları

Çizelge 24’te çalışmanın temellendiği hipotezlerin araştırma süreci sonundaki durumu yer almaktadır.

Çizelge 24. Hipotez Tablosu

Sıra	Hipotezler	Sonuç
H1	Alanyalı paydaşlar turizm gelişimi noktasında gelecek nesiller adına sorumlu hissetmektedir.	Desteklendi
H2	Alanyalı paydaşlar nesil odaklı ve uzun dönemli bir turizm stratejisine ihtiyaç duymaktadır.	Desteklendi
H3	Alanyalı paydaşlar, her kesimin gelecek için turizme destek vermesi gerektiğini düşünmektedir.	Desteklendi
H4	Alanyalı paydaşlar bölge geleceğinin turizme bağımlı olduğunu düşünmektedir.	Desteklenmedi
H5	Alanyalı paydaşlar turizmden elde edilen faydaların katlanılan maliyetten fazla olacağını düşünmektedir.	Desteklendi

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir destinasyonda farklı paydaş gruplar arasında ortak bir zeminin bulunması söz konusu bölgenin turistik gelişimi için önemli kapılar aralayabilmektedir. Kaldı ki beklenmeyen sektörel tehditlere karşı ortak bir refleks geliştirilmesinin, bir anlamda farklı paydaş gruplar arasında kurulacak diyaloga bağlı olduğu savunulabilir (Aas, Ladkin ve Fletcher, 2005). Araştırmacılar açısından ise paydaş grupların görüşlerinin alınması yapılan çalışmaların yapılandırılması noktasında kritik bir faktör olabilmektedir (Tkaczynski, Rundle-Thiele ve Beaumont, 2009). Kısaca turizmin mevcut durumunu değerlendirmek ve gelecek simülasyonunu gerçekleştirmek, paydaş görüşlerinin değerlendirilmesiyle mümkün olabilmektedir (Walker, Greiner, McDonald ve Lyne, 1999).

Bu bağlamda Alanya’da paydaş gruplar (yerel halk, STK ve yerel yönetimler) araştırmanın çekirdeğini oluşturan turizm gelişimi ve nesillerarası etkileşim ekseninde değerlendirilmiştir. Ayrıca her paydaşın bölgesel turizm gelişiminin gelecek kuşaklar üzerinde bırakacağı etkiler hakkında algılamaları ölçülerek gelecek yönlü bir tablo oluşturulmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan tablo ise yorum noktasında şu şekilde özetlenebilir:

- Katılımcılardan gelir bakımından en yüksek yüzdenin % 27 ile 1000-1499 TL aralığında kümelenildiği görülmektedir. Bu durumun bölgenin turizm yoğun bir ekonomiye sahip oluşundan ve bu alanda çalışan sayısının fazlalığından kaynaklandığı söylenebilir. Bu durumu destekleyen önemli bir detay olarak ilçede yaşayan nüfusun %80,6’sının turizmde yakın (tanıdık) bir çalışanı olması gösterilebilir.
- Katılımcıların yaşadığı şehre bağlılık noktasında çıkan yüzde ise 69,6 olmaktadır. Bu paralelde geri kalan % 30,4’lük kesimin kendini yaşadığı şehre ait hissetmediği görülmektedir. Ancak bu yüzdeyi oluşturan kesimin özellikle son yıllarda artış gösteren göç hareketleriyle kente gelen ya da turizmin kozmopolit bir yaşam tarzı oluşturması nedeniyle şehre yabancılaşan kişilerden oluştuğu yorumlanabilir.

- Paydaşların genel itibariyle çevresel boyutta yer alan önermelere katıldığı ve bu önermelerde yer alan unsurların gelecek nezdinde bir sorun oluşturabileceği görülmektedir. Bu ayırmda, Alanyalı paydaşların kendilerini çevre bağlamında gelecek nesiller adına sorumlu hissettikleri söylenebilir.
- Paydaşların bölgesel turizmin büyümeye devam etmesinin gelecek yönlü bir sorun oluşturacağı ile ilgili bir düşünceye sahip olmadığı görülmektedir. Diğer yandan turizm gelişiminin gelecek nesle kirliliği bir hava sahası bırakacağı noktasında da aynı düşünce yaklaşımının hakim olduğu ifade edilebilir. Buna ek olarak paydaşlarda bugün ve (en azından) yakın gelecekte turizm kaynaklı bir sıkıntısı çekileceği yönünde olumsuz bir görüş bulunmamaktadır. Araştırma sürecinde yapılan sözlü ve yazılı mülakatlarda da bahsedildiği üzere kente kazandırılan Dim Barajı'nın bu görüşte etkili olduğu savunulabilir.
- Alanyalı paydaşlar genel itibariyle sosyal boyutu oluşturan önermelerle doğrusal bir ilişki yönü ortaya koymuştur. Buna göre bölgede yaşanan turizm hareketlerine bağlı olarak manevi değerlerin olumsuz etkilenmesine dair bir kaygının olduğu görülürken katılımcılar en çok suç oranlarında belirgin bir artışın olduğu ve hayatın gelecek süreçte daha da pahalılaşacağı yönünde bir yaklaşım sergilemektedir.
- Paydaşların ekonomi bağlamında turizm sektörünün bölgeye önemli bir girdi sağladığı ve bu katkının gelecekte daha da artacağı yönünde bir algıya sahip oldukları söylenebilir. Katılımcıların özellikle turizmin gelecek nesiller adına yeni iş imkânları sunacağına dair bir düşünce taşıdıkları görülmektedir.
- Bölgenin uzun dönemli planlama noktasında gelecek odaklı bir stratejiye sahip olunması ve yapılan planlamaların her boyutta (çevresel, sosyal ve ekonomik) fayda sağlaması gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır.
- Genel kapsamda bölgede sürdürülen turizm faaliyetlerinden elde edilen faydaların yöreye yüklediği maliyetlerden fazla olacağı düşüncesi öne çıkarken turizmin gelecekte kontrol edilemeyecek bir ivmeye sahip olacağıyla ilgili bir yaklaşım görülmemektedir. Önemli bir ayırım ise yerel yönetimlerin turizmin

geleceği ile ilgili doğru kararlar alacağı konusunda olumsuz bir kanı bulunmazken bu konuda genel güven düzeyinde bir eğilim de görülmemektedir.

- Paydaşlar gelecek yönlü planlamaların oluşturulma sürecinde halka danışılması gerektiğini düşünürken, sürekli refah noktasında toplumsal tabanda bir desteği zorunlu görmektedir. Bu bağlamda önemli bir nokta olarak, Alanyalı paydaşların turizm çerçevesinde kendilerini gelecek nesiller adına sorumlu hissettikleri gösterilebilir.

Araştırma kapsamında turizm gelişim boyutlarının paydaşlar arasında algılanma farklılıkları ise şu şekilde değerlendirilebilir:

- STK'ların turizmin yaşam kalitesini artıracığı yönündeki yaklaşımları yerel yönetimler göre daha yoğunluk kazanırken bu konuda en güçlü inancı yerli halk taşımaktadır.
- Yerel yönetim ve STK'lar turizm gelişiminin manevi değerleri olumsuz etkilediği yönünde bir düşünce taşıdığı söylenemezken yerli halkın bu durumdan kaygı duyduğu ortaya çıkmaktadır. STK'ların turizmin gelecekte yaşamı pahalı kılacağı yönünde bir düşüncesi bulunmazken bu önerme yerli halk ve yerel yönetimler için bir sorun olarak görülmektedir.
- Alanya turizminin büyümesi için en çok turizme ihtiyaç olduğu yönündeki görüşe en çok yerli halk katılırken STK ve yerel yönetimlerin ekonomin turizme bağımlılığı noktasında farklı düşündükleri söylenebilir.
- Paydaşlar bölgenin geleceği ve gelecek nesiller için uzun dönemli bir stratejiye sahip olunması noktasında anlamlı bir farklılık göstermezken her paydaş grubu bölge geleceğinin gelecek odaklı bir planlamaya ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir.
- Paydaşların turizm gelişme sürecine katılım boyutunda da anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir. Buna göre her paydaş grubu turizm gelişme sürecinde toplum içinde yer alan her kesimin katılımını gerekli görürken kendilerini gelecek nesiller adına sorumlu hissetmektedirler.

Araştırma kapsamında turizm gelişim boyutlarının demografik faktörlere göre algılanma farklılıkları ise şu şekilde değerlendirilebilir:

- Ölçek formunda yer alan önermelerle doğrusal bir ilişki taşıması açısından kadın katılımcıların erkeklere göre daha fazla paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özellikle çevresel boyutta yer alan konulara bayanların daha hassas bir yaklaşım sergilediği söylenebilir.
- Katılımcılardan en düşük gelir aralığına sahip kişiler turizmin yaşamı daha da pahalılaştıracağını düşündüğü ortaya çıkmaktadır. Yine aynı gelir grubunda bulunan kişilerin turizmin yaşam kalitesini artırdığı yönünde bir düşünce taşımadıkları görülmektedir. Buna karşılık olarak gelir seviyesi artıkça söz konusu gelir aralıklarında yer alan kişilerde turizmden elde edilen faydaların artacağı yönünde bir görüşün ağırlık kazandığı anlaşılmaktadır.
- Genel itibariyle sahip olunan eğitim derecesinin artışı ile önermelere katılım ortalamaları arasında doğrusal bir ilişki olduğu söylenebilir. Özellikle soru forumunda yer alan önermelere katılım yönü olarak paralellik göstermesi açısından yüksek lisans mezunu kişilerin oluşturduğu grubun diğerlerine göre daha yüksek bir ortalamaya (mean) sahip oldukları anlaşılmaktadır.
- Turizmde çalışan bir yakını olan kişilerin ölçekte yer alan sorulara diğer katılımcılara göre daha hassas bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Bu grupta yer alan kişilerin diğerlerine göre turizmin yaşam kalitesini artıracığı; turizmin kontrol edilemeyecek kadar hızlı gelişeceği; turizm planlamalarında halka danışılması gerektiği ve sürekli refah için turizme destek olunması gerektiği noktasında daha yüksek bir ortalamaya (mean) sahip oldukları anlaşılmaktadır.
- Yaş aralığına göre ankette yer alan bazı önermelere verilen cevapların farklılık gösterdiği görülmektedir. Yaşamın turizmden dolayı daha pahalı olacağı yönünde en yüksek ortalamaya sahip grubun en düşük yaş otalmasına sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu durumda Alanya'daki genç neslin gelecekte yaşamsal güçlük anlamında bir kaygı taşıdığı ileri sürülebilir. Yine bu bağlamda Amerika'da yapılan bir araştırmada genç nüfusun ekonomik ve sosyal konularda aileleri kadar iyimser olmadığını ortaya koymuştur (Yarrow, 2009). Diğer yandan

genç nüfusun başta turizme katılım noktasında olmak üzere diğer boyutlarda da bilinçli oldukları düşünülebilir.

- Çevresel ve sosyal konularda yine genç nüfus olarak değerlendirilen 25-29 yaş aralığındaki kişilerin duyarlı bir yaklaşım sergilediği ve cevap ortalamalarının (mean) önermeye katılım yönüyle paralellik gösterdiği görülmektedir.
- İkamet durumuyla önermeler arasında ilişki incelendiğinde yörede uzun süre ikamet edenlerin bölgede yaşanan binalaşmanın gelecek yönlü bir sorun olacağını ifade etmektedir. Buna neden olarak, yörede uzun süre ikamet edenlerin kentin önceki ve sonraki görünümü kıyas noktasında değerlendirebilmesi ve betonlaşma sürecine tanıklık etmesi gösterilebilir. Ayrıca, Alanya'da uzun süredir ikamet eden katılımcıların verdikleri cevaplar, bölgesel planlamaların gelecekte ekonomik ve çevresel fayda sağlaması gerektiği yönünde olurken bu yaklaşımda bölgede uzun süredir kalan kişilerin geçmiş deneyimlerinin etkili olduğu söylenebilir.
- Alanya'daki turizm gelişiminin gelecek nesiller için yeni iş imkânları sunacağı noktasında ise ikamet süresi ile negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre yörede daha az süredir ikamet edenlerde turizmin gelecekte iş imkanları sunacağı düşüncesi daha az yoğunluk kazanmaktadır.
- Mezuniyet durumunun ilişkili olduğu önermeler incelendiğinde eğitim seviyesinin yükseldikçe yörede yerli sermaye kullanılmasının ekonominin geleceğine katkı sağlayacağı ve turizmin ekonomiye olan katkısının gelecekte daha da artacağı yönündeki düşünce yoğunluk kazanmaktadır.

Yukarıda yer alan bulgu ve sonuçlar ekseninde şu önerilerde bulunulabilir:

- Her ne kadar paydaşlarca gelecek yönlü bir su sıkıntısının olacağı düşünülmesine de özellikle Dim ve Alara Çayı'nda turizm yoğunluğuna bağlı bir su kirlenmesinin yaşandığı bilinmektedir. Bu bağlamda turizmin yenilenemez kaynaklar üzerindeki etkisinin azaltılması için bölgesel koruyucu önlemlerin alınması gerekmektedir. Burada önemli olan yaklaşım ise kısa vadede kar elde etmek amacıyla doğal kaynakların kullanım eşliğinden daha fazla tüketilmemesi ve kirletilmemesi olmalıdır.

- Son yıllarda hız kazanan binalaşma/ betonlaşma sürecinin yöre halkını rahatsız ettiği görülmektedir. Yapılan mülakatlarda binalaşma oranındaki artışların çevreyi tehdit eder boyutlara ulaştığının ve bunun gelecek nesillerin çevresel sorunlarla boğuşmasına neden olacağı belirtilmektedir. Kentte görülen betonlaşma hareketlerinin yeşil alanların ve tarım arazilerinin azalmasına yol açmasının yanında bölge iklimi üzerinde de etkili olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim sahil bandında yoğunlaşan çok katlı yapıların deniz etkisinin iç kesimlere ulaşmasında yapay bir set oluşturduğu düşünülmektedir. Ayrıca, küçük bir alanda çok katlı yapılaşmanın karlı ve istihdam sağlayan bir iş alanı olması bu sektörde çalışanların ağırlıklı olarak çevresel sorunları görmezden gelmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin yapılaşma noktasında kısıtlayıcı önlemler alması ve artık fiziki doyum noktasına ulaşmış kentte sosyal hayatı rahatlatacak ortak yaşam alanlarına (park, bahçe vb) ağırlık vermesi gerekmektedir.
- Kentte şikâyetçi olunan konuların başında turizm ve kalabalıklaşmaya bağlı suç oranlarında görülen artış olmaktadır. Buna göre kent içi kamera sistemlerinin yaygınlaştırılması ve caydırıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Alanya gibi farklı ülkelerden turist alan destinasyonlardaki emniyet birimlerinde birden fazla yabancı dil bilen polis sayısının artırılması ve bu yönde eğitimlerin sağlanması önerilebilir. Ayrıca yapılan mülakatlarda genç nüfusun kötü alışkanlıklara erken yaşta başlayarak ilerde bunun bir sorun teşkil ettiği yönünde görüşler alınmıştır. Dolayısıyla suç tetikleyici ve özendirici bir takım toplumsal faaliyetlere karşı aile içinde ve öğretim programlarında bu konunun irdelenmesinde yarar görülmektedir. Önemli olan nokta ise suç oranlarında görülen bu yaygınlaşmanın gelecek nesillerin güvenli bir yaşam alanına sahip olması önünde engel teşkil edeceğidir.
- Bir diğer önemli sosyolojik nokta ise turizm hareketlerinin manevi değerleri etkilemesinin algılanma yönü olmaktadır. Bu paralelde yaş aralığı düşük kesim turizm gelişiminin manevi değerleri etkilediği yönünde bir düşünceye sahip olmazken yaş aralığının artışına bağlı olarak böyle bir olumsuz etkilenmenin olduğu düşünülmektedir. Yapılan mülakatlarda bölgenin çok farklı kültürlerden gelen turistlerin genç nüfus üzerinde özendirici etkileri olduğu belirtilmiştir. Buna dayanarak bölgenin turizme ekonomik alanda olduğu gibi kültürel boyutta da entegre olabilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yerel kültürün sadece bir pazarlama aracı

değil aynı zamanda bir davranış ve yaşam tarzı olduğu fikrinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Çünkü şu an yaşanan kültürel yozlaşmadan etkilenen birey gelecek kuşağı yönetme ve yönlendirme noktasında öz kültürle çelişen bir eğilim sergileyebilecektir.

- Bölgede turizme bağlı olarak yüksek fiyat politikasının benimsenmesi özellikle düşük gelir seviyesine sahip kesim için yaşamsal bir zorluk doğurmaktadır. Bu bağlamda düşük gelire sahip kimselerin turizm pastasından pay alabilmesi ve bölgenin aşırı fiyat uygulamasından kaçınması gerekmektedir. Kaldı ki bu uygulama hem bölgesel ekonomik döngü önünde bir set oluşturmakta hem de turist nezdinde bir güven kaybına neden olmaktadır. Buna ek olarak bölgesel turizm piyasasına hakim olan her şey dahil sistemin yöre esnafının bir anlamda çöküşüne neden olabileceği ve turizmden sadece belirli kar sahiplerinin yararlanarak toplumsal bir güven sorununun yaşanabileceğine dikkat çekmek gerekmektedir. Bu bağlamda doğal kaynak yapılarında olduğu gibi gelecek nesiller adına sürdürülebilir ekonomik yapıların ortak paylaşım ve toplumsal bilinç düzeyinde oluşturulması gerekmektedir.

- Bölgesel turizm gelişim bağlamında uzun dönemli ve nesil odaklı bir stratejinin gereği anlaşılmaktadır. Bu paralelde sosyal, kültürel ve ekonomik boyutların eş ağırlık taşıdığı bir planlama çalışmasının yapılması ve planlama aşamasında yerel halka danışılması önem taşımaktadır. Her ne kadar yerel halk yönetim bazında belediye meclis encümenleri ve STK'larca temsil ediliyor olsa da turizm konusunda daha kapsamlı ve toplumsal derinlikte bir fikir araştırmasının önem taşıdığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aas, C., Ladkin A. ve Fletcher J. (2005). *Stakeholder Collaboration And Heritage Management*, Annals of Tourism Research Volume 32, Issue 1, January 2005, Pages 28-48.
- Acı, Y. E. (2005). *Kalkınma Yaklaşımları Bağlamında Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarının (NGO'ların) Kısa Tarihi Üzerine Bir Değerlendirme* <http://kalkinma.org/?goster.asp?sayfa=makale&id=52> (Erişim: 09.06.2010).
- Akış, A. (2007). *Alanya'da Turizm ve Turizmin Alanya Ekonomisine Etkisi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 17 – 15–32
- Alanne, K. ve Saari, A. (2006). *Distributed energy generation and Sustainable development*, Renewable and Sustainable Energy Reviews 10 (2006) 539-558. Elsevier Science Ltd.
- Alanya Belediyesi Stratejik Planı 2006–2010, Alanya Belediyesi, Ocak, 2006.
- Allen, R:L., Long, T:P., Perdue R.R. ve Kieselbach, S. (1988). *The Impact Of Tourism Development On Residents' Perceptions of Community Life*, Journal of Travel Research July 1988 vol. 27 no. 1 16-21
- ALTİD (Alanya Turistik İşletmeciler Derneği), ALTİD Haber, Ekim, 2007 Sayı: 39
- ALTSO (Alanya Ticaret ve Sanayi Odası) (2009). Alanya Ekonomik Rapor, 2008 ALTSO Araştırma Yayınları, Yayın No: 2009/1
- American Statistical Association (1997). *What Is A Survey?: What Are Focus Groups, Section on Survey Research Methods*. ASA Series (1997).
- Andereck, L. K., Valentine, M. K., Knopf, C. R. ve Vogt, A. C. (2005). *Residents' Perceptions of Community Tourism Impacts*, Annals of Tourism Research, Vol. 32, No. 4, pp. 1056–1076, 2005. Elsevier Science Ltd.
- Andriotis, K. ve Vaughan, D. R. (2003). *Urban Residents' Attitudes toward Tourism Development: The Case of Crete*, Journal of Travel Research 2003; 42; 172.

- Antalya İl Özel İdaresi 2010–2014 Dönemi Stratejik Planı, Eylül, 2009: Antalya
- Anand S. ve Sen, A. (2000). *Human Development and Economic Sustainability*, World Development Vol. 28, No. 12, pp. 2029–2049, Elsevier Science Ltd.
- Angeles, L. (2006). *Income Inequality and Colonialism*, European Economic Review 51 (2007) 1155–1176, Elsevier Science Ltd.
- Açıkalın, O. , Saltık, A. (2007) Kalkınmada Yeni Kavram Ve Stratejiler, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi/Journal of Sociological Research 2007 /1*
- Ahipaşaoğlu S., Bahçe, S. (2009), *Necessity of Sustainability in Seaside Resort Destinations*. Seaside Tourism 2009. Kleipeda, LİTVANYA
- Alavanja, M. C., Sandler, D. P., McMaster, S. B., Zahm, S. H., McDonnell, C. J., Lynch, C. F., Pennybacker, N., Rothman, Dosemeci, M., Bond, A. E. ve Blair, A. (1996). *The Agricultural Health Study*, Environ Health Perspect. 1996 April; 104(4): 362–369.
- Alderfer, P.C. (1969). An Empirical Test of A New Theory Of Human Needs, *Organizational Behavior and Human Performance* Volume 4, Issue 2, May 1969, Pages 142-175. . Elsevier Science Ltd.
- Ap, J. (1992), *Residents' Perceptions on Tourism Impacts*, Annals of Tourism Research, Vol. 19, pp. 665–690, 1992. Pergamon Press Ltd. 1992.
- Arık, F. (2010). Alanya Sanayici ve İş Adamları Derneği (ALSİAD). Yeni Alanya Gazetesi (Erişim: 25.11.2010).
- Arman, M., Zuo, J., Wilson, L., Zillante, G., Pullen, S. (2009). *Challenges of Responding to Sustainability With Implications for Affordable Housing*, Ecological Economics 68 (2009) 3034–3041. Elsevier Science Ltd.
- Ateş, M. (2010) *Kullanım Alanlarına Göre Su Tüketim Miktarları*, Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Alanya Belediyesi. Kişisel Mülakat (16.02.2010).

- ATSO (Antalya Ticaret ve Sanayi Odası) (1992). Antalya Ekonomik Rapor, ATSO Yayınları, 1993.
- Avcı, N. (2007). *Turizmde Taşıma Kapasitesinin Önemi*, Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review 7(2) 2007: 485-501.
- Ayaş, N. (2007), *Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 9/1 (2007).
- Babaeva V. L. ve Chirikova, E. A. (1997). *Women in Business*, Sociological Research. Volume 36, Number 1 / January-February: 81-89.
- Babbie, E. (1995). *The Practice of Social Research*, Wodsworth Publishing Company A Division of International Thombsen Publishing Inc. Seventh Edition.
- Ball, S. D. G. (1999). *Building a sustainable future Through transformation*, Futures 31 (1999) 251–270. Pergamon Press Ltd.
- Barışık, S. ve Çevik, İ.E. (2007). *Türkiye’de İşsizlikte Histeri Etkisinin Parçalı Durağanlık Testi İle Analizi*, 8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi 24-25 Mayıs 2007 – İnönü Üniversitesi Malatya.
- Baro, J.R. (1991). *Economic Growth in a Cross Section of Countries*, Oxford Journals Economics & Social Sciences, Quarterly Journal of Economics, Volume106, Issue2. Pp. 407-443.
- Bartik, J. T. (2003). *Local Economic Development Policies*, Upjohn Institute Staff Working Paper No. 03-91. January 2003
- Baryshnikov, Y. ve Chichilnisky, G. (1999). *Intergenerational Choice: A Paradox and A Solution*, Fields Institute Communications, volume 22, 1999.
- Başarır, P. E. (2008) *Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Çevre Odaklı Kırsal Kalkınma Politikaları*, Tarım Ve Köy işleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, AB Uzmanlık Tezi: Ankara

- Başlar, K. (1992). *Ekoloji*, Çevre Dergisi, 1992 Sayı: 5 (Ekim, Kasım, Aralık).
- Benzoni, A.K., Hernandez, M., Medvec, M. ve Messick, D. (2008). *In fairness to future generations: The role of egocentrism, uncertainty, power, and stewardship in judgments of intergenerational allocations*. Journal of Experimental Social Psychology 44 (2008) 233–245, Elsevier Science Ltd.
- Berghe, L.P. (1993). *Cultural Impact of Tourism*, Vnr's Encyclopedia of Hospitality and Tourism. Edited by Mahmood Khan, Michael Olsen and Turgut Var. Van Nostrand Reinhold, New York, 1993.
- Berke, P., R. ve Conroy, M., M. (2000) *Are We Planning for Sustainable Development?*, Journal of the American Planning Association, 66: 1, 21-33.
- Berry, S., & Ladkin, A. (1997). *Sustainable tourism: A regional perspective*, Tourism Management, 18(7), 433–440.
- Boumedine, S.R. (2008). *Sustainable Development of Saharan Tourism and Heritage, Cultural Heritage and Development in the Arab World*, Editörler: Fekri Hassan- Aloisia de Trafford -Mohsen Youssef. Bibliotheca Alexandrina Cataloging-in-Publication Data. Sayfa:205-229.
- Bramwell, B. ve Sharman, A. (1999). *Collaboration in Local Tourism Policymaking*, Annals of Tourism Research, Vol. 26, No. 2, pp. 392_415, 1999. Elsevier Science Ltd.
- Brundtland, H.G. (1987). *At the closing Ceremony of The Eight and Final Meeting of The World Commussion on Environment and Development*, The World Commussion on Environment and Development, 27 February 1987. Tokyo, Japan.
- Byrd, T. E., Bosley, E. H. ve Dronberger, G. M. (2009), *Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina*, Tourism Management 30 (2009) 693–703.

- Buckley, R. (1996). *Sustainable Tourism: Technical Issues and Information Needs*, Annals of Tourism Research, Volume: 23, Number 4, 1996. Elsevier Science Ltd.
- Budeanu, A. (2005), *Impacts and Responsibilities for Sustainable Tourism: A Tour operator's perspective*, Journal of Cleaner Production 13 (2005) 89–97. Elsevier Ltd.
- Butler, R. W. (1993). *Tourism: An Evolutionary Perspective*, In J. G. Nelson, R. Butler, & G. Wall, *Tourism and Sustainable Development: Monitoring, Planning, Managing* (Pp. 26}43). Waterloo: Heritage Resources Centre, University Of Waterloo.
- Butler, R. W.(1999) *Sustainable tourism: A state-of-the-art review*, Tourism Geographies, 1: 1, 7–25
- Button, K. (2002), *Effective Infrastructure Policies To Foster Integrated Economic Development*, Third African Development Forum Addis Ababa, March 2002.
- Cairns, R. B. (1979). *Social development: The origins and plasticity of interchanges*. Oxford, England: W. H. Freeman. (1979). xi, 438 pp.
- Cameron, M. (2002). *Solar Generation: A Sustainable Energy Future*, Photovoltaics Bulletin. January 2002.
- Canzanelli, G. (2001). *Overview and Learned Lessons on Local Economic Development, Human Development, and Decent Work*, Universitas Working Papers: Geneva, 22–23 October 2001.
- Yenilenebilir Enerji*. Capital (Aylık İş ve Ekonomi Dergisi), Şubat 2010. Sayı 2010/2, Sayfa: 207. Doğan Burada Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.
- Catalano, R. F.; Hawkins, J. D., Hawkins, J. D. (Ed), (1996). *The social development model: A theory of antisocial behavior. Delinquency and crime: Current theories. Delinquency and Crime: Current Theories*, Cambridge criminology series (pp. 149-197). New York, NY, US: Cambridge University Press, xvii, 330 pp.

- Chambers, E. (2009). *From authenticity to significance: Tourism on the frontier of culture and place*, *Futures* 41 (2009) 353–359. Elsevier Ltd.
- Choi, C. H ve Sirakaya, E. (2005), *Measuring Residents' Attitude toward Sustainable Tourism: Development of Sustainable Tourism Attitude Scale*, *Journal of Travel Research* 2005; 43; 380.
- Clark II, W. W. ve Eisenberg, L. (2007), *Agile sustainable communities: On-site renewable energy generation*, *Utilities Policy*-16 (2008) 262-274, Elsevier Ltd.
- Clark II, W. W. (2010), *Toward a Global Sustainable Future*, *Sustainable Communities Design Handbook*. Elsevier Science Ltd.
- Clarke, J. (1997). *A Framework of Approaches to Sustainable Tourism*. *Journal of Sustainable Tourism*, Volume 5, Issue 3, 1997, Pages 224-233.
- Commonwealth of Australia (2004). *Steps to Sustainable Tourism: Planning A Sustainable Future for Tourism, Heritage and The Environment*, Designed by Allison Mortlock, Angel Ink, Printed by Goanna Print. Edition 1 June 2004.
- Cui, X. ve Ryan, C. (2010). *Perceptions of place, modernity and the impacts of tourism e Differences among rural and urban residents of Ankaang, China: A likelihood ratio Analysis*, *Tourism Management* xxx (2010) 1–12. Elsevier Science Ltd.
- Çalışkan U. ve Tütüncü, Ö. (2008). *Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması; Tourism's Effects on Local People and Kuşadası Pattern* http://web.deu.edu.tr/kalite/dosyalar/ulusal_bildiri/EkB.doc (Erişim: 11.06.2010)
- Çeken, H. (2008) *Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme*, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi* (C.X, S II, 2008)

- Çevirgen A., ve Kesgin M. (2007) *Local authorities' and NGOs' perceptions of tourism development and urbanization in Alanya*. Tourism, Original Scientific Paper Vol. 55 No 3/ 2007/ 309–322
- Çevirgen A. Ve Üngüren E. (2009). *Yöre Esnafının Her Şey Dahil Sistemine Yönelik Tutumları*, Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review. 9 (2) 2009: 637–658.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, (2004). *Türkiye Çevre Atlası*, ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü Çevre Envanteri Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2004.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003), *Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme*, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi (6) 2003, 1-18.
- Deery, M., Jago, L. ve Fredline, L. (2011). *Rethinking Social Impacts of Tourism Research: A New Research Agenda*, Tourism Management xxx (2011) 1-10. Elsevier Science Ltd.
- Demirayak, F. (2002), *TÜBİTAK Vizyon 2023 Projesi*, Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli, Aralık 2002.
- Demir, C., Çevirgen A. (2006) *Turizm ve Çevre Yönetimi, Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı* (1. Baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dernbach, C. J. (2007). *Achieving Sustainable Development: The Centrality and Multiple Facets of Integrated Decisionmaking*, Indiana Journal of Global Legal Studies, Vol. 10, p. 247, 2003
- Derviş, K. (2007) *Küreselleşme, Büyüme ve Gelir Dağılımı* www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi27/kuresellesme_buyume_gelir_dagilimi.pdf (Erişim: 10.06.2010).
- (DESA) Department of Economic and Social Affairs, (2002). *Actions In Assisting Developing Countries to Implement Agenda 21 Undertaken by the World Tourism Organization Since 1992*.

http://www.un.org/jsummit/html/documents/backgrounddocs/wto_report1.pdf

(Erişim: 29.03.2010).

- Dodds, R. (2005). *Barriers to the Implementation of Sustainable Tourism Policy in Destinations*. University of Surrey, UK, Yayınlanmamış Tez.
- Dritsakis, N. (2004). *Tourism As A Long-Run Economic Growth Factor: An Empirical Investigation For Greece Using Causality Analysis*, *Tourism Economics*, Volume 10, Number 3.
- Durlauf, S. N., and D. T. Quah. (1999). *The new empirics of economic growth*. In *Handbook of Macroeconomics*, J. B. Taylor and M. Woodford (eds.). Amsterdam: pp. 235-308. Elsevier Ltd.
- Dyer, P., Gursoy, D., Sharma, B. ve Carter, J. (2007). *Structural modeling of resident perceptions of tourism and associated development on the Sunshine Coast, Australia*, *Tourism Management* 28 (2007) 409–422. Elsevier Science Ltd.
- Dyson, G.R. (2004). *Strategic Development and SWOT Analysis at the University of Warwick*, *European Journal of Operational Research* 152 (2004) 631–640. Elsevier Ltd.
- Dwyer, L., Forsyth, P. ve Spurr R. (2004). *Evaluating tourism's economic effects: new and old approaches*, *Tourism Management* 25 (2004) 307–317. Elsevier Science Ltd.
- Dwyer, L., Edwards, D., Mistilis, N., Roman, C. ve Scott, N. (2009). *Destination and enterprise management for a tourism future*, *Tourism Management* 30 (2009) 63–74. Elsevier Ltd.
- Dyson, G. R. (2004). *Strategic development and SWOT Analysis at the University of Warwick*, *European Journal of Operational Research* 152 (2004) 631–640
- Dumreicher, H ve Kolb, B. (2008). *Place as a social space: Fields of encounter relating to the Local sustainability process*, *Journal of Environmental Management* 87 (2008) 317–328. Elsevier Science Ltd.

- Ekinci, B.,M.(2007) *Sanayileşme Stratejileri Çerçevesinde Çevre Boyutlu Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışına İlişkin Değerlendirmeler*, http://www.sd-certificate.info/dyn_files/sd/99.pdf (Erişim: 23.04.2010).
- Erdoğan, N. ve Tosun, C. (2009). *Environmental Performance Of Tourism Accommodations In The Protected Areas: Case Of Goreme Historical National Park*, *International Journal of Hospitality Management* (2009). Elsevier Ltd.
- Erkuş-Öztürk, H. ve Eraydın, A. (2010). *Environmental Governance For Sustainable Tourism Development: Collaborative Networks And Organisation Building In The Antalya Tourism Region*, *Tourism Management* 31 (2010) 113–124. Elsevier Science Ltd.
- Estes, J. R. (2003), *Toward Sustainable Development: From Theory To Praxis*, *Social Development Issues* 15(3):1–29, 1993
- European Commission (2006). *Environment Fact Sheet: Sustainable Development*, http://ec.europa.eu/environment/wssd/pdf/fs_sustainable_dev.pdf (Erişim: 21.03.2010).
- Farsari, Y. ve Prastacos, P. (2002), *Sustainable Tourism Indicators for Mediterranean Established Destinations*, *Regional Analysis Division*, Institute of Applied and Computational Mathematics (IACM), Foundation for Research and Technology (FORTH).
- Faulkner, B. ve Tideswell, C. (2010). *A Framework for Monitoring Community Impacts of Tourism*, *Journal of Sustainable Tourism*, 5: 1, 3-28.
- Fortuny, M., Roger, S., Canovas, C. ve Sanchez, A. (2008), *Technical approach for a sustainable tourism development. Case study in the Balearic Islands*, *Journal of Cleaner Production* 16 (2008) 860-869. Elsevier Science Ltd.
- Fowler, A. (1991). *The Role of NGOs in Changing State-Society Relations: Perspectives from Eastern and Southern Africa*, *Development Policy Review*. Volume 9, Issue 1, pages 53–84, March 1991.

- Frantz, T.R. (1987). *The role of NGOs in the strengthening of civil society*. World Development 15 (Supplement):121-127.
- Freedman, L.J, Sears, O.D. ve Carlsmith M.J. (2003). *Sosyal Psikoloji*, İmge Kitabevi. Çeviren Ali Dönmez, Ankara 2003.
- Garrod, B. ve Fyall, A. (1998) “*Beyond the Rhetoric of Sustainable Tourism?*” Tourism Management, Volume 19, Number 3, June 1998, pp. 199-212(14) Elsevier Science Ltd.
- Gemmill, B. & Bamidele-Izu, A. (2002) *The Role of NGOs and Civil Society in Global Environmental Governance*. In: D.C. Esty & M.H. Ivanova (Eds) Global Environmental Governance: Options & Opportunities. Yale School of Forestry and Environmental Studies.
- Giddings, B., Hopwood, B. ve O’Brien, G. (2002). *Environment, Economy and Society: Fitting Them Together into Sustainable Development*, Sustainable Development 10, 187–196 (2002).
- Gilbert, D. ve Clark, M. (1997). *An Exploratory Examination of Urban Tourism Impact, with Reference to Residents Attitudes, in The Cities of Canterbury and Guildford*, Cities, Vol. 14, No. 6, pp. 343-352.
- Görmez, K. (2000), “*Demokratikleşme Açısından Merkez-Yerel Yönetim İlişkileri*”, G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı 2000/4, ss. 81–88.
- Grosskurth J. ve Rotmans J. (2005) *Environment, Development and Sustainability* (2005) 7: 135–151, Springer 2005.
- Gunn, A. C. (1993) *Tourism Infrastructure and Development*, Vnr’s Encyclopedia of Hospitality and Tourism. Edited by Mahmood Khan, Michael Olsen and Turgut Var. Van Nostrand Reinhold, New York, 1993.
- Gunn, A.C. (2004). *Prospects for Tourism Planning: Issues and Concerns*, The Journal Of Tourism Studies Vol. 15, No. 1, May '04.

- Gülbahar, O. (2009) *Turizmin Bölgelerarası Gelişmişlik Farklarını Gidermedeki Rolü (Türkiye Örneği)*. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2009, 23 (1): 19–47.
- Güler, Ç. ve Çobanoğlu, Z. (2001) *Sosyal Çevre, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi*, No:27: T.C. Sağlık Bakanlığı: Ankara, 2001.
- Gündüz, F. (2004) Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, *Journal of the Chamber of City Planners. Union Of Chambers Of Turkish Engineers and Architects*. 2004/1. Sayı: 27: Ankara
- Gürpınar, E. (1990). *Çevre sorunları*, İstanbul: Der Yayınları:74.
- Gürsoy, D. ve Rutherford, G.D. (2004). *Host Attitudes Toward Tourism: An Improved Structural Model*, Annals of Tourism Research, Vol. 31, No. 3, pp. 495–516, 2004. Elsevier Ltd.
- Hagen, E.E. (1962). *On the Theory of Social Change: How Economix Growth Begins*, Homewood, Illinois: Dorsey Press.
- Haley, J. A., Snaith, T. ve Miller, G. (2005). *The Social Impacts of Tourism A Case Study of Bath, UK*, Annals of Tourism Research, Vol. 32, No. 3, pp. 647–668, 2005. Elsevier Ltd.
- Harris, M., J. (2000) *Basic Principles Of Sustainable Development*, Global Development And Environment Institute Working Paper 00–04
- Haughton, G. (1998) *Principles And Practice Of Community Economic Development*, Regional Studies, 32: 9, 872 — 877
- Haugland, A. S., Ness, H., Grønseth, O. B. ve Aarstad, J. (2010). *Development of Tourism Destinations An Integrated Multilevel Perspective*, Annals of Tourism Research, Vol. xx, No. xx, pp. xxx–xxx, 2011. Elsevier Ltd.
- Haukioja, T. (2007). *Sustainable Development and Economic Growth in the Market Economy*, Turun Kauppakoreakoulun julkaisuja Publications of the Turku School of Economics, Sarja/Series A-6: 2007.

- Hawkins, J.D. ve Weis, G.J. (1985). *The Social Development Model: An Integrated Approach To Delinquency Prevention*, The Journal of Primary Prevention, Volume 6, Number 2, 73-97.
- Higgins-Desbiolles, F. (2006). *More than an ‘industry’’: The forgotten power of tourism as a social force*, Tourism Management 27 (2006) 1192–1208. Elsevier Ltd
- Homfeldt, G. H., Reutlinger, C. (2008) *Glosary, Social Development, Socialwork&society*, Volume 6, Issue 2, 2008.
- Houben, G., Lenie, K. ve Vanhoof, K. (1999). *A knowledge-based SWOT-analysis system as an instrument for strategic planning in small and medium sized enterprises*, Decision Support Systems 26 _1999. 125–135. Elsevier Science Ltd.
- Hua, P. (2000). *Preliminary Research On Driving Mechanism Of Urban Tourism Development*, Department of City and Resource Planning, Zhongshan University, Guangzhou 510275,China. *Human Geography*; 2000-01.
- Huesemann, H.M (2002). *The Limits of Technological Solutions to Sustainable Development*, Clean Techn Environ Policy 5 (2003) 21–34 Springer-Verlag 2002.
- Hughes, B. B. ve Johnston, D. P. (2005). *Sustainable futures: policies for global development*, Futures 37 (2005) 813–831. Pergamon Press.
- Hunter, C. (1997), *Sustainable Tourism As An Adaptive Paradigm*, Annals of Tourism Research, Vol. 24, No. 4, pp. 850–867, 1997.
- ICADLA-I (1st International Conference on African Digital Libraries and Archives), *The Automation/Digitization of library services of Islamic University in Uganda (IUIU) to enhance access to knowledge for development effectiveness*. Addis Ababa, Ethiopia. 1-3 July 2009.
- IEDD (International Institute for Environment and Development) *Stakeholder Power Analysis*: March: 2005.

- IUCN (The World Conservation Union-The International Union For Conservation of Nature) *The Future of Sustainability, Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century: Report of the IUCN Renowned Thinkers Meeting, 29-31 January 2006.*
- ILO (2010). *Developments And Challenges In The Hospitality and Tourism Sector, Issues Paper For Discussion At The Global Dialogue Forum For The Hotels, Catering, Tourism Sector (23–24 November 2010)*
- Inayatullah, S. (1997), *Future generations Thinking*, Futures, Vol. 29, No. 8, pp. 701–706, 1997 Elsevier Science Ltd.
- İçöz, O., Var, T. ve İlhan, İ. (2002), Turizm Planlaması *Turizmde Bölgesel Planlama Yaklaşımları*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Jacobs, G ve Cleveland H. (1999). Social Development Theory, November 1, 1999. http://www.icpd.org/development_theory/SocialDevTheory.htm (Erişim: 26. 10. 2010).
- Jaeger, H. (1977). *Generationen in der Geschichte: Überlegungen zu einer umstrittenen Konzeption*, (Çev. XX) Orijinal Basımı: Geschichte und Gesellschaft 3 (1977), 429–452.
- Jafari J. (1992). *Cultural Tourism and Regional Deveopment*, Annals of Tourism Research a Social Sciences Journal: 576–577. Volume 19, Number 3, 1992. Pergamon Press
- Jansen, L. (2003). *The Challenge of Sustainable Development*, Journal of Cleaner Production 11 (2003) 231–245. Elsevier Ltd.
- Jones, C. I., 2000, *Introduction to Economic Growth*, New York: W.W. Norton and Co., 2002. Second Edition.
- Johnston, D. (2001) *Sustainable Energy for Future Generations*, NEA News 2001, No. 19.1

- Kabasakal, U. (2007), *Bölgelerarası Kalkınma ve Turizm: Elazığ Örneği*. DAUM (D. Anadolu Bölgesi Araştırmaları) Dergisi, Cilt 6-Sayı: 1 (Ekim 2007).
- Kaldor, N. (1957). A Model of Economic Growth, *The Economic Journal*, Vol. 67, No. 268, Dec., 1957
- Kates, W., R., Parris, M., T. ve Leiserowitz A., A. (2005). *What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, And Practice*. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, Volume 47, Number 3, pages 8–21.
- Kawachi, I. (1999). *Women's Status And The Health of Women and Men: A View From The States*, *Social Science & Medicine* Volume 48, Issue 1, January 1999, Pages 21-32. Elsevier Science Ltd.
- Kelley, S. E., Mills, J.A. ve Cooke, B. (2006). *Management as a Cold War Phenomenon?* *Human Relations*, Volume 59(5): 603–610. The Tavistock Institute, SAGE Publications London, Thousand Oaks CA, New Delhi.
- Kim, C. K. (2004), *Biodiversity And Humanity: Essence Of Sustainability*, *Sustainability: Diverse Perspectives for the Path Ahead*" March 26–27, 2004 Wilson College, Chambersburg PA.
- Knaap G. and Moore T. (2000). *Land Supply and Infrastructure Capacity Monitoring for Smart Urban Growth*, Lincoln Institute of Land Policy WorkingPaper, www.smartgrowth.umd.edu/landmarketmonitoring/publications/LandSupplyMonitoring.pdf (Erişim: 19.04.2010).
- Kongar, E. (2010). *Ekonomik Büyüme Ve Kültürel Kalkınma* http://www.kongar.org/makaleler/mak_mi.php (Erişim: 09.06.2010).
- Koopmans, Tjalling C. (1965). *On the Concept of Optimal Economic Growth*, in *The Econometric Approach to Development Planning*, Amsterdam, North Holland.

- Kopits, G. ve Craig, J. (1998). *Transparency in Government Operations*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
- Kowalski, K., Stagl, S., Madlener, R. ve Omann, I. (2009). *Sustainable Energy Futures: Methodological Challenges In Combining Scenarios and Participatory Multi-Criteria Analysis*, European Journal of Operational Research 197 (2009) 1063–1074.
- Kozak., A., K. ve Bahçe, A., S. (2009), *Özel İlgi Turizmi* (1.Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N. (2008). *Alanya Nereye Gidiyor?* Turizm Gazetesi, 15.09.2008. <http://www.turizm gazetesi.com/articles/article.aspx?id=44416> (Erişim:22.04.11)
- Kuvan, Y. ve Akan, P. (2004). *Residents' Attitudes Toward General and Forest-Related Impacts of Tourism: The Case of Belek, Antalya*, Tourism Management 26 (2005) 691- 706.
- Kuznets, S. (1955). *Economic Growth and Income Inequality*, The American Economic Review, Vol. 45, No. 1, Mar., 1955
- Kuznets, S. (1973). *Modern Economic Growth: Findings and Reflections*, The American Economic Review, Vol. 63, No. 3, Jun., 1973.
- Küçükaslan, N. (2007). *Özel İlgi Turizmi*, Bursa: Ekin Yayın Dağıtım.
- Krawczyk, E. ve Slaughter, R. (2010). *New Generations of Futures Methods*, Futures 42 (2010) 75–82. Elsevier Ltd.
- Lee, R. (2001). *Demography Abandons Its Core*, June 29, 2001. <http://www.ceda.berkeley.edu/papers/rlee/FormalDemog.pdf> (Erişim: 06.03.2011).
- Lior, N. (2010). *Sustainable energy development: The present (2009) situation and possible paths to the future*, Energy xxx (2010) 1-19. Elsevier Ltd.

- Lordkipanidze, M., Brezet H. ve Backman M. (2005). *The Entrepreneurship Factor in Sustainable Tourism Development*, Journal of Cleaner Production 13 (2005) 787e798. Elsevier Ltd.
- Lindberg, K. ve Johnson, L. R. (1997). *The Economic Values of Tourism's Social Impacts*, Annals of Tourism Research, Vol. 24, No. 1, pp. 90-116, 1997. 1996 Elsevier Science Ltd
- Li, H. (1994). *Environmental Education: Rethinking Intergenerational Relationship*, http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/94_docs/LI.HTM#fn2 (Erişim: 26.12.2010).
- Liu, J., Ouyang, Z. ve Miao H. (2010). *Environmental Attitudes of Stakeholders and Their Perceptions Regarding Protected Area- Community Conflicts: A Case Study in China*, Journal of Environmental Management 91 (2010) 2254-2262.
- Liu, Z. (2003). *Sustainable Tourism Development: A Critique* <http://strathprints.strath.ac.uk/4105/1/strathprints004105.pdf> (Erişim: 27.03.2010).
- Lloyd, . (2008). *The State of Intergenerational Relations Today*, A Research and Discussion Paper. ILC-first published in October 2008.
- Lubbers R. ve Koorevaar, J. (1999). *Primary Globalisation, Secondary Globalisation, and the Sustainable Development Paradigm - Opposing Forces in the 21st Century*. Expo 2000, OECD Forum for the Future Conference on 21st Century Social Dynamics: Towards the Creative Society. Globus: December 6 – 7, 1999.
- MacGregor, R. C. (1993). *Sustainable Tourism Development*, Vnr's Encyclopedia of Hospitality and Tourism. Edited by Mahmood Khan, Michael Olsen and Turgut Var. Van Nostrand Reinhold, New York, 1993.
- Mahutga, C. M. ve Smith, A. D. (2010). *Globalization, the Structure of the World Economy and Economic Development*, Social Science Research, 2010 Elsevier Ltd.

- Markovska, N., Taseska V. ve Pop-Jordanov, J. (2009). *SWOT Analyses Of The National Energy Sector For Sustainable Energy Development*, Energy 34 (2009) 752–756. Elsevier Ltd.
- Martinson, M.F. (2001). *Family in Society*, Dodd, Mead & Company, Inc. (New York, USA). www.ipce.info/booksreborn/martinson/family/FamilyInSociety.html#26849. (Erşim: 23.04.2011).
- Maslow, A. (1943). *A Theory of Human Motivation*, Psychological Review, vol. 50, 1943, 370-96.
- Mathieson, A ve Wall G. (1982). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*, Longman Group Limited. England, 1982.
- McCool, F. S., Moisey, N. R. ve Nickerson, P. N. (2001). *What Should Tourism Sustain? The Disconnect with Industry Perceptions of Useful Indicators*, Journal of Travel Research, Vol. 40, November 2001, 124–131.
- Mcminn, S. (1997). *The Challenge of Sustainable Tourism*, The Environmentalist 17, 135±141 (1997).
- Mebratu, D. (1998), *Sustainability And Sustainable Development: Historical And Conceptual Review*, Environment Impact Asses Rev. 1998;18: 493–520, Elsevier Ltd.
- Medeiros, A. ve Bramwell, B. (1999). *Stakeholder Assessment and Collaborative Tourism Planning: The Case of Brazil's Costa Dourada Project*, Journal of Sustainable Tourism, 7: 3, 356 — 378.
- Meppem, T. ve Gill, R. (1998). *Planning for Sustainability As A Learning Concept*, Ecological Economics 26 (1998) 121–137
- Meriç, Ö. P. (2007),. *İzmir'de Turizm Sektörünün Geliştirilmesinde Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 9, Sayı: 1, 2007.

- Michalena, E., Hills, J. ve Amat, P. J. (2009). *Developing sustainable tourism, using a multicriteria analysis on renewable energy in Mediterranean Islands*, Energy for Sustainable Development 13 (2009) 129–136. Elsevier Ltd.
- Midgley, J. (1995). *Social development: The developmental perspective in social welfare*, Sage Publications, London, 1995.
- Miller, G. (2001). *The Development of Indicators For Sustainable Tourism: Results of A Delphi Survey of Tourism Researchers*, Tourism Management 22 (2001) 351–362. Elsevier Science Ltd.
- Montagna, J.A. (1981). *The Industrial Revolution*, Yale-New Haven Teachers Institute. <http://www.yale.edu/ynhti/curriculum/units/1981/2/81.02.06.x.html> (Erişim: 16.04.2010).
- Morrissey, J.A. ve Browne, J. (2004). *Waste Management Models and Their Application To Sustainable Waste Management*, Waste Management Volume 24, Issue 3, 2004, Pages 297-308 Landfill Process Modelling. Elsevier Science Ltd.
- Neto, F. (2002). *Sustainable Tourism, Environmental Protection and Natural Resource Management: Paradise on Earth?* <http://www.mtnforum.org/oldocs/1423.pdf> (Erişim: 14.04.2010).
- Neto, F. (2003), *A New Approach to Sustainable tourism Development: Moving Beyond Environmental Protection*, Natural Resources Forum 27 (212–222).
- Neumayer, E. (1998), *The Isew – Not An Index of Sustainable Economic Welfare*, Social Indicators Research 48: 77–101, 1999 Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands.
- Nicholls, L. L. (1993). *Elements of Community Tourism Development Planning Process*, Vnr's Encyclopedia of Hospitality and Tourism. Edited by Mahmood Khan, Michael Olsen and Turgut Var. Van Nostrand Reinhold, New York, 1993.

- Nijkamp, P., Laschuit, P. ve Soeteman, F. (1991). *Serie Research Memoranda, Sustainable Development in a Regional System*, Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie, Research Memorandum 1991-93. December, 1991.
- Norton, B., Costanza, R. ve Bishop, C. R. (1998). *The Evolution of Preferences Why 'Sovereign' Preferences May Not Lead To Sustainable Policies And what to Do About It*, *Ecological Economics* 24 (1998) 193–211. Elsevier Science Ltd.
- Nourry, M. (2008). *Measuring sustainable development: Some empirical evidence for France from eight alternative indicators*, *Ecological Economics* 67 (2008) 441 – 456. Elsevier Science Ltd.
- Nunkoo, R. ve Ramkissoon, H. (2009). *Applying The Means-End Chain Theory And The Laddering Technique To The Study Of Host Attitudes To Tourism*, *Journal of Sustainable Tourism* Vol. 17, No. 3, May 2009, 337–355
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). *Insights Sustainable Growth: Linking Economy, Society, Environment*. Summary in Turkish, OECD İlgörüleri Sürdürülebilir Kalkınma: Ekonomi, Toplum ve Çevre İlişkileri.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) Policy Brief, 2001; OECD Observer, September 2001. Türkçe Özet. <http://www.oecd.org/dataoecd/40/26/41774515.pdf> (Erişim: 12.06.2010)
- Omer, M., A. (2010), *Sustainable Renewable Energy Resources, Their Development and Applications*, *Jurnal of African Studies and Development* Vol. 2(2), pp. 035–057, March 2010.
- Önen, M., O. (2000). *Türkiye'nin Turizm Sektöründeki Gelişmeler, Dünya Turizmindeki Yeri ve Türkiye Kalkınma Bankası'nın Rolü*, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Araştırma Müdürlüğü, TKB Matbaası: Ankara.
- Önen, M., O. (2008). Dünya'da ve Türkiye'de Turizm, *Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara*.

- Özbey, R. F. (2002). *Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm Kalkınması*, Sustainable Tourism Development In Globalization Progress. <http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/kuresellesme.doc> (Erişim: 06.04.2010).
- Özkök, F., G. (2008). *Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Turizmin Ekonomik Etkileri*, Ekin Basım Dağıtım: Bursa.
- Padilla, E. (2002). *Intergenerational Equity and Sustainability*, Ecological Economics Volume 41, Issue 1, April 2002, Pages 69-83. Elsevier Ltd.
- Partridge, K., Jakson, C., Wheeler, D., Zohar, A. (2005), *From Words to Action Stakeholder Engagement Manual*, Volume 1: The Guide to Practitioners' Perspectives on Stakeholder Engagement. Stakeholder Research Associates Canada Inc.
- Payne, M. D. ve Raiborn, A. C. (2001). *Sustainable Development: The Ethics Support the Economics*, Journal of Business Ethics 32: 157–168, 2001.
- Pedersen, A. (2002). *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers*, World Heritage manuals. Published in 2002 by UNESCO World Heritage Centre.
- Peršić, M. ve Jurđana, S. D. (2006). *Greening Tourism And Hospitality Industry*, Faculty of Tourism and Hospitality Management, University of Rijeka. http://crosbi.znanstvenici.hr/datoteka/273158.Greening_Tourism_Persic_Smolcic_2006.pdf (Erişim: 06.06.2010).
- Piga, G. A. C. (2003). *Territorial Planning and Tourism Development Tax*, Annals of Tourism Research, Vol. 30, No. 4, pp. 886–905, 2003. Elsevier Ltd.
- Pizam, A. (1978). *Tourism's Impacts: The Social Costs to the Destination Community as Perceived by Its Residents*, Journal of Travel Research April 1978 vol. 16 no. 4 8-12.
- Portney, R:P ve Stavins, N.R. (2000). *Public Policies For Environmental Protection*, published by RFF (Resources For the Future). Washington, 2000.

- Pretes, M. (1997). *Development and Infinity*, World Development, Vol. 25, No. 9, pp. 1421–1430. Elsevier Science Ltd.
- Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm> (Erişim 17.01.2010).
- Reynolds, P., Behren, J. V., Gunier, R. B., Goldberg, D. E., Hertz, A. ve Harnly, M. E. (2002). *Childhood cancer and agricultural pesticide use: an ecologic study in California*. *Environ Health Perspect.* 2002 March; 110(3): 319–324.
- Rızaoğlu, B. (2003). *Turizm Davranışı*, Detay yayıncılık. 2. Baskı. Ekim. 2003; Ankara.
- Ritche, B., R.J ve Crouch, G., I. (2005). *The Competitive Destination, A Sustainable Tourism Perspective*. CABI Publishing.
- Robinson, J. (2003), *Squaring the circle? Some thoughts on the idea of Sustainable Development*, *Ecological Economics* 48 (2004) 369– 384, Elsevier Ltd.
- Robinson, M. ve Picard, D. (2006). *Tourism, Culture and Sustainable Development*, Programme “Culture, tourism, development”, Division of cultural policies and intercultural dialogue, Culture Sector, UNESCO, 2006.
- Rostow, W.W. (1959). *The Stages Of Economic Growth*, *The Economic History Review*, Volume 12, Issue 1, pages 1–16, August 1959.
- Ryan, C. Scotland, A. ve Montgomery, D. (1998). *Residents’ Attitudes to Tourism Development- a Comparative Study Between the Rangitikei, New Zealand and Bakewell, United Kingdom*, *Progress In Tourism and Hospitality Research* 4, 115-130 (1998)
- Sabbas, T., Poletini, A. Pomi, R., Astrup, T., Hjelmar, O., Mostbauer, P., Cappai, G., Magel, G., Salhofer, S., Speiser, C., Heuss-Assbichler, S., Klein, R. ve Lechner, P. (2003). *Management Of Municipal Solid Waste Incineration Residues*, *Waste Management* 23 (2003) 61–88. Elsevier Science Ltd.

- Sanusi, A. Y. (2008). *Application of human development index to measurement of deprivations among urban households in Minna, Nigeria*, Habitat International 32 (2008) 384–398. Elsevier Science Ltd.
- Sarkim, M. (2008), *Değişen Seyahat Eğilimleri Kapsamında Sürdürülebilir Turizm Anlayışının Turizm Politikaları Üzerine Etkileri* 2.Ulusal İktisat Kongresi /20–22 Şubat 2008 /DEÜ İBF İktisat Bölümü/ İzmir-Türkiye http://www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/sarkim.pdf (Erişim: 16.04.2010).
- Sautter T. E. and Leisen, B. (1999). *Managing Stakeholders, A Tourism Planning Model*. Annals of Tourism Research, Vol. 26, No. 2, pp. 312-328, 1999. Elsevier Science Ltd.
- Schubert, F. S., Brida, G. J. ve Risso, A. V. (2010). *The impacts of international tourism demand on economic growth of small economies dependent on tourism*, Tourism Management xxx (2010) 1–9. Elsevier Ltd.
- Science and Environmental Health Network (2008). *Models for Protecting the Environment for Future Generations*, The International Human Rights Clinic at Harvard Law School (IHRC): October, 2008.
- Selici, T., Utlü, Z. ve İlten, N. *Enerji Kullanımının Çevresel Etkileri ve Sürdürülebilir Gelişme Açısından Değerlendirilmesi*, Balıkesir Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü.
- Selin, S. (2009). *Developing A Typology of Sustainable Tourism Partnerships*, Journal of Sustainable Tourism, 7: 3, 260–273.
- Sen A. (2005). *Social Justice and The Distribution of Income*, Handbook of Income Distribution Volume 1, 2000, Pages 59-85. Elsevier Ltd.
- Sezgin, M., Kalaman, A. (2008), *Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Dergisi Sayı 19 Bilimler Enstitüsü

- Sharpley, R. (2010). *Tourism and Sustainable Development: Exploring the Theoretical Divide* Journal of Sustainable Tourism, 1747–7646, Volume 8, Issue 1, 2000, Pages 1 – 19.
- Shaw G., Williams M. A. (2002). *Critical Issues in Tourism. A Geographical Perspective*; Second Edition. USA: Blackwell Publishing.
- Smeets, E. ve Weterings, R. (1999). *Environmental Indicators: Typology and Overview*, European Environment Agency. Copenhagen, 1999.
- Smith, L.W. ve Hendry, B. (2007). *The Role Of The Family In The Transmission of Ethnic Identity Among The Irish of Savannah, Georgia*, Sociological Viewpoints. Georgia Southern University Statesboro. Georgia, Fall 2007.
- Smith, D.M. ve Krannich, S.R. (1998). *Tourism Dependence and Resident Attitudes*, Annals of Tourism Research, Vol. 25, No. 4, pp. 783_802. Elsevier Ltd.
- Srivastava, P.K., Kulshreshtha, K., Mohanty, S.C., Pushpangadan, P. ve Singh, A. (2005). *Stakeholder-based SWOT analysis for successful municipal solid waste management in Lucknow, India*. Waste Management 25 (2005) 531–537. Elsevier Ltd.
- Stamboulis, Y. ve Skayannis, P. (2003). *Innovation Strategies and Technology for Experience-Based Tourism*, Tourism Management Volume 24, Issue 1, February 2003, Pages 35-43. Elsevier Science Ltd.
- Stynes, D.J. (1997). *Economic Impacts of Tourism*, Illinois Bureau of Tourism, Department of Commerce and Community Affairs.
- Südaş, İ.ve Mutluer, M. (2008). *Ekonomik Etkiler Açısından Türkiye'nin Turizm Merkezlerine Yönelik Avrupalı Göçler*, Ege Coğrafya Dergisi, 17/1–2 (2008), 51–59, İzmir.
- Suri, T., Ranis, G., Boozer, A. M. ve Stewart, F. (2010). *Paths to Success: The Relationship between Human Development and Economic Growth*, World Development Vol. xx, No. x, pp. xxx–xxx, 2011. Elsevier Science Ltd.

- Sutton, M. Ve Lock P. (2000). *Regional Differences In Health Care Delivery: Implications for A National Resource Allocation Formula*, Health Economics, *Health Econ.* 9: 547–559 (2000).
- Talu, N. (2007). *Sürdürülebilir Kalkınmanın sektörel Politikalara Entegrasyonu Projesi (TR.0402.11) Sürdürülebilir Kalkınma Durum Değerlendirmeye Raporu*, <http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/kentlesme/skdurumdegerlendirmeraporu.pdf> (Erişim: 09.06.2010).
- Taylor, J. (1994). *The Challenge Of Sustainable Development*, Regulation, 1994 Number 1.
- Taylor, P., R., Govindarajalu, C., Levin J., Meyer, S., A. ve Ward, A., W. (2008). *Financing Energy Efficiency Lessons from Brazil, China, India, and Beyond*. The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank: 2008.
- Teye, V., Sönmez, F. S. ve Sirakaya, E. (2002). *Residents' Attitudes Toward Tourism Development*, Annals of Tourism Research Volume 29, No: 3, 2001, Pages 668-688.
- Towards Earth Summit 2002, Economic Briefing No. 4, Sustainable Tourism Briefing Paper.
- Temizkan, R. (2005), *Turist Rehberlerinin Türkiye İmajını Algılamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- The Economic Impact of Tourism in the Islands of Asia and the Pacific, *A Report on the WTO International Conference on Tourism and Island Economies* <http://pub.unwto.org/WebRoot/Store/Shops/Infoshop/Products/1241/1241-1.pdf> (Erişim: 13.04.2010)
- Tkaczynski, A., Rundle-Thiele, R.S. ve Beaumont, N. (2009). *Segmentation: A Tourism Stakeholder View*, Tourism Management 30 (2009) 169–175. Elsevier Ltd.

- Tolunay, A. ve Akyol, A. (2006). *Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar*, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Ser: A, Sayı: 2, Yıl: 2006, ISSN: 1302–7085, Sayfa: 116–127.
- Torrent, R. R. (2008). *Sustainable development in tourism municipalities: The role of public goods*, Tourism Management Volume 29, Issue 5, October 2008, Pages 883–897.
- Torunoğlu, E. (2004). *Sürdürülebilir Kalkınma Paradigması Üzerine Ön Notlar*, TÜBİTAK, Vizyon 2023 Panel İçin Notlar, www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-16.pdf (Erişim: 09.06.2010).
- Tosun C., ve Timothy D. J. (1998). *Shortcomings in planning approaches to tourism development in developing countries: the case of Turkey*, International Journal of Contemporary Hospitality Management, 13/7 [2001] 352±359
- Tosun, C. (1998). *Roots of Unsustainable Tourism Development At The Local Level: The Case of Urgup In Turkey*, Tourism Management, Vol. 19, No. 6, pp. 595–610, 1998, Elsevier Science Ltd.
- Tosun, C. (2000a). *Challenges of Sustainable Tourism Development in the Developing World: the Case of Turkey*. Tourism Management 22 (2001) 289}303. Elsevier Ltd.
- Tosun, C. (2000b). *Limits to community participation in the tourism development process in developing countries*, Tourism Management 21 (2000) 613}633. Elsevier Ltd.
- Tosun C. (2001). *Host Perceptions of Impacts A Comparative Tourism Study*, Annals of Tourism Research, Vol. 29, No. 1, pp. 231–253, 2002. Elsevier Ltd.
- Tosun C., Timothy D. J. ve Öztürk Y. (2003). *Tourism Growth, National Development and Regional Inequality in Turkey*, Journal of Sustainable Tourism, 11 (2-3): 133-161.

- Tosun, C. (2005). *Stages In The Emergence of A Participatory Tourism Development Approach In The Developing World*, *Geoforum* 36 (2005) 333–352. Elsevier Ltd.
- Tosun, C. (2006). *Expected Nature of Community Participation In Tourism Development*, *Tourism Management* 27 (2006) 493–504. Elsevier Ltd.
- Tosun, C., Okumuş F. ve Fyall A. (2007). *Marketing Philosophies Evidence From Turkey*, *Annals of Tourism Research*, Vol. 35, No. 1, pp. 127–147, 2008
- Tosun, C. (2008). *Mediterranean Strategy For Sustainable Development, Promoting A Sustainable Tourism National Study For Turkey*. Plan Bleu: Regional Activity Centre: Sophia Antipolis.
- Tosun C. ve Çalışkan C. (2011). *Profile of Sustainability In Alanya/ Turkey As A Tourist Destination, An Analysis for Achieving A Better Level of Sustainable Tourism Development at Local Level*. Plan Bleu, Regional Activity Centre. Sophia Antipolis, April 2011 (Basım Aşamasında).
- Towards Earth Summit 2002, Economic Briefing No. 4, Sustainable Tourism Briefing Paper.
- Turner, R.K. (1992). *Speculations on Weak and Strong Sustainability*, Global Environmental Change Working Paper, 92-26, Centre for Social and Economic Research on the Global Environment, University of East Anglia and University College London.
- Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı (Eğrelti ve Tohumlu Bitkiler), *Red Data Book of Turkish Plants*, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği-Van 100. Yıl Üniversitesi. Ankara, 2000.
- TÜRSAB (2003), *Turizmi Çeşitlendirmek*, TÜRSAB Ar-Ge Departmanı, <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/GENEL/03hazCesit.pdf> (Erişim: 29.06.2010).

- UN (United Nations), *Report of the World Summit for Social Development, 1995*. World Summit for Social Development. Copenhagen, Denmark 6-12 March 1995.
- UN (United Nations), *World Youth Report, 2003: The Global Situation of Young People*. Department of Economic and Social Affairs. United Nations publication, 2004.
- UN (United Nations), *Expert Group Meeting Intergenerational Solidarity: Strengthening Economic and Social Ties, 23–25 October 2007* United Nations Headquarters New York.
- UNDP (United Nations Development Programme), *Arab Human Development Report, Creating Opportunities for Future Generations, 2002*.
- UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), *Resolutions*. Records of the General Conference. Twenty-ninth Session Paris, 21 October to 12 November 1997.
- UNIDO (United Nations Industrial Development Organization) 2008, *Public Goods for Economic Development*.
- Uslu, A., Kiper T. (2006). *Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri:Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı, Uslu ve Kiper, 2006 3 (3), Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi (Journal of Tekirdağ Agricultural Faculty)*.
- Uzun, N. ve Sağlam, N. (2005). *Sosyo Ekonomik Durumun Çevre Bilinci ve Çevre Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education) 29: 194–202.
- Ünlüönen, K. ve Tayfun, A. (2005). *Ekonomi, Mesleki ve Teknik Yayınlar Serisi, Seri No:3, Nobel Yayın Dağıtım. Ankara: Ekim 2005*.

- Walker, A.P., Greiner, R., McDonald, D. ve Lyne, V. (1999). *The Tourism Futures Simulator: A Systems Thinking Approach*, Environmental Modelling & Software 14 (1999) 59–67.
- Ward, M. H., Nuckols, J. R. , Weigel, S. J., Maxwell, S. K., Cantor, K. P. ve Miller, R. S. (2000). *Identifying populations potentially exposed to agricultural pesticides using remote sensing and a Geographic Information System*, Environ Health Perspect. 2000 January; 108(1): 5–12.
- Watkins, M. (1963): *A staple theory of economic growth*, Canadian Journal of Economics and Political Science, vol. 29, Toronto, Canadian Political Science Association, mayo.
- Wesseling, C., McConnell, R., Partanen, T. ve Christer, H. (1997). *Agricultural Pesticide use in Developing Countries: Health Effects and Research Needs*, Volume 27, Number 2 / 1997. 273 – 308.
- Weston, H. B. (2008). *Climate Change and Intergenerational Justice: Foundational Reflections*, Vermont Journal of Environmental Law, vol. 9, No. 3 (2008).
- Williams, J. ve Lawson, R. (2001). *Community issues and resident opinions of tourism*, Annals of Tourism Research Volume 28, Issue 2, 2001, Pages 269-290.
- Williams, W. P. ve Ponsford, F. I. (2009), *Confronting tourism's environmental paradox: Transitioning for sustainable Tourism*, Futures 41 (2009) 396–404, Elsevier Ltd.
- Yarrow, L.A. (2009). *Sustainability and Intergenerational Solidarity*, Journal of the American Society on Aging. Fall 2009, Volume 33, Number 3:103.
- Yasarata, M., Altinay, L., Burns, P. ve Okumuş, F. (2010). *Politics and sustainable tourism development – Can they co-exist? Voices from North Cyprus*. Tourism Management 31 (2010) 345–356. Elsevier Ltd.
- Yavilioğlu, C. (2002) *Kalkınmanın Anlambilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri*, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2002.

Yearley, S. (1996). *Sociology, Environmentalism, Globalization: Reinventing The Globe*, Sage Publishing.

Yüksel, F. ve Yüksel, A. (2000). *Decentralised Tourism Administration: Is it the Way Forward?* In Challenges for Business Administrators in the New Millennium. 2. dil, ss.734-744.

Yüksel, A. ve Yüksel F. (2004). *Turizmde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Turhan Kitabevi. Ankara, 2004.

İnternet Kaynakları

http://www.yenialanya.com/haber_detay.asp?haberID=10323 (Erişim: 16.05. 2009).

<http://www.sustainabletourism.net> (Erişim: 09.06. 2009).

http://www.elearning.strathmore.edu/file.php/609/Definitions_of_development.pdf (Erişim: 19.07. 2009).

<http://dictionary.reference.com/browse/generation> (Erişim: 20.07. 2009).

<http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-27389/ilceleri.html> (Erişim: 21.08. 2009).

<http://www.alanya.tv/tr/AlanyaUlaşım/YerelUlaşım/> (Erişim: 27.08. 2009).

<http://www.alanya.bel.tr> (Erişim: 01.09. 2009).

http://www.akuastrateji.sumae.gov.tr/downloads/temel_tr/SurdurulebilirK.pdf (Erişim: 12.10. 2009).

http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/generation_1 (Erişim: 11.11. 2009).

http://www.frekans.com.tr/eng_formulas.html (Erişim: 12.12.2009).

http://www.macorr.com/ss_calculator.htm (Erişim: 12.12.2009).

sobil.usak.edu.tr/dokuman/orneklem.xls (Erişim: 12.12.2009).

www.alanya.gov.tr (Erişim: 02.01.2010).

www.alanyamarina.com.tr (Erişim: 25.02.2010).

<http://www.unesco.org/en/esd/> (Erişim: 10.03.2010).

http://en.wikipedia.org/wiki/Social_development (Erişim: 14.04.2010).

http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_tourism (Erişim: 09.05.2010).

<http://youthink.worldbank.org/issues/development/> (Erişim: 02.06.2010).

<http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn?s=generation> (Erişim: 08.08.2010).

http://www.unesco.org/education/tlsf/TLSF/intro/mod03/uncom_c.htm (Erişim: 07.09.2010).

http://www.unescap.org/ttdw/Publications/TPTS_pubs/Pub_2019/pub_2019_ch1.pdf (Erişim: 09.09.2010).

http://alanya.gov.tr/index.php?option=com_content&task=view&lang=en&id=11 (Erişim: 11.10.2010).

<http://www.undp.org/energy/> (Erişim: 14.10.2010).

www2.cedgm.gov.tr/icd_raporlari/antalyaicd2009.pdf (Erişim: 17.10.2010).

www.dictionary.com (Erişim: 03.04.2011).

<http://www.gap.gov.tr/Turkish/Ggbilgi/gsurkal.html> (Erişim: 04.04.2011).

<http://www.gnest.org/cest> (Erişim: 17.05.2011)

<http://www.iucnredlist.org> (Erişim: 16.04.2011)

<http://www.un.org/wcm/content/site/climatechange/pages/2009summit/> (Erişim: 20.04.2011).

Ek. Alan Araştırmasında Kullanılan Anket Formu

<p>Bu anket, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalında yürütülmekte olan bir bilimsel araştırmada kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Elde edilecek bilgiler bilimsel amaçla kullanılacak ve 3. şahıslarla paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz cevapların doğru olması çalışmanın sağlığı açısından önem taşımaktadır. İsim belirtmenize gerek yoktur. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarız.</p> <p>Prof. Dr. Cevat TOSUN cevattosun@hotmail.com</p> <p>Arş. Gör. Caner Çalışkan caner.caliskan@hotmail.com</p>		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
		1	2	3	4	5
1	Turizmin çevresel gelişiminde her kesim gelecek nesiller adına sorumludur.					
2	Alanya’da turizm kaynaklı binalaşma oranı gelecek nesiller için çevresel bir sorun olacaktır.					
3	Alanya turizminin büyümeye devam etmesi gelecek nesiller için çevresel sorun yaratacaktır.					
4	Alanya’da tarım arazilerinin turizm nedeniyle azalması gelecek için çevresel bir tehlikedir.					
5	Alanya’da orman arazilerinin turizm nedeniyle azalması gelecek için çevresel bir tehlikedir.					
6	Alanya’daki turizm gelişimi gelecek nesillere kirli bir hava sahası bırakacaktır.					
7	Alanya turizminin daha fazla büyümesi, gelecekte su sıkıntısı yaratacaktır.					
8	Alanya’da turizm kaynaklı nüfus artışı gelecekte çevresel sorunlara yol açacaktır.					
9	Alanya’da turizm yoğunluğuna bağlı suç oranları artacaktır.					
10	Turist sayısının artması yöre insanının manevi değerlerini olumsuz etkileyecektir.					
11	Alanya’da turizm gelişimi yaşam kalitesini artıracaktır.					
12	Alanya’da yaşam, turizmden dolayı daha pahalı olacaktır.					
13	Alanya’daki turizm gelişimi gelecek nesiller için yeni iş imkânları yaratacaktır.					
14	Turizm gelişiminde yerli sermaye kullanılması Alanya ekonomisine katkı sağlayacaktır.					
15	Turizmin Alanya ekonomisine katkısı gelecekte artacaktır.					
16	Alanya ekonomisinin büyümesi için en çok turizme ihtiyaç vardır.					
17	Alanya’nın gelecek için kapsamlı bir gelişme planına ihtiyacı vardır.					
18	Alanya’daki turizm liderleri gelecek yönlü bir stratejiye sahip olmalıdır.					
19	Alanya yönetiminin yapacağı planlamalar bölge için ekonomik fayda sağlamalıdır.					
20	Alanya yönetiminin yapacağı planlamalar bölge için çevresel fayda sağlamalıdır.					
21	Alanya yönetiminin yapacağı planlamalar bölge için sosyal fayda sağlamalıdır.					
22	Alanya <u>halkının</u> turizmden sağlayacağı fayda maliyetinden fazla olacaktır.					
23	Alanya <u>bölgesinin</u> turizmden sağlayacağı fayda maliyetinden fazla olacaktır.					
24	Alanya turizmi, kontrol edilemeyecek kadar hızlı gelişecektir.					
25	Alanya yönetiminin bölge turizminin geleceği adına doğru kararlar alacağına inanıyorum.					
26	Alanya yönetimi turizmin geleceği ile ilgili planlama yaparken halka danışmalıdır.					
27	Turizmin gelişimi konusunda her kesim gelecek nesiller adına sorumludur.					
28	Alanya’da sürekli refah için her kesim turizme destek olmalıdır.					

Lütfen diğer sayfaya geçiniz...

DEMOGRAFİK SORULAR

A) **Cinsiyet:** Kadın [] Erkek []

B) **Doğum Yılı**

C) **Mezuniyet Durumunuz:**

İlköğretim [] Lise [] Ön Lisans []

Lisans [] Yüksek Lisans [] Doktora []

D) **Mesleğiniz**

E) **Alanya’da ne zamandır ikamet etmektesiniz?**

0-5 Yıl [] 6-10 Yıl [] 11-15 Yıl []

16-20 Yıl [] 21 Yıl ve üstü []

F) **Aylık Geliriniz:**

0-499 TL [] 500-999 TL [] 1000-1499 TL [] 1500 -1999 TL []

2000 – 2499 TL [] 2500-2999 TL [] 3000 TL ve Üstü []

G) **Medeni Durumunuz:** Evli [] Bekâr []

H) **Turizm sektöründe çalışan bir yakınınız var mı?** Evet [] Hayır []

I) **Kendinizi Alanyalı hissediyor musunuz?** Evet [] Hayır []

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz...